

Møte onsdag den 22. februar 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 54):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentant for Telemark fylke, Hanne *Thürmer*, tar nå sete.

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om velferdspolis for representanten Lisbeth *Berg-Hansen* i dagene 22. og 23. februar.

Søknaden behandles straks og innvilges. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Nordland fylke, Tone-Helen *Toften*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten Lisbeth *Berg-Hansens* permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Andre vararepresentant for Nordland fylke, Tor Arne *Bell Ljunggren*, innkalles for å møte i Stortinget torsdag 23. februar.

Presidenten: Representanten Tove Karoline Knutsen vil fremsette et representantforslag.

Tove Karoline Knutsen (A) [10:02:13]: På vegne av representantene Ruth Grung, Ingvild Kjerkol, Line Kysnes Vennesland, Torgeir Micaelsen og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om opprettelse av en tilskuddsordning til aktivitetsprosjekter for mennesker med hukommelsessvikt og demenssykdommer.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Fra Statsministerens kontor foreligger følgende brev til Stortinget, datert 17. februar 2017:

«Midlertidig bestyrelse av innvandrings- og integreringssaker i Justis- og beredskapsdepartementet.

I statsråd 17. februar 2017 ble det besluttet at statsråd Per Sandberg overtar ansvaret for innvandrings- og integreringssaker i Justis- og beredskapsdepartementet, i tillegg til det ansvarsområdet han i dag har i Nærings- og fiskeridepartementet, i den tid statsråd Sylvi Listhaug avviker permisjon.»

Det refererte brevet foreslås vedlagt protokollen. – Det anses vedtatt.

Det er videre opplyst at statsråd Sylvi Listhaug vil avvike permisjon i tiden fra og med 5. mars til og med 2. juli 2017.

Sak nr. 1 [10:03:33]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Ketil Solvik-

Olsen, Monica Mæland og Terje Søviknes vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Hadia Tajik.

Hadia Tajik (A) [10:04:07]: Spørsmålet mitt går til næringsministeren.

I denne stortingsperioden har me hatt ei rekkje saker til behandling i Stortinget der regjeringa ikkje har fått tilslutning for sin politikk, og ei av desse sakene var i eigarskapsmeldinga i 2015. Her bad regjeringa om ei lang rekkje med salsfullmakter bl.a. i Telenor, i Kongsberg Gruppen, i Flytoget og i Statskog. Ideologien som låg til grunn, var at her skulle ein selja. Men Stortinget sa nei til viktige delar av regjeringa sitt forslag, og det er ikkje så lenge sidan at næringsministeren i denne salen bekrefta at regjeringa tek stortingsfleirtalet sitt syn til etterretning – det skulle sjølv sagt berre mangla – men ho presiserer òg at hennar syn på dette er det same som då meldinga vart lagd fram i 2014. Det gjer at eg lurar på kva me har i vente i forbindelse med stortingsvalet til hausten. Me kan òg sjå i Høgre sitt utkast til partiprogram, der dei skriv at partiet vil «øke det private eierskapet i statlige selskap der det er riktig for selskapet og samfunnet ...»

Dei skriv òg at dei ønskjer å «delprivatisere Statkraft».

Saman med næringsministeren sine egne utsegner gjer dette det naturleg å tenkja at Høgre i neste periode vil ønskja seg endå meir omfattande utsalsfullmakter enn det me såg i eigarskapsmeldinga. Kan næringsministeren avkrefte dette?

Statsråd Monica Mæland [10:05:38]: Det næringsministeren kan bekrefte, er at jeg innestår for regjeringens politikk, og ikke minst for de vedtak som Stortinget fatter – det skulle bare mangle.

Jeg mener at Stortinget hadde en veldig god debatt knyttet til eierskapsmeldingen i februar 2015, og det er ikke riktig, slik representanten hevder, at man ikke fikk tilslutning til sin politikk. Med unntak av to selskaper var det stor enighet om at staten Norge er og kommer til å være en stor eier i norsk næringsliv. Det er faktisk veldig få land – kanskje bare et par – som har større eierskap enn det Norge har. Men hovedregelen i norsk næringsliv er faktisk privat eierskap. Privat eierskap har mange fordeler, samtidig som det er gode grunner for at staten skal eie.

Så er det slik at regjeringen fikk en rekke fullmakter. Noen, ganske få, er faktisk benyttet, og noen er det ikke. Det vi har sagt, er at vi skal ivareta fellesskapets interesser på beste måte. Det betyr at vi ikke må selge, og vi må ikke selge for å selge. Vi selger hvis det er riktig og hvis det er verdiskapende på vegne av fellesskapet. Men jeg tror man vil se ved en gjennomgang etter denne stortingsperioden at det er privatisert langt færre selskaper nå, med denne regjeringen, enn det f.eks. ble med Stoltenberg i 2001. Det var da de virkelig store privatiseringene ble gjennomført, hvilket jeg mener var helt riktig.

Og så kan jeg svare for regjeringens politikk, og regjeringens politikk når det gjelder Statkraft, er at vi ikke har signalisert og vi har ikke fått vedtak om å selge noen deler av Statkraft.

Hadia Tajik (A) [10:07:21]: Då legg eg til grunn at næringsministeren ikkje kan avkrefte at regjeringa kjem til å ønskja seg enda meir omfattande utsalsfullmakter. Eg har heilt konkrete spørsmål knytte til statlege eigarposisjonar i ulike selskap, anten det er Hydro, Yara, Enova, Flytoget, DNB eller Investinor. I lys av næringsministeren sine egne utsegner, og i lys av det dei sjølv skriv i utkastet til Høgres partiprogram, kan statsråden avvise at Høgre vil ønskja å be om fullmakter til å selja ned statens eigarposisjonar i nokre av desse selskapa i neste periode?

Statsråd Monica Mæland [10:08:02]: Med all respekt – dette er da et pussig spørsmål. Jeg innestår for regjeringens politikk og de vedtak Stortinget har fattet. Det har jeg vært veldig tydelig på. Så registrerer jeg at det foregår en debatt i alle partier – det er faktisk en del av demokratiet vårt – og så vet vi at partiene på landsmøtene nå denne våren kommer til å fatte sine beslutninger. Dette er ikke debatter som foregår i Næringsdepartementet, og det er heller ikke vedtak som fattes i regjering eller i Næringsdepartementet.

Representanten nevnte en rekke saker – bl.a. Hydro, Yara, DNB. Vi har verken bedt om eller fått fullmakt til å selge oss ned i disse selskapene. For Flytoget er det heller ikke gitt noen fullmakt. Det står altså ikke på vår dagsorden. Investinor har aldri vært på noen salgslister hos denne regjering, heller ikke hos den forrige, så vidt jeg vet. Det har altså ikke vært en debatt. Så dette er en debatt som ikke eksisterer, og som jeg heller ikke forholder meg til. Jeg forholder meg til de vedtak Stortinget har fattet.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Else-May Botten.

Else-May Botten (A) [10:09:10]: Mitt oppfølgings-spørsmål går til olje- og energiministeren.

Det er vanskelig å bli klok på hva regjeringspartiene egentlig vil selge av fellesskapets eie. Stadig hører vi om nye initiativ, og folk fortjener klare og ærlige svar.

I gamle dager var Fremskrittspartiet i hvert fall tydelig. Vi husker at Carl I. Hagen ville selge Statoils oljerettigheter i 1975. Spoler vi 40 år fram, til april 2015, gikk næringspolitisk talsperson i Fremskrittspartiet ut i Finansavisen og sa: «Jeg ser ingenting til hinder for at staten skal selge seg ned til 34 prosent i Statoil ...» og omtalte det som en god idé.

Det foregår en rekke diskusjoner, sier næringsministeren, men hva mener Øyvind Korsbergs partikollega, olje- og energiministeren? Vil han at staten skal selge seg ned i Statoil i denne perioden, eller er det også diskusjoner om neste periode knyttet til dette?

Statsråd Terje Søviknes [10:10:13]: I likhet med næringsministeren forholder jeg meg til denne regjeringens politikk. Og som det ble svart fra næringsministeren, er det ingen nye planer om å fremme saker knyttet til nedsalg. Olje- og energiministeren forholder seg til regjeringens politikk og har ingen personlige meninger om eierskapet i Statoil. Vi utøver eierskapet, og vi har den eierposisjonen vi har.

Presidenten: Line Henriette Hjemdal – til oppfølgings-spørsmål.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [10:10:48]: Mitt spørsmål går til næringsministeren.

Arbeiderpartiet er opptatt av nedsalg av statlig eide selskap. Kristelig Folkeparti er opptatt av hva staten skal bruke sin posisjon til som eier for å skape mer verdiskaping.

Våren er tiden for generalforsamlingene. Det er på de ulike generalforsamlingene vi som stat kan og bør bruke stemmen vår. Året som ligger bak oss, har vist at statlige selskap dessverre ikke har fulgt norske lover og retningslinjer. Dette kom bl.a. fram i Panama Papers-saken. Det har også blitt avdekket alvorlige funn når det gjelder korrupsjon i statlig eide selskaper. Dette er det viktig at vi tar på det største alvor, så derfor er mitt spørsmål til statsråden: Hva vil være statens budskap på generalforsamlingene med dette som bakteppe?

Statsråd Monica Mæland [10:11:49]: Det er helt riktig at vi har hatt en del saker og har hatt altfor mange saker, altfor alvorlige saker, knyttet til selskaper der staten er på eiersiden. Dette er hovedsakelig forhold som ligger langt tilbake i tid, som er avdekket nå, og som det er ryddet opp i og er i ferd med å bli ryddet opp i nå.

Jeg oppfatter at vi fra regjeringens side er tydelige og klokkeklare på at korrupsjon er ulovlig, det er fullstendig uakseptabelt. Alle norske selskaper, enten staten er på eiersiden eller ikke, skal selvfølgelig følge norsk lov. Det tror jeg ingen selskaper er i tvil om. Vi kommer på generalforsamlingene, slik vi alltid gjør, til å fremme det som er statens forventninger til selskapene også når det gjelder samfunnsansvar, for vi har sett en utvikling hvor dette blir stadig viktigere.

Så har jeg lyst til å si at jeg oppfatter at dette er noe selskapene tar på alvor. Det jobbes målrettet mot bl.a. korrupsjon, og det er viktig at vi er svært tydelig på at dette er uakseptabelt.

Marit Arnstad (Sp) [10:13:12]: Mitt oppfølgings-spørsmål går også til olje- og energiministeren, så det blir nok litt opp og ned med statsrådene i dag!

Kraftressursene har jo bestandig vært et viktig område for både offentlig eierskap og nasjonalt eierskap. Vi har gjennom hjemfallsordning og offentlig eierskap sikret en stor andel av vannkraftressursene våre.

Så er det slik at småkraft er privat eid, og de to siste årene har vi sett et gedigent utsalg av småkraft i Norge fra offentlige og norske private interesser til utenlandske interesser. Det er store britiske interesser og tyske interesser som har kjøpt småkraft i Norge. Det er faktisk slik at salget omfatter iallfall om lag 500 GWh, hvilket utgjør nesten et Alta-kraftverk.

Mitt spørsmål til statsråden er rett og slett: Synes statsråden at nasjonalt eierskap til den delen av vannkraftressursene er viktig? Og hvis statsråden skulle mene det, mener han at det også bør legges til rette for norske eiere? Og hvordan har regjeringen eventuelt tenkt å gjøre det?

Statsråd Terje Søviknes [10:14:20]: Eierskap til småkraft er som det beskrives, variert, og fra mitt ståsted tror jeg det er viktig at vi i en situasjon der vi ønsker å få utbygd mer fornybar kraft, er åpne for at man får kapital inn fra både utenlandske og norske eierinteresser. Når det gjelder situasjonen knyttet til stor norsk vannkraft, den regulerbare, har vi vært tydelige på regelverket som gjelder,

og vi er opptatt av at det skal være nasjonal kontroll med disse ressursene.

Fra mitt ståsted tenker jeg at for småkraft er det riktig at vi henter kapital der kapitalen er, og det har vært en utfordring og kommer til å være en utfordring også i fortsettelsen å få nok aktører til å bygge ut vannkraft. Det at man har fått større aktører inn som kan være med og løfte denne utbyggingen, bidrar til at vi nå har en større utbygging på fornybarsiden, både vind og vann, enn vi har hatt på 25 år. Akkurat for øyeblikket er det 7 TWh under utbygging. Det er bra for klimaet, det er bra for miljøet, og det er bra for norsk kraftproduksjon i tiårene som kommer.

Presidenten: Heikki Eidsvoll Holmås – til oppfølgingsspørsmål.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:15:43]: President, som du ser, så prøver vi å få fart på hele regjeringen, så jeg vil ha opp samferdselsministeren. (Munterhet i salen)

Vi skulle kanskje tro at regjeringen hadde lært av høyresidens feiltrinn i Veireno-saken hvor galt det kan gå for Oslo-folk og ansatte når man ser seg blind på tilbyreres lokkepris, men det virker ikke sånn, for regjeringen har tatt livet av NSB som vi kjenner det, og gjennomfører en konsulenttung og dyr reform for å anbudsutsette det å kjøre tog i Norge. Vi vet at det eneste tilbyderne av togdriften kan konkurrere på, er bemanning, renhold og lønns- og arbeidsvilkår. I Veireno gikk lønningene ifølge mediene ned 31 kr timen for sjåførene som gikk til Veireno fra tidligere avfallsinnsamlingselskaper i Oslo. For NSB-ansatte er det store spørsmålet om de får beholde retten til AFP. De som er over 55 år og ansatt i NSB, og som må gå over til vinneren av anbud, vil ikke få opptjene rett til AFP om det ikke betales for det fra tidligere arbeidsgiver og eierne, nemlig staten.

Kan Ketil Solvik-Olsen garantere – med sikkerhet – alle NSB-ansatte over 50 år som må bytte arbeidsgiver hvis han anbudsutsetter NSB, AFP? Til nå har han nemlig unnveket – fra å svare på det spørsmålet hver gang jeg har spurt ham.

Presidenten: Presidenten synes kanskje dette ligger litt på siden av hovedspørsmålet, men statsråd Solvik-Olsen er selvfølgelig fri til å svare.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:16:53]: Jeg svarer gjerne. Regjeringen har en god politikk på dette.

Men la meg først nevne Veireno. Avfallshåndtering i Oslo ble altså konkurranseutsatt første gang da SV satt med byråden for rundt 20 år siden, så det er litt rart at SV nå tar avstand fra den politikken SV igangsatte i Oslo. Avfallshåndtering i Oslo har vært bra håndtert av borgerlige byråd i mange år – de styrte vel 18 år i strekk – men da SV kom tilbake igjen til makten, ser jeg at det har blitt kaos igjen. Da er det ikke sånn at det er blå-blå politikk som har skapt utfordringene, som SV i sin tid var med å starte.

Jeg er opptatt av at når vi har konkurranseutsetting, skal vi ha ordnede forhold. Derfor har vi sagt at det vi gjør på jernbane, handler ikke om privatisering, sånn som SV ofte sier. Det handler om å skape bedre tjenester, det handler om å samle ansvar som før har vært spredt, ved at ting som har ligget i NSB-systemet, nå eies direkte av Samferdselsdepartementet. Det er ikke privatisering, det er faktisk

enda tettere, god, statlig styring. Så skal vi sørge for at forholdene for dem som jobber der, er bra, og de løsningene skal vi finne. Det har jeg sagt i Stortinget mange ganger før.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:17:56]: AFP!

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:17:57]: Det har jeg sagt mange ganger før, som nevnt.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:17:59]: AFP.

Presidenten: Det er ikke noen debatt om dette. Vi går tilbake til hovedspørsmålene, og neste hovedspørsmål er fra Knut Arild Hareide.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:18:13]: Spørsmålet mitt går til olje- og energiministeren, og la meg få lov til å ønske statsråden velkommen til sin første spontanspørjetime.

Som olje- og energiminister er statsråden ansvarleg for eit veldig viktig område av norsk politikk, eit område som er heilt avgjerande for at me skal lykkast med eit grønt skifte. Vi har i media kunna følgje statsråden gjennom hans første månader i embetet. Vi har kunna lese at stastråden har tatt til orde for å byggje ut vasskraft i verna vassdrag og ivra for oljeboring i sårbare område. Statsråden har òg uttalt at han meinte at ei 25 år gamal konsekvensutgreiing av Nordland VI med nokre tilleggsvurderingar burde vere tilstrekkeleg.

I førre veke stilte eg her i spørjetimen spørsmål til klima- og miljøministeren om hans vurdering av desse utsegnene. Helgesen svarte veldig godt, og det var gledeleg å høyre han understreke at regjeringas politikk er at verneplanane for vassdrag i hovudsak skal liggje fast, og at dei forvaltningssystema som er bygde opp både rundt norsk olje- og gassverksemd og rundt norsk vasskraft, har tent oss godt.

Det er alltid mogleg å trekke litt feil dei første månadene i ein ny jobb, så mitt spørsmål til statsråden er derfor: Er statsråden einig i vurderingane til regjeringskollegaen sin, at regjeringas politikk er at verneplanen for vassdrag og forvaltningssystem for olje- og gassverksemd ligg fast?

Statsråd Terje Søviknes [10:20:06]: Først får jeg få lov til å takke representanten for en varm velkomst – i alle fall innledningsvis.

For å svare veldig enkelt på spørsmålet fra representanten Hareide kan jeg svare ja og stoppe der. Men la meg utdype litt. Verneplanene for vassdrag ligger i hovudsak fast, det la vi til grunn i energimeldingen, og det står regjeringen og denne statsråden på. Vi skal ha et representativt utvalg av norsk vassdragsstruktur som er vernet og sikret for framtiden. Samtidig åpnet man for at man i særskilte tilfeller der det er snakk om flom eller skredsikring, kan vurde kraftutbygging som et tiltak. Det ble behandlet i Stortinget, og Stortinget sluttet seg til prinsippet, men la noen ekstra føringer om at det skal være knyttet til liv og helse, og at alle andre mulige sikringstiltak er vurdert. Det er en politikk som jeg står for.

Når det gjelder forvaltningen av petroleumsressursene våre, har det vært riktig beskrevet fra statsråd Helgesen, vi har en god forvaltning som ivaretar de ulike hensynene vi

skal – både hensynet til å utnytte disse naturressursene og hensynet til både miljø, sikkerhet og andre næringer i havområdene våre. Den forvaltningen ligger fast, og når jeg nå spesifikt har kommentert Nordland VI, er det for å beskrive historien, for det kan i den offentlige debatten virke som om man ikke har nok kunnskap, eller ikke har kunnskap i det hele. Det er vel knapt noe område på norsk sokkel som er mer utredet enn området utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Nordland VI var altså delvis åpnet etter en konsekvensutredning tilbake i 1994.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:22:06]: Eg takker for svaret. Eg er glad for eit tydeleg ja.

Mitt spørsmål er om også statsråden hugsar 9. mars 2000. Det var den dagen Carl I. Hagen, Jens Stoltenberg og Jan Petersen bestemte seg for å velte sentrumsregjeringa fordi dei ønskte å byggje eit sterkt forureinande gasskraftverk. Me veit at ved Mongstad blei det sleppt ut 550 000 tonn CO₂ i fjor. Den gongen var ansvarleg statsråd Marit Arnstad, som sit her i salen i dag. Det partia Framstegspartiet, Høgre og Arbeidarpartiet gjorde den gongen, har vist seg å vere eit gigantisk feilgrep. Me har brukt milliardar frå fellesskapet, ikkje fordi marknaden ønskte det, men fordi tre politiske parti ønskte å presse gjennom sterkt forureinande gasskraftverk. Mitt spørsmål til ansvarleg statsråd er i dag: Innrømmer statsråden at det var eit gigantisk feilgrep, det som skjedde 9. mars 2000 i denne salen, når me veit at Mongstad blei vedtatt lagt ned i førre veke?

Statsråd Terje Søviknes [10:23:25]: Nå har nok representanten Hareide og partilederen i Kristelig Folkeparti kanskje et litt sterkere forhold til 9. mars 2000 enn undertegnede. Men historien husker jeg godt.

Vi tar til etterretning den beslutningen som Statoil har fattet knyttet til gasskraftverket på Mongstad. Det er en forretningsmessig beslutning som de har fattet etter å ha sett hvordan kraftprisen har utviklet seg, og hvordan økonomien i prosjektet har utviklet seg. Jeg vil ikke komme med noen dom over den beslutningen som ble fattet i Stortinget etter en demokratisk prosess i 2000. Det vi er opptatt av, er å ivareta CCS, altså karbonfangst og testsenteret på Mongstad, slik at de kan jobbe videre med et veldig viktig prosjekt for Norge og sikre at vi for fremtiden kan få ned klimagassutslippene gjennom å jobbe med karbonfangst og -lagring. Der er testsenteret på Mongstad viktig, som ett av flere element i regjeringens politikk.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Kjell Ingolf Ropstad.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:24:37]: Jeg husker iallfall den marsdagen i 2000 godt. Noen uker etterpå meldte jeg meg inn i KrFU med stolthet over at Bondevik hadde gått av på å stå opp for at han ikke ville bygge sterkt forurensende gasskraftverk. Men som representanten Hareide sier, vedtaket har kostet samfunnet ganske mye penger. Byggingen av Kårstø og Mongstad har kostet flere milliarder, driften har gått med tap, og ikke minst har det medført store utslipp uten at det har vært behov for gasskraftverkene.

Det er kanskje tidlig å spørre statsråden om han har rukket å regne på hvor mye Mongstad har kostet fellesskapet.

Det er jo en stund siden Kårstø ble lagt ned, så jeg vil gjerne stille spørsmål om hvor mye det har kostet fellesskapet, Statkraft og Statoil å drive gjennom det at en skulle bygge sterkt forurensende gasskraftverk – og resultatet er at begge er lagt ned?

Statsråd Terje Søviknes [10:25:30]: Det er helt riktig som representanten Ropstad kommenterer her. Jeg har ikke rukket å regne på dette og har ikke prioritert å bruke tid på det heller i løpet av de første ukene som statsråd. Det er langt viktigere saker som ligger foran oss, kontra det som nå ligger bak oss. Det er altså tidligere tatt beslutninger om å bygge ut gasskraftverk, og det er tatt beslutninger om å legge dem ned av forretningsmessige årsaker. Det er veldig lite interessant for den energipolitikk som denne regjeringen skal føre i fortsettelsen. Jeg er opptatt av at vi skal legge forholdene til rette for både videreutvikling av sokkelen vår gjennom å ha gode rammebetingelser, få ut nye areal for leting og senere utbygging, og å jobbe med teknologi og forskning.

Når det gjelder disse tidligere sakene, synes jeg det har mindre relevans for denne regjeringens arbeid og mitt virke nå.

Presidenten: Anna Ljunggren – til oppfølgingsspørsmål.

Anna Ljunggren (A) [10:26:33]: Statsråden har hatt en rekke utspill etter at han overtok – et ønske om omkamp om vernede vassdrag, som det er under et år siden Stortinget slo fast at skulle ligge fast, i tillegg til at det ikke er behov for konsekvensutredning av Nordland VI. Det er to utspill som klima- og miljøministeren har avvist, senest i spørretimen her sist onsdag.

Statsråden har hatt en rekke følelser knyttet til olje- og gassaktivitet og klimaendringer og mener det er mer følelser enn edruelighet knyttet til klimaendringer. Er de to utspillene som hovedspøreren viste til her, og som jeg har vist til, også bare følelser fra olje- og energiministeren?

Statsråd Terje Søviknes [10:27:21]: Er det noe jeg har forsøkt å få fram i debatten i det offentlige ordskiftet disse ukene, er det at vi må snakke mindre om følelser og mer om fakta og kunnskap, både når det gjelder fornybar, og spesielt når det gjelder norsk olje- og gasspolitikk.

La meg kort kommentere det representanten nå tar opp. Når det gjelder vern av vassdrag, må jeg få presisere at det jeg sa, er at vi som en nasjon bygd på naturressurser, må ha en løpende debatt om bruk kontra vern. Det må også gjelde for vassdragene våre, på lik linje som det gjelder for de andre naturressursene våre, enten det er petroleumsressursene, mineraler, eller fiskeriforvaltning for den del. Den politiske debatten må vi tørre å ta også i kommende tiår.

Så til Nordland VI, bare kort: Det er sånn at jeg har sagt at det finnes mye kunnskap. Deler av Nordland VI har vært åpnet tidligere, og det er mulig å gå videre og supplere den kunnskapen og komme raskt til en konklusjon gjennom en tilleggsutredning, en konsekvensutredning av det som ikke er åpnet, og tilleggsinformasjon på det som er åpnet.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [10:28:39]: I sitt svar til representanten Botten i første spørsmål i dag sa statsråden veldig klart og tydelig at han ikke skulle stå her på Stortingets talerstol og si noe om verken personlige holdninger eller partiets synspunkter, men det var regjeringens politikk. Det er jo det vi prøver å finne litt ut av, når han i januar går så tydelig ut og sier at han ønsker konsekvensutredning av sårbare områder i Lofoten og Vesterålen, og at han også kunne tenke seg en diskusjon om hvor lenge verneplanene skal gjelde, og om en skal åpne for omkamper bl.a. i Vefsna.

Så sier statsråden her nå at det står fast, at han er enig med sin kollega miljøministeren. Er det slik at dette er en enighet som nå varer i seks måneder, og så håper Fremskrittspartiet og Høyre på at det skal bli nye takter etter valget som gjør at de slipper å ta hensyn til sånne litt ubehagelige samarbeidspartnere som Venstre og Kristelig Folkeparti, slik at de kan sette i gang med å gjøre de tingene som statsråden sa i januar, nemlig omkamp om verneplaner og konsekvensutredning i Lofoten og Vesterålen?

Statsråd Terje Søviknes [10:29:44]: For det første har vi et utmerket forhold til våre samarbeidspartier, Venstre og Kristelig Folkeparti. I debatten er det viktig at vi synliggjør at man har et grunnlag gjennom regjeringserklæringen og samarbeidsavtalen med disse to partiene.

Så er det viktig i det politiske ordsiftet at man drøfter de sakene som til enhver tid er aktuelle. Diskusjonen rundt Lofoten, Vesterålen og Senja og en mulig åpning av de områdene har vært het og viktig å ta nå ved inngangen av 2017. Der har jeg deltatt, og jeg har presisert hva som er Fremskrittspartiets og Høyres syn, men vært tydelig på at i denne perioden ligger avtalen med Kristelig Folkeparti og Venstre fast.

Når det gjelder diskusjonen om bruk og vern av vassdragene våre, viser jeg til svaret mitt til forrige representant: I en nasjon bygd på naturressurser må vi ha en løpende diskusjon om våre naturressurser.

Presidenten: Rasmus Hansson – til neste oppfølgings-spørsmål.

Rasmus Hansson (MDG) [10:30:53]: Det var en uventet oppmuntring å høre Senterpartiet angripe Fremskrittspartiet for dårlig vassdragsvern. De skal ha takk! Det er også hyggelig å høre statsråd Søviknes være veldig opptatt av å ta vare på karbonfangst- og lagringsteknologien på Mongstad, nå når gasskraftverket blir lagt ned. Karbonfangst og -lagring har jo hele tiden vært den store lovnaden knyttet til det prosjektet, en lovnad som aldri er blitt holdt på noe punkt i Norge hittil. Nå gjenstår fortsatt Klemetsrud, Norcem Brevik og Yara som kandidater for karbonfangst og -lagring. Melkøya, som har det største utslippet, var en kandidat, men er nå klargjort for elektrifisering. Spørsmålet er: Kan statsråden nå forsikre oss om at det blir satt fortløpende i og gjennomført karbonfangst og -lagring på Klemetsrud, Norcem Brevik og Yara?

Statsråd Terje Søviknes [10:31:58]: Jeg kan forsikre representanten om at regjeringen har jobbet fortløpende med fullskalaprojektet knyttet til karbonfangst, -transport og -lagring. Vi er nå i en fase der man har gjennomført mulighetsstudier som viser at det er mulig å bygge ut

fullskalaanlegg i Norge og faktisk til lavere kostnad enn tidligere. Nå er vi inne i en fase der man nettopp har lyst ut kontrakter knyttet til konseptfasen og forprosjekteringen. Det vil bli tildelt kontrakter i løpet av kort tid knyttet til disse tre arenaene for mulig fangst – Brevik, Yara og Klemetsrud. Vi kommer til å følge dette prosjektet tett. Stortinget har sluttet seg til og satt av 360 mill. kr til dette arbeidet i 2017, og vi legger opp til at vi skal kunne ha en investeringsbeslutning klar våren 2019.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:33:08]: Mitt spørsmål går til samferdsleministeren.

Jernbanereforma har som kjent medført oppretting av ei rekkje selskap. Dette har igjen medført kostnader, noko statsråden opplyste om i Meld. St. 27 for 2014–2015, om jernbanereforma, der statsråden skriv følgjande:

«I forbindelse med de organisatoriske endringene vil det oppstå kostnader knyttet til selskapsdannelser, lokaler/ flytting, informasjon, endringer av intern organisering/ arbeidsprosesser, eventuell endring av IKT-systemer, opplæring av ansatte mv.»

Så vidt eg veit, viser det seg no at desse selskapa ikkje lenger er ein del av sjølvassurandørordninga i staten. Det vil seie at dei ikkje lenger kan forsikre seg sjølve, og at dei difor må kjøpe forsikring av selskap som tilbyr dette. Når dette ikkje var ein del av oppstillinga av ikkje-talfesta kostnader i meldinga, vil eg tru at det betyr at ein ikkje var kjend med at det var ei problemstilling, eller at ein ikkje ville opplyse Stortinget om det. Begge deler er i og for seg like ille.

Senterpartiet er kjent med at Bane NOR har gjort avtale om forsikringar som skal dekkje skade på materiell, avbrot, ansvar, byggherreforsikring, yrkesskade, cyber, styreansvar, kriminalitet, underslag og miljøansvarsforsikring. Det me derimot ikkje er kjende med, er kva kostnader desse forsikringane har. Me synest òg at det er merkeleg at statsråden ikkje tok opp problemstillinga om sjølvassurandørordninga i Meld. St. 27, om jernbanereforma.

Ein kan sjølv sagt spørje seg om statsråden var eller ikkje var kjend med at dette ville verte eit problem.

Spørsmålet mitt er: Kan statsråden opplyse Stortinget om følgjande: Kor store vert dei årlege kostnadene knytte til forsikringar i jernbanesektoren?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:35:00]: Den informasjonen skal jeg sørge for at Stortinget får skriftlig, for de tallene har jeg ikke i hodet. Men det som er viktig å huske, er at det ikke har vært gratis å forsikre seg selv om en er selvassurandør. Det handler jo om premier og hvilken risiko en tar på seg.

Det er ikke sånn at en ikke har hatt kostnader på det å forsikre seg tidligere. Det får en nesten inntrykk av at er tilfellet, med representanten Navarsetes inngang til dette. «Selvassurandør» betyr bare at en forsikrer seg selv, betaler premien til seg selv og tar all risikoen selv. Forskjellen er bare om en skal bruke et profesjonelt marked til det, eller om en skal gjøre det på egen hånd.

Det som er viktig i jernbanereformen, er at vi skal bruke mer penger i framtiden på å gi et enda bedre tilbud enn vi ville klart om vi brukte mer penger innenfor dagens system. Derfor har vi endret på organiseringen for å samle an-

svar som i dag har vært spredt. Det er f.eks. sånn – i det gamle systemet – at på de fleste jernbanestasjoner eier Jernbaneverket litt, og NSBs ROM Eiendom eier andre ting. Nå samler vi alt på ett sted. Det betyr at vi vil få en besparelse på sannsynligvis hundrevis av millioner kroner årlig bare på forvaltningen av dette. En ser for seg at en i NSB nå skal kunne spare 1 mrd. kr. Det er målsettingen de har kommunisert utad. Det betyr at bare på de to områdene er en altså oppe i milliardbeløp i samlede besparelser årlig gjennom dette.

Det er noen kostnader når en endrer på organiseringen. Det blir som å investere i en butikk eller en fabrikk: En har utgifter når det skjer, og så får en besparelser eller inntekter senere. Vi ser at den endringen vi nå gjør, får sin besparelse sannsynligvis innen ett år, kanskje mindre, kanskje litt mer. Men uansett har en altså i en stortingsperiode frigjort mer penger til å gi et bedre jernbanetilbud totalt sett. Det betyr at vi kan subsidiere enda flere togavganger. Det betyr at vi kan kjøpe inn enda flere togsett. Eller vi kan gjøre det som den forrige regjeringen ikke klarte: Vi kan vedlikeholde enda mer jernbane, sånn at forfallet reduseres, istedenfor at det økes.

Men akkurat når det gjelder kronebeløp på enkelte poster innenfor etatenes budsjetter, må jeg få komme tilbake til Stortinget skriftlig med det, sånn at det blir mest mulig korrekt.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:37:05]: Eg synest nok det er litt oppsiktsvekkjande at statsråden avviser problemstillinga, og det er bra at det kjem ei skriftleg utgreiing om dette spørsmålet. Eg synest òg det er oppsiktsvekkjande at ein ikkje har fått denne informasjonen før, og at ein ikkje kan svare på kor store kostnader som er knytte til forsikringar som følgje av jernbanereforma. Det er ikkje ein liten sum, vil eg tru. At eit så viktig tema ikkje var ein del av meldinga då ho vart behandla, er ikkje bra. Når ein veit kva verdiar som ligg i desse selskapa, og ein veit kor alvorlege hendingar som kan oppstå på jernbanenettet, seier det seg sjølv at slike forsikringar eksternt vil koste mykje. I tillegg har me dei nemnde kostnadene som det ikkje var mogleg å talfeste før ein kom i gang med gjennomføringa av reforma, og det er lett å seie at ein skal spare. Det er av og til vanskeleg å finne dei innsparingane i ettertid.

Kan statsråden gjere greie for kor mykje pengar som er brukte til konsulentkjøp ved omorganisering og privatisering av norsk jernbane?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:38:04]: Hele premisset for det spørsmålet blir litt feil når en snakker om privatisering av norsk jernbane. Som jeg nevnte til representanten Eidsvoll Holmås, blir ikke de avdelingene som ble skilt ut fra NSB, lagt ut for salg i markedet. Billettsystem som har ligget som en ren NSB-funksjon, vil vi skal kunne utvikle seg til å bli noe som kan levere billettsystem for alle offentlige transportmidler. I dag må en ha en egen billett når en reiser med flytoget, en annen billett om en reiser med NSB, og en tredje billett om en reiser med et lokalt busselskap.

Vi ønsker å utvikle et system som gjør at en kan ha ett system som ivaretar alt dette. Da er ikke det privatisering. Det er faktisk slik at når vi legger eierskapet til Samferdselsdepartementet, er det for å ha sterkere kontroll med

det. Det samme gjelder materiellselskapet. Vi ønsker å kunne ha ett område som har det, istedenfor at det ligger ulike steder i ulike selskap. Det er det som ligger til grunn. I denne organiseringen har det blitt brukt konsulenter, og Stortinget har blitt informert om det, bl.a. i budsjettpapirene. Det snakkes om hundrevis av millioner kroner for akkurat omorganiseringen, men besparelsene er langt større.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Ivar Odnes.

Ivar Odnes (Sp) [10:39:16]: Statsråden kan berre få stå, for spørsmålet går framleis til samferdselsministeren.

Denne regjeringa kjem til å verta hugsa for reformer som skal vera med og effektivisera og gje innsparingar. Men det er òg klart at reformarbeid kostar. FriFagbevegelse kunne i haust opplysa om at kostnadene til bruk av konsulentar i forbindelse med jernbanereforma var på minst 107 mill. kr, og då var ikkje NSB sine kostnader tekne med. Dette vil statsråden ikkje bekrefte eller avkrefta. I tillegg har vi òg høyrte om ueinigheit rundt pensjonsordningane her no, og rundt dei tilsette i fleire av selskapa. Ut frå det som har vore sagt tidlegare, kan det verka som om dette er ei reform som skal pressast igjennom kosta kva det kosta vil, og uansett kva resultat ein får. Det vi er opptekne av i Senterpartiet, er å få ei oversikt over eingongskostnader og dei jamne kostnadene som omorganisering og privatisering av norsk jernbane har ført med seg, og vil føra med seg framover.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:40:24]: Alle de tallene ligger i St.prp. nr. 1, som er statsbudsjettet. Der har vi gitt en redegjørelse for de kostnadene som har vært, og som altså er på noen hundre millioner kroner. Men som jeg nevnte, bare det første året regner vi med at vi vil kunne ta ut gevinster som gjør at de pengene er innspart, og deretter er dette netto for staten når det gjelder å få mer igjen for pengene, og kjøpe mer jernbanetjenester. I mange år har en nettopp påpekt at en kunne få mye mer nytte av det jernbanesystemet vi har hvis en drev det mer effektivt, og hvis en samlet ansvar som har vært fordelt. Forrige regjering ville ikke gjøre noe med det, men et faglig råd som kom fra alle aktørene i jernbanesektoren, var at vi må omorganisere her, ikke fordi staten skal ta mindre ansvar, men vi skal samle ansvaret på et bedre sted, så en trenger færre folk for å gjøre en del av jobbene. Da kan vi ha mer penger til å betale lokførere, betale togpersonale, for å få flere avganger. Det er jo det som er suksesskriteriet her, at vi bruker mer penger, men får enda mer tjenester. Det er derfor vi har redusert vedlikeholdsetterslepet, som økte under forrige regjering. En brukte pengene feil.

Presidenten: Sverre Myrli – til oppfølgingsspørsmål.

Sverre Myrli (A) [10:41:36]: Det popper nå opp med nye enheter og selskaper innenfor jernbanen. En av de nye enhetene er foretaket med det enkle og greie navnet Jernbaneinfrastrukturforetaket Bane NOR SF. I statsbudsjettet skriver statsråden at bare i 2017 trengs det 35 nye administrative stillinger i Bane NOR. Samtidig varsler nå foretaket kutt i driften på en halv milliard kroner og muligens nedbemanning blant fotfolket. Dette er en rød tråd i regjeringens jernbanepolitikk: mer administrasjon, min-

dre ut til fotfolket. Det er ikke riktig det statsråden sier, at alle kostnadene forbundet med den såkalte jernbanereformen står i statsbudsjettet. Samme dag som statsbudsjettet ble lagt fram, tror jeg det var, sendte departementet ut en pressemelding hvor det står at det koster 400 mill. kr. Det er bare deler av kostnadene. Spørsmålet er, som fra tidligere talere: Hva koster det å gjennomføre den såkalte jernbanereformen rent administrativt? Da vil jeg ha kostnadene for Samferdselsdepartementet, Jernbanedirektoratet og Bane NOR.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:42:55]: For å begynne med det enkleste først, for å vise litt hvor sleivete dette blir: Selskapet heter Bane NOR, det heter ikke Infrastrukturselskapet Bane NOR. Hvis vi skal diskutere dette, kan vi i hvert fall ha en litt konstruktiv tilnærming til det.

Det er riktig at noen stillinger blir det flere av i Bane NOR, rett og slett fordi en når en samler oppgaver som har vært spredt mange steder, ikke kan samle dem i et selskap som ikke skal ha noen som skal gjennomføre det. Men det er jo nettopp derfor en kan ha færre mellomledere i NSB, som gjør at NSB snakker om å spare en milliard kroner. Jeg synes faktisk det er fornuftig å bruke litt mer penger i Bane NOR for å kunne bruke mye mindre penger i NSB og allikevel få den samme oppgaven løst. NSB skal ikke kutte sitt tilbud som følge av at de kutter kostnader, de skal levere det samme som i dag mer effektivt, men med færre mellomledere. Da må vi se på totaliteten i jernbanesektoren. Under rød-grønn regjering forfalt jernbanen, etterslepet doblet seg på åtte år. Det sier seg selv at noe burde bli gjort med det. De rød-grønne evnet det ikke. Dagens regjering kutter forfall og må organisere det bedre.

Sverre Myrli (A) [10:43:59]: Totale kostnader?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:44:00]: De har du i regjeringens statsbudsjett.

Presidenten: Abid Q. Raja – til oppfølgingsspørsmål.

Abid Q. Raja (V) [10:44:10]: Gjennomsnittlig frakter jernbanen cirka 200 000 passasjerer og 85 000 tonn daglig. Det er klart jernbanen er veldig viktig med hensyn til både transportbehov, sikkerhet og miljø. Derfor er en god organisering viktig, det at vi får mest mulig igjen for de offentlige pengene som vi bruker nettopp på jernbanen. Målet med jernbanereformen, som vi var med på å framforhandle sammen – særlig etter at ekspertgrupperapporten viste at her var det stort potensial for bedring – var nettopp å gjøre jernbanen mer kundeorientert og mer effektiv, at vi klarer å stake ut de lange linjene. Det skal bli bedre organisering mellom aktørene, og vi skal tilrettelegge for konkurranse. Målet har aldri vært konkurranse for konkurranseens skyld. Målet er at man skal klare å lage et kundetilbud som er bra, og at vi får mest mulig igjen for pengene.

Mitt spørsmål til statsråden er: Når mener statsråden at vi vil se de største positive effektene av jernbanereformen, og hvilken av dem mener statsråden at det vil være?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:45:11]: Jernbanereformen består av mange deler. Den består av bedre organisering. Det er det som trådte i kraft fra 1. januar 2017.

Det er åpenbart at Arbeiderpartiet og Senterpartiet er imot hver krone brukt på bedre organisering, de ville bare videreført dagens system inn i evigheten. Det er ingen god løsning. Det ville koste skjorta.

Men den viktigste delen av det vi, de fire borgerlige partiene, har gjort sammen på jernbane, er faktisk å snu trenden når det gjelder infrastrukturen. Mange kritiserer oss og sier at vi heller burde brukt mer penger på å bygge jernbane og vedlikeholde det vi har. Det er jeg helt enig i, og det er nettopp det våre fire partier har gjort. Under den forrige regjeringen doblet det samlede vedlikeholdsettersepet seg. Da de tiltrådte i 2005, var samlet forfall på 9,5 mrd. kr, og da de gikk ut, etterlot de seg et forfall på nesten 19 mrd. kr. Den trenden har vi snudd. Nå er samlet forfall ned mot 16-tallet. Det er nettopp fordi vi har prioritert, nettopp fordi vi har klart å prioritere bevilgninger, men vi har også gjort den tøffe jobben med å organisere det bedre. Når aktørene sier at her vil vi kunne drive mer effektivt når organisasjonen har fått satt seg, synes jeg det er verdt å lytte til.

Presidenten: Heikki Eidsvoll Holmås – til oppfølgingsspørsmål.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:46:27]: Jeg gir samferdselsminister Ketil Solvik-Olsen én sjanse til, selv om ingenting tilsier at han fortjener det.

For NSB-ansatte er det store spørsmålet om de får beholde retten til AFP. De som er over 55 år og ansatt i NSB, og som må gå over til vinneren av anbud, vil ikke få oppgjøre rett til AFP om det ikke garanteres for fra tidligere arbeidsgiver, hvilket betyr NSB og staten.

Kan Solvik-Olsen garantere at han vil sikre alle NSB-ansatte over 55 år rett til AFP dersom de må bytte arbeidsgiver, dersom man anbudsutsetter NSB? Til nå har han nemlig unnveket å svare på det spørsmålet hver gang jeg har stilt det.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [10:47:11]: Det er ikke riktig, det som er påstanden her. Jeg har sagt mange ganger i Stortinget, og ikke minst mange ganger i den offentlige debatten, at vi gjennomfører ikke denne reformen for å ta pensjonen til folk. Vi skal finne en løsning på dette. Det har jeg sagt. Det er min intensjon. I det ligger svaret at vi skal ivareta dette. Jeg kan ikke forstå at det er så vanskelig å forstå det. Men det som er viktig for meg, er at vi skal sørge for at norsk jernbane er enda mer attraktiv å jobbe i framover. Da kan en ikke underbetale folk. Da kan en ikke ta pensjonen. Da skal en ivareta dem rett og slett fordi en trenger kompetente folk videre i jernbanen. Det er det vi skal ha. Så står representanten Eidsvoll Holmås her og rister på hodet. Det er mulig fordi han er imot hele reformen, men vi ser at det er mange gevinster med den, og vi kan glede oss over at med borgerlig flertall bruker vi 7 mrd. kr mer på å bygge jernbane i 2017 enn det Eidsvoll Holmås klarte i 2013. En må gjerne være misfornøyd med at en selv ikke sitter i regjering, men ønsker en en sterkere jernbane, må en stemme på et av de borgerlige partiene i 2017.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Pål Farstad (V) [10:48:21]: Spørsmålet mitt går til næringsministeren.

Vi har behov for å skape nye bedrifter og nye arbeidsplasser. Dette gjelder generelt for landet, og ikke minst gjelder det for mitt hjemområde på Møre. Her er det store muligheter bl.a. knyttet til det marine og maritime, i tillegg til andre bransjer. Det er derfor gledelig at regjeringen i går la fram en ny havstrategi. Jeg ser fram til konkretiseringen av denne strategien og forventer at den vil legge grunnlag for mye god næringsutvikling.

En viktig faktor for å komme i gang med nye bedrifter er tilgang på kapital. Her må det gjøres mer, virkelig. Venstre har foreslått å opprette en KapitalFUNN-ordning. Dette har vi fått regjeringen med på, og vi er glad for det. Det som gjenstår nå, er å utforme detaljene i hvordan KapitalFUNN-ordningen skal virke i praksis. Vi legger til grunn at denne ordningen er på plass i forbindelse med revidert budsjett nå i vår.

Kan næringsministeren bekrefte overfor Stortinget at ordningen som Venstre har etterspurt og fått gjennomslag for, nå blir innført? Og hvordan tenker statsråden at ordningen skal være innrettet?

Statsråd Monica Mæland [10:49:57]: Jeg er veldig glad for at regjeringen sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti i Stortinget har forsterket gründerpolitikken i Norge. Det var på høy tid. Vi la fram en gründerplan i oktober 2015, som la grunnlaget for en felles gründerpolitikk. Det handler om kapital i tidlig fase. Det handler om kunnskap. Det handler om å ha en kultur for gründerkap. Vi har sett hvor ekstremt sårbare vi er når vår største næring, oljenæringen, får plutselig og dramatisk prisfall, med de konsekvenser det får for kostnadskutt og nedbemanning. Det må vi møte med å skaffe oss flere bein å stå på. Da trenger vi gode gründerne. Venstre har i aller høyeste grad bidratt til at gründerpolitikken er fulgt opp i de ulike statsbudsjett, slik at vi nå har på plass et godt grunnlag for å være gründer i Norge.

Jeg er også glad for å se at politikk faktisk virker. I fjor så vi et rekordstort antall mennesker starte sin egen bedrift. Det tyder på at veldig mange kloke hoder som har opplevd f.eks. å miste jobben, benytter mulighetene som vi nå har gjennom Innovasjon Norge – spesielt ordningene der, men også Forskningsrådet – til å etablere og skape egen bedrift.

Så er det riktig at Venstre har foreslått og fått gjennomslag for å etablere en KapitalFUNN-ordning. Jeg mener det er en veldig god idé. Vi trenger incitament til at flere investerer i gründerbedrifter. Det er en ordning som er til behandling i Finansdepartementet – dette er jo en ordning som handler om skatteincentiver – så jeg kan ikke svare på hvor den ligger, og hvordan den utformes. Det er det finansministeren som kommer tilbake til Stortinget med.

Pål Farstad (V) [10:51:49]: Jeg takker for svaret. Mange starter bedrifter, men vi trenger flere som gjør det. Som litt hjelp for statsråden i det videre arbeid sammen med Finansdepartementet vil jeg nevne at et av landene vi i Venstre henter inspirasjon fra om dette temaet, er Storbritannia. Der får investorer 50 pst. skattereduksjon når de investerer i nye bedrifter. Det er et kraftig incitament til å styre investeringer inn i nye bedrifter. Det synes Venstre er meget fornuftig. Venstre mener derfor det er hensiktsmessig å legge opp til en ordning som gir så sterke

incitament som det som er nevnt her. Venstre ønsker en ordning som ligger i nærheten av det Storbritannia har i sin ordning, altså nærmere 50 pst. Kan næringsministeren forsikre Venstre om at incitamentene i denne ordningen blir tilstrekkelig, slik at ordningen får den ønskede effekt?

Statsråd Monica Mæland [10:52:55]: Det er vårt mål å oppfylle Stortingets vedtak, som jeg har sagt tidligere i dag, det skulle bare mangle. Men innretning og utforming av ordningen må finansministeren svare på, og så skal jeg hjertens gjerne overbringe Venstres ønsker for utforming av ordningen. Det jeg er enig i, er at vi også må se på skatteincentiver, vi må se på opsjoner, vi må se på andre deler av gründerpolitikken for å få flere til å investere i gründerbedrifter. Vi trenger flere bedrifter, vi trenger bedrifter som kan vokse i Norge. Da må vi ta i bruk de verkøyet vi har, og da er skattepolitikken veldig viktig.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Terje Breivik.

Terje Breivik (V) [10:53:46]: Å bruka skatteincitament som kapitalfond er eit målretta tiltak for å svara på ein av dei store flaskehalsane nystarta bedrifter møter – tilgang på risikokapital. At ministeren ikkje kan svara om tiltak som medfører skatteendringar, har eg ei viss forståing for, men Venstre har sjølvsagt fleire tiltak me har ambisjonar om å få regjeringspartia med på for å få private investorar på banen i denne såkalla dødens dal. Eitt slikt tiltak er ei førehandsgodkjenning av investorar og/eller nystarta bedrifter. Viss ein førehandsgodkjend investor, som både har tilgang på kapital og forretningsmessig kompetanse godkjend av Innovasjon Noreg, investerer i ei nystarta verksemd, kvitterer Innovasjon Noreg ut den same summen til gründerverksemdene utan krav til søknad eller anna byråkrati. Eg reknar med at ministeren på bakgrunn av at ho no sjølv sa at ho var interessert i andre ordningar, bidreg til at stortingsgruppene til regjeringspartia vert med på å få utgreidd og effektuert eit slikt verkemiddel når Venstre legg dette på bordet.

Statsråd Monica Mæland [10:55:01]: Vi har gjennom disse tre og et halvt årene fått på plass en rekke viktige ordninger. Vi har styrket etablerertilskudd, vi har styrket etablererlån gjennom Innovasjon Norge, og vi har rullet ut såkornfond. Noe av det siste vi rullet ut, var et presåkornfond. Det er veldig kjekt å få tilbakemelding om at tegningen fra de private – for det har vært noe av utfordringen – er tre ganger så stor som det offentlige bidraget. Det betyr at når det offentlige bidrar med én sum penger, kommer de private på banen.

Vi leter hele tiden etter gode, målrettede virkemidler for å få opp investeringene i tidlig fase, spesielt i vekstfasen, i «dødens dal», som representanten ganske riktig kaller det, og vi har invitert – og jeg bruker mye tid på å møte – gründerne og investorer for å få innspill. Dette forslaget til Venstre skal vi selvfølgelig også diskutere på en grundig og god måte. Som sagt handler det om å innrette virkemidlene. Jeg tror ikke vi nødvendigvis mangler virkemidler, men vi må innrette disse slik at de faktisk treffer.

Presidenten: Else-May Botten – til oppfølgingsspørsmål.

Else-May Botten (A) [10:56:14]: Jeg merket meg at statsråden ikke svarte når det gjaldt skatteincentiv, men jeg tenker det kan være like viktig å snakke om tilgang på kompetanse, for det er helt avgjørende for at nye selskap skal lykkes. I 2014 sa en rapport som regjeringen selv hadde bestilt, at én av fire IT-jobber kom til å stå ledig i 2030. Abelia har sagt at regjeringen styrer mot kritisk kompetansemangel. For litt siden kunne vi lese følgende overskrift på Digi.no.:

«Sliter med å finne nok utviklere. Det kan tvinge «årets startup» ut av Norge».

Saken gjelder Xeneta, som i snart et år har søkt etter utviklere. Denne regjeringen har ikke foreslått en eneste IKT-studieplass, alt har blitt tvunget igjennom i forliket på Stortinget. Har ikke statsråden fått gjennomslag i sin egen regjering, eller forstår hun ikke hvor viktig teknologikompetanse er for å utvikle framtidens jobber?

Statsråd Monica Mæland [10:57:14]: Når man velger å stille spørsmål om skatt til andre enn finansministeren, får man selvfølgelig ikke svar. Når man velger å stille utdannings spørsmål til næringsministeren, bør man heller rette det til kunnskapsministeren.

Vi har hatt en kraftsatsing på forskning og høyere utdanning. Det har aldri vært brukt mer penger og en større andel av BNP. Det er også tilbakemeldingen vi får fra forskning og høyere utdanning. Vi har styrket grunnskolen, vi har styrket realfagene, vi har styrket lærlingordningen. Vi har styrket hele utdanningsløpet i Norge gjennom de årene vi har sittet i regjering, og det er selvfølgelig alfa og omega.

Det ruller også ut et eget såkornfond for IKT-næringen, nettopp for å få flere gründere knyttet til denne næringen. Vi er verdensledende på deler av tech-løsningene, f.eks. knyttet til Finntech. Vi har veldig mange veldig dyktige miljøer. Det skal vi selvfølgelig bygge videre på.

Presidenten: Line Henriette Hjemdal – til oppfølgingsspørsmål.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [10:58:21]: Verden er i endring. Det er ikke tvil om at vi trenger de gode ideene – og menneskene som tør å satse på dem. Vi trenger gründere som er kreative og løsningsorienterte, og som ikke gir seg før en idé blir virkelighet. Norge har mange av dem, men vi trenger flere. Derfor er spørsmålet fra representanten Farstad om KapitalFUNN viktig. Men Norge er også et langstrakt land, med mange ulike ressurser. Det er viktig at vi skaper arbeidsplasser og legger til rette for gründerskap som også tar i bruk lokal kunnskap og utnytter de lokale og regionale fortrinnene, for jeg tror at i møte mellom lokalkunnskap om lokale fortrinn og gründernes kreative hode, kan de gode ideene virkelig komme fram.

I dag har regionreformen blitt presentert her ute. Nå vet vi hvordan regionene skal se ut i framtiden. Mitt spørsmål til statsråden er: Hva vil statsråden gjøre for å legge til rette for at gründerne kan ta vare på og bruke de regionale fortrinnene som vi har?

Statsråd Monica Mæland [10:59:33]: Det tror jeg gründerne gjør. Man ser fantastisk mange eksempler på – f.eks. innenfor reiselivsnæringen – gründere i hele landet.

Gründere er like vanlig i byene som i distriktene. Det er ikke slik at man må bo i en by for å være en vellykket gründer. Tvert imot er det regjeringen har gjort for å brede ordningene som vi har i Innovasjon Norge, som vi har i Forskningsrådet, veldig viktig. Man skal ikke måtte ha en merkelapp knyttet til et universitet eller en by for å få tilgang til viktige ordninger i Forskningsrådet og i Innovasjon Norge. Man kan få tilskudd enten man bor i Alta, i Arendal eller i Oslo. Det skal ikke være ekskluderende om man bor i distriktene, eller om man bor i byene.

Jeg tror det viktigste vi kan gjøre, er å ha gode virkemidler. Det har vi, vi har økt satsingene med 3 mrd. kr i denne regjeringens periode. Jeg møter nå rekordmange som benytter seg av den tiden vi er i, og av de mulighetene man kan få, til å skape sin egen bedrift innenfor det området man selv er god på, og som veldig ofte er knyttet til det geografiske stedet.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [11:00:52]: Vi venter i spenning på hva som kommer til å skje når det gjelder KapitalFUNN i revidert nasjonalbudsjett – både om det blir noe, og hvor stor en eventuell ordning blir.

Bedriftsetablerere og gründere i distriktene er spesielt sårbare når det gjelder muligheten til å opprette og utvikle egen bedrift. De har vært sårbare på særlig to punkter i den siste perioden. Det ene er at denne regjeringen regelrett har rasert en del ordninger som har fungert veldig godt overfor bedriftsetablerere og gründere i distriktene, nemlig de regionale utviklingsmidlene som ble tildelt fra fylkene til bedrifter og gründere i hele landet. Det andre er at regjeringen i år etter år også har redusert ordningen med bredbånd, og at vi i realiteten i dag når det gjelder høyhastighetsbredbånd, har et geografisk digitalt klaseskille, som er et stort problem også for næringsaktører. Det er mange generelle virkemidler. Jeg skjønner at det er Alta og Arendal som defineres som distrikter i statsrådens øyne, men spørsmålet er: Hvorfor velger regjeringen å ødelegge incitament som er spesielt rettet mot distriktene? Hvorfor velger de heller ikke å prøve å oppheve det klaseskillet som er i ferd med å utvikle seg når det gjelder bredbåndstilgang?

Statsråd Monica Mæland [11:02:05]: Jeg er veldig glad for at de rød-grønne partiene nå også er for skatteincentiver. Det var ikke noe som sto på dagsordenen i de åtte årene de styrte Norge.

Når det gjelder de løsningene vi har valgt, handler det om nettopp å ta hele landet i bruk. Jeg har vært opptatt av å ha virkemidler som treffer. Derfor har vi – i motsetning til dem før oss – gjennomført en ganske grundig analyse av hvilke ordninger som gir innovasjon, som gir verdiskaping. Det er dessverre slik at de midlene representanten viser til, ikke hadde den effekten man skulle ønske seg. Det er ikke slik at de har god innovasjonseffekt. Da bør vi gjøre ting annerledes, og det gjør vi når vi styrker ordninger i Innovasjon Norge og i Forskningsrådet. SkatteFUNN er den mest vellykkede ordningen vi har. Den treffer alle bedrifter – små og store – i absolutt hele landet.

Vi bør bruke mer penger på det som virker, og mindre på det som ikke virker.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:03:17]: Statsråden kan egentleg berre kome tilbake.

Omsider kom regjeringas strategi for havrommet, som det har vore så mykje snakk om dei siste fire åra. Etter å ha lese han: Det startar veldig bra. Her blir det vist til havets betydning for utviklinga av det moderne Noreg, utviklinga av Trondheim og Bergen ved hjelp av det rike fisket langs kysten og betydninga dette hadde for utvikling av dei maritime næringane og vidare for offshore og petroleumsvirksomheit.

Men der regjeringa tydelegvis har forstått kor viktige fiskeria har vore, har dei tydelegvis ikkje forstått kor viktige dei framleis er, for i havstrategien blir havet framstilt som eit drøymande teater, kor det spesielt blir gitt plass til dei største aktørane sine draumar om havet. Her blir havet betrakta som ei endeløyse, der alle sine draumar kan bli oppfylte, der reelle konflikter blir skyvde under teppet, og der regjeringa heiar på olje og gass, mineralnæring og havbruk. Fiskarane, kystsamfunna og det levande livet i havet, som er utgangspunktet for at Noreg er best på havet, blir gitt liten plass. Det er som om kystfolket har blitt dei brysame, dei som står i vegen for framsteget. No skal havet ryddast for andre, aller mest petroleum, mineral og havbruk.

For å illustrere det heile: Ordet «petroleum» blir nemnt i strategien heile 90 gonger. Ordet «fiskeri» blir nemnt 18 gonger. Ordet «mineral» blir – til samanlikning – nemnt 29 gonger. Ordet «fiskar» blir ikkje nemnt ein einaste gong i regjeringas havstrategi. Det er på ein eller annan måte eit historisk sus over ein sånn prestasjon.

Så mitt spørsmål til ministeren er: Kva er grunnen til at havstrategien handlar meir om det som ligg under havet, enn om det livet som lever i det?

Statsråd Monica Mæland [11:05:14]: Jeg konstaterer at de negative meldingene som har kommet etter at regjeringen la fram sin havstrategi i går, har kommet fra Arbeiderpartiet og SV. La meg si at jeg ble vel ikke veldig forundret.

Noen har også fått det for seg at denne har vi brukt lang tid på. Det er gått knapt ni måneder siden vi arrangerte en stor havkonferanse i Bergen, 30. mai i fjor, hvor vi sa at vi skulle sette i gang arbeidet med en havstrategi – det blir altså ni måneder. De månedene har vi brukt til å reise rundt og få innspill fra dem som jobber i havnæringene. Det er altså 250 000 nordmenn som går på jobb hver dag i havnæringene, og det har vært viktig for oss ikke å lage et skrivebordsprodukt, men lage et produkt som næringene, bedriftene, forskerne, organisasjonene og institusjonene kjenner seg igjen i. Vi har fått over 300 innspill. Dem har vi samlet i strategien, med 95 oppfølgingspunkter.

Jeg kan forsikre representanten om at da jeg i går innledet og presenterte havstrategien i Bergen, sa jeg, som det første og viktigste, at i grunnen handler vår veldig stolte historie når det gjelder det som befinner seg på, i og under havet, om mennesker. Det handler om dyktige fiskere, dyktige sjøfolk, dyktige forskere og dyktige ingeniører. Det er mennesker som har brakt oss dit vi er, og det er mennesker som skal bringe oss videre.

Så har vi en rekke oppfølgingsiltak på de ulike områdene, og det handler om å benytte de fantastiske mulighetene som finnes på, i og under havet, til å skape nye arbeidsplasser.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:06:56]: Eg vil gratulere statsråden med å vere den første som nemner ordet «fisker» i forbindelse med den framlagde havstrategien offisielt her på Stortinget. La meg tillate meg å invitere opp Solvik-Olsen for å illustrere eit anna poeng som går på det same, for havstrategi betyr lite utan hamner. Trass i store ord om havrom kuttar regjeringa i satsinga på fiskerihamner; berre 86 pst. av tiltaka i dagens NTP blir gjennomført. På den statlege investeringssida blir berre Båtsfjord og Mehamn finansiert i år. Gjerdsвика, Breivikbotn, Fosnavåg, Årviksand, Vannavalen og Kamøyvær er i det blå.

Når det gjeld hamnetilskota til kommunane, er situasjonen endå meir prekær. Her er det søknader for til saman 400 mill. kr, mens potten er på berre 60. Gamvik, Vardø, Karlsøy – 45 søknader står i kø. Så korleis kan ein seie at ein satsar på havet, sjømat og kysten, og så kutter ein i hamnene?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:07:58]: La oss være klar over hva vi sammenligner med. Hvis en sammenligner med hvor mange kroner dagens regjering bruker på dette sammenlignet med forrige regjering, bruker vi faktisk mer penger langs kysten enn forrige regjering gjorde, det brukes mer penger. Så er det riktig at det var planer om enda litt mer, noe som gjør at innfrielsesprosenten blir mindre enn 100 pst. Men sammenligner man krone for krone – hvor mye bruker vi, hvor mye brukte SV – bruker vi faktisk mer.

Og når en framstiller en økning som et kutt, vil jeg minne om det som forrige statsminister, Stoltenberg, sa om at hvis man egentlig har lyst til å ta heisen til syvende etasje, men går av i femte etasje – og man gikk på i første etasje – så har man uansett kommet høyere opp, mens SV framstiller det som om man har tatt turen ned i kjelleren. Det er ikke riktig. Det er like lite riktig som når representanten Arnstad gir inntrykk av at det satses lite på bredbånd i distriktene. Nei, det satses mer målrettet i distriktene der behovet er, sånn som i Sogn og Fjordane, der satsingen er firedoblet. Men det er riktig at i bynære områder er det mindre penger til å subsidiere utbygging av fiber, for der tar markedet hånd om det selv. Det handler om å målrette innsatsen, og det gjør dagens regjering.

Presidenten: Det blir oppfølgings spørsmål.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [11:09:16]: Oppfølgings spørsmålet mitt går til Søviknes.

Stortingsflertallet har ved to anledninger vedtatt at regjeringen skal satse på havvind. Dessverre virker det som om regjeringen har gjort det til en del av sitt image å gi blaffen i Stortingets vedtak. Den 1. desember 2015 vedtok Stortinget:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med energimeldingen legge frem en strategi som bidrar til realisering av demonstrasjonsprosjekter for flytende havvind (...).»

Det gjorde ikke energimeldingen. Derfor gjorde Stortinget et nytt forsøk på vedtak, den 13. juni 2016:

«Stortinget ber regjeringen senest i 2017 sørge for en støtteordning til realisering av demonstrasjonsprosjekt for flytende havvind og andre former for havbasert fornybar teknologi.»

Det eneste som står i denne strategien som er lagt fram,

er at regjeringen vil ta «sikte på å klargjøre» hvilke områder det kan være aktuelt å åpne for søknader om konsesjon på havvind. Dette er ikke i nærheten av å følge opp Stortingets vedtak, som regjeringens egne partier på Stortinget var med på, og derfor spør jeg: Har statsråden tenkt å gjøre en like dårlig jobb som sin forgjenger med å få bygget for havvind i Norge?

Presidenten: «Gi blaffen i» er ikke et parlamentarisk uttrykk.

Statsråd Terje Søviknes [11:10:22]: Regjeringen og min forgjenger har jobbet med det fornybare gjennom hele denne regjeringensperiode, og det kommer jeg også som statsråd til å gjøre.

Havvind er mulig i Norge. Vi har store vindressurser også til havs, men kostnadsbildet knyttet til havvind kontra vind fra land har foreløpig vist at det er bedre å utnytte vindressursene vi har på fastlandet. Derfor er det spennende å se den utbyggingen som nå skjer i Norge på vind, det begynner å bli konkurransedyktig, først og fremst med satsing på fastlandet.

Så ser vi at utviklingen går fort, kostnadene har falt med hensyn til både havvind og fastlandsvind, og jeg tenker at her må markedet virke. Vi kommer selvfølgelig tilbake til Stortinget når det gjelder de anmodningsvedtak som representanten refererte til. Vi er fortsatt bare i midten av februar når det gjelder 2017.

Presidenten: Else-May Botten – til neste oppfølgings spørsmål.

Else-May Botten (A) [11:11:31]: Mitt spørsmål går til næringsministeren.

Havstrategien er et langt og – spør du meg – uferdig dokument med mange fine ord, men de av oss som har forventet en plan om høsting lenger ned i næringskjeden, kan lese at høstingspotensialet skal vurderes, at det eventuelt skal tilrettelegges for osv., og vi kan også lese at man skal følge nøye med på utviklingen i verftsindustrien, gjennomføre en utredning for et oppdatert kunnskapsgrunnlag osv.

Men dette handler også om folk, som næringsministeren selv sa. Mange har faktisk jobbet knyttet til havrommet, så det er ikke bare teknikalitetene det er viktig å få på plass. Men da er det veldig rart å lese denne strategien, for lønns- og arbeidsvilkår er ikke nevnt i det hele tatt, og hvordan man skal bygge opp under for å sikre lønns- og arbeidsvilkårene for ansatte på norsk sokkel bl.a. Hvorfor har ikke statsråden lagt inn føringer og et engasjement rundt dette?

Statsråd Monica Mæland [11:12:38]: Som sagt registrerer jeg at Arbeiderpartiet og SV er kritiske til meldingen – det er ikke veldig overraskende. Det som er veldig mye viktigere for regjeringen, er at Havforskningsinstituttet, NHO, Universitetet i Bergen, Rederiforbundet, Norsk Industri, Kongsberg Gruppen og Ulstein-gruppen er veldig fornøyd med meldingen. Det er de som jobber i disse næringene, de som kjenner næringene, og det er de som kjenner utfordringspotensialet i næringene.

Når representanten viser til lønns- og arbeidsspørsmål, må jeg minne om at vi la fram en maritim strategi i mai

2015, hvor disse spørsmålene er behørig gjennomgått, og det skal vedkommende også behørig tilbake til i dagens ordinære spørretime.

Dette er en strategi som for første gang samler norsk havpolitikk. Over 250 000 mennesker jobber innenfor havnæringene, vi har et fantastisk potensial for å skaffe verden mat, medisiner, mineraler, nye transportløsninger. Det potensialet har vi tenkt å hente ut. Da må man først og fremst bygge på kunnskap, og man må først og fremst skaffe seg mer kunnskap om det som foreligger av muligheter.

Presidenten: Pål Farstad – til oppfølgings spørsmål.

Pål Farstad (V) [11:13:57]: Jeg er glad for at en havstrategi er på plass – la det være sagt. Men en av de viktigste forutsetningene og egentlig også utfordringene for å kunne kalle oss en havnasjon er at vi skjøtter vårt hav med tanke på fornybare ressurser, fisk og andre marine ressurser, altså det som er i havet, og at vi sørger for reint hav. Det gjør vi ikke ved å ta sjansen på f.eks. sjødeponi av gruveavfall. Hva tenker statsråden om det? Hvordan tenker statsråden at vi framstår overfor våre markeder for f.eks. sjømat i et slikt perspektiv? Jeg tar da utgangspunkt i sjødeponi av mineraler?

Statsråd Monica Mæland [11:14:51]: Uten å gå inn på enkeltsakene her, for det tilligger ikke mitt departement å ha ansvaret for, mener jeg at de avgjørelsene er basert på kunnskap, og det er kunnskap som har brakt oss dit vi er i dag, og det er kunnskap som skal bringe oss videre.

Vi har også fattet noen avgjørelser basert på veldig grundige vurderinger av dem som har den faglige ballasten for å kunne treffe avgjørelser. Det har dannet grunnlag for regjeringens avgjørelser, og de mener jeg har vært helt riktig basert på den kunnskapen vi har.

Presidenten: Rasmus Hansson – til oppfølgings spørsmål.

Rasmus Hansson (MDG) [11:15:34]: Det er bra at vi har fått en havstrategi, og det er beklringsfullt at den fortsatt er til de grader oljerelatert. Man kan diskutere hvorvidt oljeproduksjon har noe som helst med havet å gjøre, men i hovedsak er utfordringen: Hva er det vi skal leve av ved siden av og etter olja? Selv om man, som regjeringen, er av den oppfatning at oljevirksomheten vil vare lenge, hvilket jeg både håper og tror regjeringen tar feil i, så vil løsningen også for en oljevirksomhet som skal leve av en langt lavere oljepris enn det som er «break even» – Statoil opererer med 80 dollar som mål, i dag er prisen 55 – bli automatisering og kutt i arbeidsplasser.

Kan statsråden konkretisere hva som er målet for å produsere arbeidsplasser innen marine næringer utenom olje?

Statsråd Monica Mæland [11:16:35]: Det er egentlig veldig enkelt. Det er at de mulighetene vi har i et land som har seks ganger mer hav enn det har land, med en flere hundre år gammel historie, gir oss noen fantastiske muligheter til å skaffe nye arbeidsplasser, nye næringer. Det vi vet, og det OECD har anslått, er at 40 millioner mennesker globalt kommer til å være knyttet til havnæringene i 2030. Her må Norge ta ledelse. Vi har alle fortrinn, vi

har mye teknologi spesielt innenfor petroleumssektoren, vi har mye teknologi vi har utviklet innenfor sjømat, fiske og oppdrett, og vi har mye teknologi innenfor det maritime. Den endringen maritim sektor har gått igjennom, fra seil til damp til nå høyteknologiske skip, har vært helt fantastisk. Så ja – automatisering, robotisering gir oss noen utfordringer, men det gir oss også fantastiske muligheter til å skape arbeidsplasser, og det er regjeringens mål med denne meldingen.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sverre Myrli (A) [11:17:49]: Spørsmålet mitt er til samferdselsministeren. I 2014 gikk NSB med 1,5 mrd. kr i overskudd og i 2015 med 1,3 mrd. kr i overskudd. Store beløp er ført tilbake til fellesskapet i form av utbytte de siste åra. Nå budsjetterer ikke regjeringen med utbytte fra NSB lenger, for NSB er ikke i stand til å levere det, som en følge av regjeringens vingeklipping av selskapet.

NSB mister nå togene sine til et nytt selskap, NSB mister verkstedene sine til et nytt selskap, NSB mister eiendommene sine, og NSB mister billettsystemet sitt. Dette er en villet politikk fra regjeringens side. Istedenfor å videreutvikle NSB ønsker regjeringen nå at kinesiske og andre utenlandske selskaper skal kjøre tog i Norge. Hadde en privat eier gjort slik med sine selskaper som staten og regjeringen gjør med sitt selskap NSB, hadde det blitt kalt slakt. Samferdselsministeren slakter nå NSB.

Spørsmålet mitt er til samferdselsministeren – og nå vil jeg ikke høre de vanlige frasene om jernbanereformen – som eier av selskapet NSB: Hva vil samferdselsministeren med NSB, og hva slags selskap er NSB om fem år?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:19:41]: Min målsetting er at NSB er det beste togselskapet i verden om fem år. De skal være best til å levere togtjenester: tog som går i rute, et attraktivt rutetilbud og attraktive tjenester om bord, sånn at flere og flere ønsker å reise med tog. Det er min visjon. Det vi nå gjør med NSB, sørger for at vi kan fokusere på hovedoppgavene til NSB, nemlig å kjøre tog og levere gode tjenester til sine reisende.

Den historien som representanten Myrli her forteller, har jo ingen relevans for det han skremmer med. Det er riktig at det har vært situasjoner der private aktører kjøper opp et selskap, splitter det opp og så selger det igjen. Men til alt vi gjør her: Det er den samme eieren av hele pakken. Forskjellen er bare at istedenfor at NSB også skal være et eiendomsselskap – ikke et togselskap, men et eiendomsselskap – så sier vi at det skal vi samle i Bane NOR, som skal ha nettopp eiendomsvirksomheten. Da forsvinner ikke overskuddet ut, det opprettholdes fortsatt. Det er bare det at forskjellen er at nå eies det fortsatt av Samferdselsdepartementet, så det å gi inntrykk av at en her privatiserer og mister noe, er bare tull. Det samme gjelder billettsystemet. Som jeg nevnte tidligere, er det ikke sånn at vi skiller ut billettsystemet og oppretter noe fra bunnen som aldri har eksistert, bare for å kvitte oss med det. Vi tar det jo inn som en del av det som Samferdselsdepartementet eier, for det skal ikke bare tjene NSB, det skal tjene hele kollektivsektoren. Det er med på å styrke Norge som et kollektivsamfunn når det gjelder å få flere til å reise med buss og tog, nettopp for at en skal slippe å ha mange ulike apper og mange ulike billettsystem.

De overskuddene som representanten Myrli snakker om, forsvinner ikke. Det er bare det at det overskuddet som ROM Eiendom har generert innenfor NSB, nå går over til Bane NOR, som staten fortsatt eier, og som jeg fortsatt er generalforsamling for. Så det er ingen forskjell her. Det er bare det at vi får bedre styring fordi vi får samlet all eiendom på ett sted, istedenfor at Jernbaneverket eide noe, NSB eide noe, og en hadde forskjellige folk som reiste rundt og kontrollerte det samme området. Nå er det én person som kontrollerer det samme området.

Sverre Myrli (A) [11:21:47]: Tanken med spørretimen er jo at stortingsrepresentantene skal stille spørsmål til regjeringsmedlemmene, og regjeringsmedlemmene skal svare fortrinnsvis på det stortingsrepresentantene stiller spørsmål om. Samferdselsministeren har i grunnen ikke svart på noe av det han har fått spørsmål om i dag, verken fra Navarsete, fra Odnes, fra Holmås eller fra meg. Spørsmålet mitt er igjen: Hva vil han med NSB? Hva slags selskap ser han for seg at NSB er om fem år?

Nå sa samferdselsministeren nylig at han ønsker at NSB skal kjøre tog. Hvorfor i all verden skriver samferdselsministeren da i stortingsmeldingen som danner grunnlaget for den politiske behandlingen av jernbanereformen, at han ønsker flere aktører innenfor jernbanesektoren? Han ønsker at flere enn NSB skal kjøre tog. Han ønsker å vingeklippe NSB. Han ønsker flere selskaper. Men nå sier han altså at han ønsker at NSB skal kjøre tog. Hvorfor setter han i gang jernbanereformen hvis han hadde ønsket at NSB skulle kjøre alle togene i Norge? Det er jo ikke riktig.

Jeg stiller spørsmålet igjen: Hva slags selskap ser samferdselsministeren for seg at NSB er om fem år?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:22:56]: Min visjon er like sterk nå som den var for 2 minutter siden: Jeg vil at NSB skal være det beste selskapet i verden til å drive tog, nettopp fordi det vil tåle å møte konkurranse.

Det er litt rart at da Arbeiderpartiet startet sin valgkamp i januar i Bergen, var det om bord på Bybanen. Hvem er det som driver Bybanen? Er det Bergen kommune? Er det NSB? Er det et statlig eid selskap? Nei, det er faktisk et franskeid selskap som heter Keolis. Det er jo litt rart at Arbeiderpartiet synes at Bybanen driver så fantastisk bra når det er et franskeid selskap som gjør det. Men troen på at NSB ikke skal kunne konkurrere mot dem i Norge, synes jeg vitner mer om at Arbeiderpartiet tror at utenlandske selskaper er bedre til å drive togtjenester i Norge enn norske selskaper. Jeg tror det motsatte. Jeg tror at når NSB klarer å vinne oppdrag i Sverige gjennom Tågkompaniet, skal de også klare å vinne oppdrag i Norge. Men jeg tror faktisk vi stimulerer dem gjennom konkurranse.

Vi ser at Nettbuss nå leverer sitt beste resultat noen gang. Nettbuss er eid av NSB-systemet og er eksponert for konkurranse. Og de har 7 pst. markedsandel i Sverige.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Kjell-Idar Juvik.

Kjell-Idar Juvik (A) [11:24:13]: I programutkastet til Fremskrittspartiet står det at NSB skal selges. Det er ikke noen ny politikk fra Fremskrittspartiet, som også har en ensidig tro på at privatisering er det eneste saliggjørende. Salg av NSB og fri konkurranse på sporet vil bidra til et

svekket tilbud ikke minst ute i distriktene, og det vil kunne gi både et dyrere og et dårligere tilbud til de mange.

Statsråden har tidligere sagt at dagens regjering ikke har planer om å selge ut NSB. Men nå går vi mot et stortingsvalg, og det skal lages et nytt storting og en ny regjering. Derfor kunne det være interessant å høre om nestlederen i Fremskrittspartiet er enig i programutkastet til Fremskrittspartiet. Vil statsråden nå avklare en gang for alle om han vil fremme forslag om å privatisere NSB i framtida, i tråd med det han faktisk har gått til valg på?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:25:10]: Arbeiderpartiet prøver dette mange ganger i stortingssalen, og jeg har sagt det hver gang at programbehandling i ett enkelt parti skjer ikke i stortingssalen, den skjer på landsmøtet.

Men la meg bare ta noen av påstandene som representanten Juvik kommer med, for de er ikke riktige. Jeg føler behov for å si at Arbeiderpartiet egentlig burde vært med på et seminar der vi hadde gått igjennom jernbanereformen, så de kunne sett hva det var, og ikke hva Arbeiderpartiet tror det er. For det er ikke sånn at det er NSB som definerer hva slags togtilbud det skal være i distriktene. Når representanten Juvik gir inntrykk av at jernbanereformen vil bety at NSB kan ha færre avganger i distriktene, er ikke det riktig, for det er staten som kjøper avgangene. Vi har sagt vi skal ha flere avganger, ikke færre. Det er flere avganger fra Oslo S nå, men det er også flere avganger i Trondheim, det er flere avganger på Jærbanen, det er flere avganger stort sett over hele landet, fordi dagens regjering bruker mer penger på å tilby tog tjenester til folk. Der representanten Juviks regjering sørget for at jernbanen falt, sørger vi for at den både vedlikeholdes og går oftere. Det er jeg stolt av.

Presidenten: Heikki Eidsvoll Holmås – til oppfølgingsspørsmål.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [11:26:22]: I stad sa Ketil Solvik-Olsen – og det kom også opp nå – at man ikke driver med denne jernbanereformen for å gi folk dårligere lønns- og arbeidsvilkår. Det er med all respekt å undervurdere alle andre representanter som sitter her i Stortinget, og det er en beskrivelse av virkeligheten som ikke er presis. Alle vet jo at de private tariffavtalene som finnes innenfor transportordningen, er dårligere – særlig på pensjonsområdet – enn det offentlige tjenestepensjoner og NSB-ansattes pensjoner er. Setter man noe ut for konkurranse, er det all grunn til å tro at man får dårligere pensjonsvilkår. Derfor stiller jeg det samme spørsmålet som jeg har stilt to ganger tidligere i spørretimen, men ikke fått svar på: Kan statsråd Solvik-Olsen garantere at han vil sikre alle NSB-ansatte over 55 år som må bytte arbeidsgiver dersom man anbudsutsetter NSB, en AFP-ordning?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:27:27]: For ente gang i denne sal sier jeg at opptjente rettigheter er noe man har opptjent. Det er svaret på spørsmålet. Jeg forstår at Heikki Eidsvoll Holmås ikke vil akseptere det, men AFP-ordningen er en opptjent rettighet sånn sett.

Det er en ganske rar greie, for SV er med og styrer i en del byer rundt omkring, og SV har vært med på å styre dette landet. Det var konkurranse på gods, transport og jern-

bane da SV var i regjering. Nå er plutselig konkurranse fæle greier, men de praktiserte det selv. Det er konkurranse på flymarkedet, det er anbud på hvem som skal drive flytjenester i distriktene, det er anbud på busstjenester – noen av de største bussanbudene som bransjen nå går og venter på, er nettopp i Trondheim, der de rød-grønne styrer for ørtende året på rad. Det er litt rart hvis det er grusomt å ha konkurranse innenfor persontransport på jernbane, men det er helt greit innenfor godstransport, det er helt greit når det gjelder buss, ferge, hurtigbåt og fly. Jeg klarer ikke å forstå hva som er forskjellen på dette. SV forsvarer det på alle områder, men når det er én ting som endrer seg, er plutselig verden fæl. Jeg skal love representanten at vi lander godt på beina denne gangen også, og de reisende får et bedre tilbud med borgerlig regjering enn de fikk med sosialistisk regjering.

Presidenten: Dermed er den muntlige spørretimen omme.

Sak nr. 2 [11:28:37]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten.

De foreslåtte endringene i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Abid Q. Raja til finansministeren, vil bli besvart av fiskeriministeren på vegne av finansministeren, som har erklært seg inhabil.

Spørsmål 13, fra representanten Geir Pollestad til næringsministeren, vil bli tatt opp av representanten Sofie Margrethe Selvikvåg.

Spørsmål 15, fra representanten Kjersti Toppe til barne- og likestillingsministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 24, fra representanten Karianne O. Tung til arbeids- og sosialministeren, vil bli besvart av kulturministeren på vegne av arbeids- og sosialministeren, som er bortreist.

Spørsmål 26, fra representanten Lise Wiik til justis- og beredskapsministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet foreslås, etter anmodning fra helse- og omsorgsministeren, flyttet og besvart etter spørsmål 20, som skal behandles av samme statsråd.

Spørsmål 1

Terje Breivik (V) [11:29:13]: «Rett før årsskiftet fattet Skatteetaten et prinsippvedtak om at en framforhandlet avtale med et kollektivtransportselskap om rabatterte periodebilletter for ansatte vil være skattepliktig (rabatten) gitt at kollektivtransport brukes i forbindelse med arbeid, selv om dette ikke er noe arbeidsgiveren er involvert i. Bakgrunnen for prinsippvedtaket er en nesten 10 år gam-

mel uttalelse fra Finansdepartementet om at dette har skatteplikt.

Er statsråden enig i denne 10 år gamle lovtolkningen?»

Statsråd Siv Jensen [11:29:50]: Skattedirektoratet publiserte før årsskiftet en uttalelse om skatteplikt på periodebillett på kollektivtransport som ansatte får tilgang til på grunn av sitt arbeidsforhold. Dette er ikke uttrykk for en ny rettsoppfatning, men en bekreftelse av tidligere uttalelser.

I spørsmålet fra representanten Breivik står det at «periodebilletter for ansatte vil være skattepliktig (...) gitt at kollektivtransport brukes i forbindelse med arbeid».

Skattedirektoratets uttalelse gjelder ansatte som kjøper rabatterte kollektivkort til privat bruk. Periodebilletter til kollektivtransport i forbindelse med arbeid, som ansatte ikke disponerer privat, innebærer ingen skattepliktig fordel for den ansatte.

Utgangspunktet i skatteloven er at enhver økonomisk fordel vunnet ved arbeid er skattepliktig, uansett om fordelene består av penger eller naturalytelser, som rabatter er et eksempel på. Skatteplikten gjelder også naturalytelser som gis av andre enn arbeidsgiveren, når det er sammenheng mellom at ytelsen mottas og arbeidsforholdet. Det gjelder også når arbeidsgiveren ikke selv har direkte kostnader til ytelsen, men hvor hennes forhandlingsstyrke eller posisjon for øvrig er utslagsgivende for at de ansatte oppnår fordelene. Rabatt på reiseutgifter mellom hjem og arbeidsted går også inn under fordelsbegrepet.

Når rabatt på kollektivkort til privat bruk bare er tilgjengelig for personer som er i arbeid hos visse arbeidsgivere og ikke for andre, vil det normalt være tilstrekkelig sammenheng mellom arbeidsforholdet og rabatten. Den skattepliktige fordelene settes til forskjellen mellom prisen i ordningen og markedsprisen utenfor arbeidsforhold. Derksom kortene i ordningen har andre egenskaper enn de som tilbys folk flest, må markedsprisen anslås i det konkrete tilfellet. Arbeidsgiver må innberette fordelene i a-ordningen, beregne arbeidsgiveravgift og gjennomføre skatte-trekk.

Finansdepartementet avga i 2007 en uttalelse som bygger på rettstilstanden som jeg nettopp har omtalt. Denne rettstilstanden lå også til grunn for en upublisert, bindende forhåndsuttalelse som Skattedirektoratet ga til Deloitte i desember 2015. Uttalelsen gjaldt en arbeidsgiver som vurderte å knytte seg til HjemJobbHjem-ordningen. Dette er en ordning for virksomheter i Rogaland som gir de ansatte i deltakende virksomheter mulighet til å oppnå til dels betydelige rabatter på kollektivkort. Ordningen er støttet av bl.a. Rogaland fylkeskommune, transportselskapet Kolumbus og Bussykkelen.

Skattedirektoratets bindende forhåndsuttalelse konkluderer med at kollektivkort kjøpt gjennom denne ordningen gir en skattepliktig fordel vunnet ved arbeid. Likevel konkluderte det aktuelle advokatfirmaet i januar 2016 i et åpent brev med at HjemJobbHjem-billetten som tilbys ansatte i virksomheter tilknyttet ordningen, ikke kan anses som en skattepliktig fordel.

Regjeringen ønsker at flere skal reise kollektivt, og vi jobber for å forbedre kollektivtilbudet, i samarbeid med Venstre.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt president-plassen.

Terje Breivik (V) [11:32:56]: Takk for svaret.

Ein ting er jo at dette må vera ei ordning som er svært byråkratiserende, ikkje minst for ein arbeidsgjevar.

Men for å følgja opp avslutninga til ministeren: Formålet med å la tilsette få tilgang på rabatterte billetter må primært vera å redusera bruken av bil, særleg i sentrale område. Ordninga vil jo ofte vera eit resultat av – som ministeren òg refererer til i sitt hovudsvar – eit samarbeid mellom offentlege styresmakter og kollektivselskap. Etter mi og Venstre si meining treng me fleire og ikkje færre verkemiddel for å få redusert bilbruken, særleg i sentrale strøk. Ser statsråden at denne utsegna, som har sitt opphav i ministeren sitt departement, har ein uheldig verknad i så måte?

Statsråd Siv Jensen [11:33:50]: Nå har representanten Breivik bedt meg om å beskrive gjeldende rettstilstand, og det har jeg da gjort. Så er det selvfølgelig et politisk spørsmål om man ønsker å gjennomføre skattemessig gunstigere ordninger knyttet til å stimulere til bruk av kollektivtilbudet.

Regjeringen har, i samarbeid med Venstre og Kristelig Folkeparti, gjort ganske mye for å styrke satsingen på kollektive løsninger i og rundt de store byene. Det er det viktigste vi gjør for å legge til rette for at flere velger kollektivt. Det handler om å ha gode tilbud og hyppige avganger. Derfor har vi i første omgang brukt ressursene på å bygge opp tilbudet, sånn at det skal være tilgjengelig.

Hvis man i tillegg ønsker å drøfte skattemessig gunstige ordninger, er det selvfølgelig et prioriterings spørsmål i forbindelse med statsbudsjettene. Men jeg har lyst å understreke at det kommer noen nye avgrensninger i dette også – om man skal tilgodese folk som er i arbeidsforhold, eller også studenter og andre som ikke er i arbeidsforhold.

Terje Breivik (V) [11:34:59]: Eg er sjølvsagt samd med ministeren i at Venstre, regjeringsspartia og Kristeleg Folkeparti har gjort svært mykje godt når det gjeld å styrkja kollektivtilbodet, som trass alt er svært sentralt. Men dersom eg rekapitulerer, sa vel ministeren i sitt første svar at naturalytningar i prinsippet er skattepliktige som løn. Eg registrerer ein viss inkonsekvens i så måte, for årleg kan me lesa om skattefrie frynsegode som arbeidsgjevar kan betala utan at det vert skatta som løn. Parkeringsplass i sentrale strøk er eit slikt døme, som då verkar i motsett retning av det som vert skattlagt i dag.

Meiner statsråden, i lys av dei nemnde utsegnene, at også parkeringsplassar i så fall bør skattleggjast, eller kan det vera vel så smart og avbyråkratiserende heller å endra grunnprinsippa som ligg bakom skattlegginga – eller ikkje-skattlegginga – av frynsegode?

Statsråd Siv Jensen [11:36:02]: På den ene siden tror jeg det er viktig at vi har så like regler som mulig når det gjelder beskatning av naturalytelser. Det er fra tid til annen grunn til å gjennomgå dette på nytt, også for å se om det er rom for å gjøre forenklinger i regelverket. Det er jeg tilhenger av.

På den annen side er jeg også opptatt av at vi må ha tilstrekkelig fleksibilitet i fremkommeligheten for arbeidsta-

kerne. Det er ikke alle som kan velge kollektive løsninger. Det er fortsatt mange som er avhengig av å bruke bil til og fra arbeidsstedet. Så jeg tror ikke vi må innrette samferdselspolitikken eller skattepolitikken ensidig med tanke på å stimulere til økt bruk av kollektive løsninger. Vi må også erkjenne at vi bor i et langstrakt land, hvor bilen fortsatt er et viktig fremkomstmiddel, og som sånn sett ikke skal «ugunstiges» i forhold til andre løsninger og valg.

Spørsmål 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Abid Q. Raja til finansministeren, vil bli besvart av fiskeriministeren på vegne av finansministeren, som har erklært seg inhabil.

Abid Q. Raja (V) [11:37:11]: «Finansdepartementet avsto nylig fripoliseselskapet Silvers søknad om utsettelse av fristen med å oppfylle nye kapitalkrav. Det vil føre til at utbetalinger fra Silver til nåværende pensjonister stopper med umiddelbar virkning. Samtidig er det betydelig risiko for at det medfører et kutt på 30–40 pst. i de oppsparte fripolisene for Silver-kunder som fortsatt er i arbeid.

Hvilke negative konsekvenser for henholdsvis staten, Silver og Silvers kunder vil en ytterligere utsettelse på noen måneder medføre?»

Statsråd Per Sandberg [11:37:48]: La meg åpne med å si at det nå er avgjørende viktig å ivareta hensynet til Silvers kunder. Administrasjonsstyret vil bl.a. så raskt som mulig vurdere mulighetene for å opprettholde pensjonsutbetalingene helt eller delvis mens administrasjonsstyrets arbeid pågår.

Jeg vil si at jeg tror vi alle sammen er enige om at det er svært viktig å ha regler som bidrar til at norske pensjoner er trygge. Det var derfor et enstemmig storting i 2015 vedtok nye kapitalkrav for forsikringsforetak.

Silver Pensjonsforsikring AS ble på fredag satt under offentlig administrasjon fordi selskapet ikke oppfyller de kapitalkravene som ble satt av Stortinget, det til tross for at selskapet har fått utsatt fristen to ganger. Regjeringen var i utgangspunktet innstilt på å gi Silver dispensasjon lenger, vel å merke hvis de kunne dokumentere framdrift i prosessen med å finne en løsning. Hadde de vært nær en løsning, ville de også fått en mulighet til å komme i mål. Problemet var imidlertid at Silver ikke var i nærheten av noen løsning. Det var ikke mangel på samarbeidsvilje fra norske myndigheter som gjorde at de ikke nådde fram, verken i Liechtenstein eller i andre land som dette selskapet har prøvd å komme inn i, men rett og slett mangel på penger.

Når vi ser at Silver er et selskap som tilbyr fripoliser som skal gi en garantert årlig utbetaling til pensjonistene, er det vår avgjørende rolle at vi skaper en trygghet for at selskapet kan oppfylle sine forpliktelser, ikke bare for dem som får utbetalt pensjonen nå, men også for de kundene som skal få utbetalt pensjonen i framtiden. Når selskapet da ikke kunne sannsynliggjøre at en løsning var innenfor rekkevidde, var vi av hensyn til kundene, pensjonistene, nødt til å sette en sluttstrek. Det er vanskelig å spå hva ut-

fallet ville blitt, men av hensyn til ansvarlighet og til kundene, pensjonistene, var det nå viktig å sette strek for dette for å trygge kapitalen og de pengene som pensjonistene, kundene, har i selskapet.

Abid Q. Raja (V) [11:40:31]: Det er jo nettopp derfor jeg tar opp dette spørsmålet, vi ønsker å ta vare på de 20 000 kundene som blir berørt av dette.

Silver leverte torsdag morgen i forrige uke krav om midlertidig forføyning mot at staten fatter vedtak om å sette Silver under offentlig administrasjon. Torsdag ettermiddag besluttet Oslo byfogdembete å innkalle staten og Silver til rettsmøte i saken. Allerede fredag ble det avtalt at et slikt møte skulle finne sted i uke 10 eller 11. Få timer senere samme dag overkjører altså Finansdepartementet rettsapparatets beslutning og setter Silver under offentlig administrasjon.

Er statsråden komfortabel med at departementet på denne måten overkjører retten og forhindrer Silver i å få prøvd sin sak for retten? Mener statsråden at dette er verdig opptreden fra statens side? Og hvorfor og hvordan kan Fremskrittspartiet i regjering tillate et slikt potensielt pensjonsran av over 20 000 kunder i Silver?

Statsråd Per Sandberg [11:41:29]: Påstanden om pensjonsran må representanten Raja ta på sin kappe. Det kunne kanskje blitt verre enn som så hvis ikke regjeringen hadde tatt det ansvaret som den tar, i kjølvannet av de vedtak og de lovene som også representanten Raja har stemt for.

Det er ikke sånn at det er regjeringen eller Fremskrittspartiet som sitter med ansvaret. Det er Silver som har ansvaret for at de ikke klarte å oppfylle kravene, og det er Silvers ansvar at de heller ikke klarte å finne en annen løsning for å sikre sine kunder pensjonene. Det var mangel på penger som gjorde at Silver heller ikke nådde fram i Liechtenstein. Finanstilsynet i Liechtenstein har sagt at fripolisene i Silver ville ha møtt de samme kapitalkravene som i Norge. Etter den informasjonen jeg sitter med, har dette selskapet, Silver, også prøvd ti–elleve andre land for å finne ut av dette, men ikke funnet noen løsning. De har også tenkt tanken å flagge ut til Sverige. Det har heller ikke vært en løsning. Så det var på tide å sette en strek.

Abid Q. Raja (V) [11:42:37]: Det må være utrolig flaut for fremskrittspartistatsråden at de nå altså begår et pensjonsran av 20 000 kunder. Vi har sett at settestatsrådene har sagt at det renner penger ut av selskapet, og at det derfor av hensyn til kundene var viktig å sette Silver under administrasjon. Men ut fra det vi forstår, er kundenes pensjonskapital intakt, og Silver har i tillegg en egenkapital på ca. 400 mill. kr. Selskapet har, ut fra det jeg har skjönt, dekket alle løpende forpliktelser og har penger i kassa i mange år framover. Det er et selskap på stell som staten nå velger å konfiskere. Begrunnelsen er at selskapet kan gå tom for penger mange tiår fram i tid. Finansdepartementet har i sine beregninger tatt utgangspunkt i at dagens rentenivå skal bestå i 50 år til. I Europa for øvrig blir dette håndtert helt smidig og balansert, slik at kundenes, samfunnets og eiernes interesser blir ivarettatt. Kan statsråden forklare hvorfor norske pensjonskunder skal beskyttes av langt strengere kapitalkrav enn svenske pensjonskunder med samme ordninger som kundene i Silver?

Statsråd Per Sandberg [11:43:36]: Det er et paradoks at representanten Raja fra Venstre, som har stemt for disse kravene selv, nå påstår at de kravene som Stortinget har vedtatt, får som følge et pensjonsran. Jeg tror det er litt tidlig å fly så høyt som representanten Raja gjør i dette øyeblikket.

Det var dette stortinget – enstemmig, med Venstre og Rajas stemmer – som vedtok de nye kapitalkravene for forsikringsselskap i april 2015. De nye kravene, som Venstre og representanten Raja stemte for, bygger nettopp på EU-regler som ble innført i alle EU- og EØS-land. Gjennom friopoliser har selskapet Silver pådratt seg – påtatt seg – langsiktige forpliktelser med rentegaranti. Det gamle regelverket fanget bl.a. ikke opp økt risiko som følge av at rentenivået over lang tid hadde falt til et veldig lavt nivå. De nye kapitalkravene som Venstre – igjen – har stemt for, gjenspeiler denne risikoen for selskapene.

Spørsmål 3

Kjell-Idar Juvik (A) [11:44:59]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Fra 1. april er det ny «FOT-rute»-periode i Nord-Trøndelag og Nord-Norge. Widerøe vant kontrakten, og det er stor misnøye med både økte priser, færre avganger og endrede avgangstider. Det er også stor misnøye med at man har kuttet tidligere praksis med at nye tidstabeller ikke blir sendt på høring før de iverksettes. Alle disse grepene er en konsekvens av nye anbudskriterier.

Hvor mye sparer staten på de nye kontraktene, og mener statsråden dette står i forhold til svekkelsen i flytilbudet i distriktene?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:45:39]: Det er litt rart å høre at alt blir mye verre når vi vet at noen steder går billettprisene opp, andre steder går de ned, noen steder forsvinner flyruter, andre steder kommer de til. Det har vært en jevn økning i antall flybevegelser i Nord-Norge. Det er flere flybevegelser på de 30 minste flyplassene i dag enn da Arbeiderpartiet styrte. Det er lite grann rart at dette er en krise i dag, når det var helt akseptabelt nettopp under Arbeiderpartiet.

Det vil alltid være sånn at det skjer endringer i et marked. Jeg flyr mye til Stavanger, der jeg har min familie. Det er færre avganger der nå enn det var for bare få år siden. Man tilpasser tilbudet litt til de tidene folk reiser. Det er nettopp det vi ser at Widerøe også gjør. Det har ikke vært veldig mange endringer i minimumskravene staten har stilt, men en del steder har Widerøe lagt ned ruter som de tilbød utover minimumskravene før, rett og slett fordi markedet har endret seg. Det handler bl.a. om konjunkturerne i oljesektoren.

Jeg er opptatt av at vi skal ha et best mulig flytilbud i dette landet. Derfor har vi stimulert til at det skal være flere ruter – vi synes det er bra med konkurranse. Jeg synes det er fantastisk flott når flyselskapet FlyViking etablerer seg og vil tilby reiser mange flere steder. Det viser at markedet fungerer. De stedene markedet ikke er stort nok til at en kan ha kommersiell virksomhet, går staten inn og kjøper tjenestene. Det er en ordning som jeg synes er bra. Vi ønsker at vi skal få mest mulig igjen for skattebetalernes pen-

ger, samtidig som vi skal ha et best mulig tilbud til lokalbefolkningen, og det er den balansen vi klarer å finne.

I det anbudet vi hadde, var det noen sider som vi i ettertid ser ikke var gode nok. Det gjorde f.eks. at en ikke fikk de rutene en ville ha til Finnmark. Da har vi i ettertid gått inn og gjort endringer.

Jeg merker meg at Arbeiderpartiet er veldig opptatt av at det skulle vært en offentlig, statlig styrt høring om dette – at det hadde løst problemene. Men da peker jeg på at den er ivare tatt nettopp av den kontakten som var direkte med Widerøe. Jeg har tidligere i Stortinget fått det samme spørsmålet fra Arbeiderpartiet som jeg nå får, og mitt svar er det samme: Det er mye bedre at de lokale aktørene som mener at flyrutene burde vært justert lite grann, går til den aktøren som leverer flyrutene, i stedet for å gjøre en politisk sak av det. Vi ser jo at nettopp den kontakten som mange regioner tok med Widerøe, gjorde at det utkastet som de la fram i høst, er blitt endret i forhold til det de faktisk legger ut i markedet.

Den andre siden av denne saken som jeg synes er viktig, er at i de kravene vi har stilt, er det på de fleste flyruter krav om flere seter, som skal leveres i løpet av året, enn det har vært før. Vi har sagt at det skal være større fleksibilitet, slik at flyselskapene kan tilby tjenestene når de ser at det er flest folk som reiser. Det betyr at det vil være færre situasjoner der flyene er fulle, rett og slett fordi en kan tilpasse seg bedre til markedet. Det fører også til at det vil være variasjon i flytilbudet i løpet av året – rett og slett for at en skal tilby best tjenester når flest skal reise.

Kjell-Idar Juvik (A) [11:48:45]: Jeg registrerer at statsråden i vant stil velger ikke å svare på spørsmålet. For spørsmålet var om han er fornøyd med de grepene som er tatt når det gjelder økonomien i dette. Når han ikke vil svare, kan jeg opplyse om at allerede i budsjettet for 2017 er kjøp av flyruter tatt ned med 50 mill. kr. Det jeg har fått opplyst om i tillegg, er at helårseffekten av de nye flykjøpene er minus 120 mill. kr.

Det betyr at det brukes mindre penger på flykjøp. Det vil i utgangspunktet også bety at man får en dårligere tjeneste, og det er den vi ser. At statsråden er fornøyd, er oppsiktsvekkende for fra 1. april kommer det til å gå færre fly, de kommer til å gå til andre tider, og det kommer til å bli høyere priser. Det er ikke korrekt at det er satt inn flere seter overalt – ja, enkelte plasser, men krav til sete er også tatt ned. Så det avhenger av hvor du er i forhold til den enkelte flyplass.

Men spørsmålet mitt var: Vil statsråden ta ytterligere grep for å bedre tilbudet?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:49:53]: For det første er jeg kjempefornøyd med at representanten Juvik har funnet svar på spørsmålet han stilte meg. Svaret sto i budsjettokumentene. Da er det litt rart at han kritiserer meg for ikke å gi informasjon her når denne informasjonen har vært tilgjengelig for Stortinget hele veien.

Så påpeker jeg også at noen steder får en bedre tilbud, noen steder får en litt dårligere tilbud, men det er ingen steder tilbudet forsvinner. Det er rett og slett fordi vi stiller de samme minimumskravene. Widerøe har levert flere avganger på en del ruter enn det det var krav om, fordi det var så mange passasjerer at de ser at de kan tjene penger på det. Og vi legger nettokontrakten i bønn.

Representanten Juvik gir inntrykk av at det eneste som gjør at flyrutene eksisterer, er subsidiene i seg selv. Men han glemmer fullstendig at hovedinntektene fra disse rutene er billettinntektene. Hvis det er flere som reiser, vil flyselskapet ha incentiv til å sette opp flere avganger. Det er nettopp det som gjør at f.eks. FlyViking nå går inn på flere ruteområder i Nord-Norge – fordi de tror det er et udekket potensial, uten statlige subsidier, tenk det!

Kjell-Idar Juvik (A) [11:50:58]: Det som er helt klart, er at kravene ble endret i anbudskriteriene. Man la en betydelig høyere makspris enn prisstigningen. At det går flere fly i dag og det reiser flere, skulle bare mangle, vi snakker om et helt annet årstall enn sist vi styrte.

Ta min egen hjemflyplass som et eksempel: For å komme seg til regionhovedstaden, som er Bodø, i dag, går det fire fly hver vei. Man kan også komme seg fra Lofoten og Vesterålen på morgenen til Mo i Rana, som tross alt er Nord-Norges tredje største by. Fra 1. april går det ikke an å komme seg dit på morgenen. Man kommer seg ikke fra Lofoten, Leknes, Vesterålen og disse områdene via Bodø for å nå fly til Mo i Rana, for det går så tidlig at det har gått når man kommer dit. Det betyr at man må reise dagen før hvis man skal delta på et møte der. Det er helt klart at her er det mange som får et dårligere tilbud.

Tidligere var det også sårn, som sagt, at rutene ble sendt ut på høring, og det var ingen stor byråkratisk ordning. Vil statsråden ta initiativ til at man i framtida endrer dette, slik at det kan gå ut på høring når man endrer disse rutene?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:52:09]: Det er riktig at det har blitt gjort endringer. Jeg tror det skjer hver gang FOT-ruter er ute på anbud, fordi vi har eksterne fagfolk som går igjennom og ser på hvordan reisestrømmene har endret seg siden forrige gang: Hvor kan en styrke det, hvor trenger en ikke lenger å ha subsidieordninger, og hvor kan gjerne subsidieordningen styrkes? Under Arbeiderpartiet ble flere ruter tatt ut av subsidieordningen, rett og slett fordi en så at det ikke var behov for subsidier lenger. Dette har også representanten Juvik gått ut og klaget på under dagens regjering, selv om det var hans egen regjering som tok ut opplegget. Poenget har vært å sikre likere behandling mellom aktørene.

Jeg registrerer at representanten Juvik sendte ut en mail internt som det ikke var meningen at statsråden skulle få se, der han sa at nå har de nye FOT-rutene kommet ut, noen steder styrkes det, mens andre steder svekkes det, så la oss gå ut og kjefte på regjeringen! Det er litt av det inntrykket jeg sitter med her, at selv om man mange steder har fått et godt eller bedre tilbud, gis det inntrykk av at alt har blitt helt elendig. Det synes jeg er dårlig. For det snakker ned regionen, og dermed næringslivets vilje til å investere i regionen, hvis en får inntrykk av at alt er dårlig.

Spørsmål 4

Irene Johansen (A) [11:53:28]: Jeg tillater meg å stille samferdselsministeren følgende spørsmål, som mange er opptatt av i Østfold:

«Jernbanen gjennom Østfold er viktig for effektiv, sik-

ker og miljøvennlig transport gjennom fylket, og særlig viktig for dem som daglig pendler med jernbanen for å jobbe i Oslo. Dessverre er kapasiteten på NSBs tog og toglinjene gjennom Østfold sprengt på flere avganger. Togene i rushtiden er derfor overfylte av pendlere som må stå på grunn av for få togsett på disse avgangene. De kommer for sent på jobb pga. daglige forsinkelser.

Hva vil statsråden konkret gjøre for å avhjelpe denne situasjonen nå?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:54:02]: Det er flere temaer som tas opp her. Det ene handler om kapasitet, og det andre handler om forutsigbarhet.

Når det gjelder forutsigbarhet, mener jeg vi kan vise til at vi har gjort veldig mye. Vi har en annen tilnærming til vedlikehold, det prioriteres høyere. Forfallet på jernbanen reduseres nå, mens det økte tidligere. Etter hvert som vi får byttet ut utstyr, som gjør at en ikke har det i funksjon til det kollapse, men bytter det ut før det kollapse, betyr det at en får økt regularitet.

Vi ser altså at 2015 var første året en kunne levere i henhold til de kravene en hadde på jernbanen, nettopp fordi vi har brukt mye penger på vedlikehold siden regjeringsskiftet. Budsjettet i dag er mer enn dobbelt så stort på vedlikehold sammenliknet med ved regjeringsskiftet. Forrige regjering hadde faktisk en reduksjon i vedlikeholdssatsingen sin på vei og jernbane de siste årene. Det handler om å prioritere feil, mener jeg. Dette vil gradvis øke forutsigbarheten ved at togene kommer når de skal. Men det er ikke sårn at vi er der ennå. Det er fortsatt for mange gamle komponenter som vi ikke har fått skiftet ut, men takten er mye høyere.

Det andre går på å ha tilstrekkelig materiell. Selv om togene er i rute eller ikke, hvis folk blir stående som sild i tønne, er det ikke behagelig. Vi ønsker at flere vil reise med jernbanen, og at de skal oppleve det som et godt tilbud. Når folk står som sild i tønne, tyder det på at jernbanen i utgangspunktet har god konkurransekraft når folk tolererer det. Men det er ikke sårn vi ønsker at det skal være. Derfor kjøper vi inn nye togsett.

Under forrige regjering ble det satt i gang bestillinger av Flirt-tog – et veldig godt togsett. Vi har forlenget og forsterket disse bestillingene, som gjør at det minst hver måned kommer nye togsett som settes inn. Noen steder øker det kapasiteten, andre steder erstatter det eksisterende togsett som er mer eller mindre utrangert. På slutten av dette året vil det også komme nye togsett, som vi vil sette inn på Gjøvikbanen, der en har togsett som burde vært skrotet for lenge siden, synes jeg.

Det som er utfordringen spesielt på banen, er at de Flirt-togene som er, har en lengde som gjør at en allerede utnytter perrongene. Det betyr at det å sette på enda flere togsett ikke nødvendigvis er enkelt.

Det andre er at det ikke er plass til flere avganger på sporet – kapasiteten er sprengt. Det er derfor vi bygger Follobanen, som jeg tror begge partiene har vært gode forkjempere for. Men det tar tid å sprengte seg gjennom så mye fjell, så det tar noen år før den kapasiteten kan tas i bruk. Da tror jeg vi vil ha løst dette. Men fram til da er det ganske utfordrende rett og slett fordi vi ikke klarer å trylle fram nye jernbanespor.

Det som er en løsning som jeg blir fortalt at en ser på, er om det er mulig å leie inn toetasjers togsett i en periode

rett og slett for å få benyttet høyden bedre når en ikke kan benytte lengden eller øke frekvensene. Det er noe som det nye materiellselskapet vi har opprettet, vil se på på bestilling fra Jernbanedirektoratet.

Irene Johansen (A) [11:57:06]: Dette er en situasjon som har vart over år. Og for å si det litt folkelig synes jeg kanskje østfoldingene har blitt holdt for godt snakk over lang tid nettopp fordi man hele tiden sier at det bli bedre når vi får bygd ut Oslo–Ski, det bli bedre når vi får gjennomført denne sommerens vedlikeholdsprogram, det bli bedre når vi får kjøpt inn flere tog. Og så ser vi likevel at de nye togene blir satt inn andre steder, og på Østfoldbanen blir det ikke bedre.

Vi er klar over at det skal bli bedre når Oslo–Ski bli bygd ut, og også når dobbeltsporet gjennom Østfold blir videre bygd ut fra Moss og sørover. Men jeg er også interessert i å beholde de pendlerne som er der i dag, så de ikke går over til andre transportmidler. Så hva kan man konkret gjøre nå? Enkelte spør: Hvorfor opprettholde komfortavdelinger, stillevogner osv.? Er det noe ministeren kan gjøre nå, slik at folk kan få sitte?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:58:14]: Jeg nevnte noe av det de nå ser på, f.eks. å bruke toetasjers togsett. På noen strekninger vil det være vanskelig, for det handler gjerne om tunnelhøyde og slike ting. Ting tyder på at det ikke vil være et problem på denne strekningen, og derfor er det noe en kan se på selv om det ikke løser problemene andre steder. Men som jeg nevnte, er det i dag sprengt kapasitet på banen. Det betyr at det ikke er mulig å sette inn flere togsett eller flere avganger med mindre noe annet forsvinner.

Når det gjelder Oslo–Ski, er det mulig en synes folk har blitt holdt for godt snakk i lang tid. Da er i alle fall jeg veldig stolt over at dagens regjering var veldig kjapp med å begynne å bevilge penger og sette spaden i jorda for nettopp å bygge Follobanetunnelen. Den har vært planlagt lenge. Det sies at tidligere statsminister Stoltenberg var der og tok et symbolsk spadetak allerede i 2007 uten at det kom veldig mye penger. Så vi kan godt være enige om at det har vært godt snakk lenge, men nå er i hvert fall fire boremaskiner i gang med å ete seg gjennom fjellet. Det betyr at det er veldig fysisk, håndfast det som nå skjer.

Irene Johansen (A) [11:59:21]: Denne jernbanereformen har vært tatt opp tidligere i dag, og et spørsmål kunne også være: Ser man noen virkninger av den konkret på Østfoldbanen?

Det andre jeg ønsker å ta opp, er: Det er ikke bare pendlerne som står, og som opplever Østfoldbanen som overfylt. Det gjelder også godset som kommer over Svinesund. Godsandelen på bane er nå nede i 2 pst., ifølge Østfold fylkeskommune. Godset fyller opp E6, og det sies at det kommer to trailere i minuttet over Svinesund. Det er også en side ved dette. Hva vil ministeren gjøre fram mot NTP for å få Sverige med på et felles prosjekt for å få bygd ut banen mellom Oslo og Göteborg?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:00:20]: Noe av det første jeg gjorde – jeg tror faktisk det var i desember 2013 – var å reise til Sverige for å diskutere denne tematikken. Jeg oppfattet at det ble satt i gang tiltak da som det ikke

var gjort noe med tidligere. Blant annet ble det satt ned en arbeidsgruppe mellom norsk og svensk regjering på embetsmannsnivå for å se på hvilket behov det finnes muligheter for å gjøre noe med på lang sikt, men enda mer hva vi kan gjøre på kort sikt for å utnytte den infrastrukturen vi har.

Så konstaterer vi at selv om det er interesse fra en del i Sverige, er ikke tilkobling til Norge det som prioriteres høyest på svensk side. I deres nasjonale transportplan som er lagt fram, som vel har en kostnadsramme som er lavere enn inneværende norske NTP, er det tog mellom Stockholm, Göteborg og Malmø som står høyest på prioriteringslisten. Det skal gjennomføres etter hvert som økonomien tillater det, ifølge svenskene. Det betyr at det ligger veldig langt fram før de tenker seg til Norge. Men vi har likevel denne gruppen, fordi vi synes det er viktig å ha oppmerksomhet på hva vi kan gjøre for å få mer gods over på jernbane mellom Norge og Sverige.

Spørsmål 5

Ola Elvestuen (V) [12:01:44]: «Utviklingen i Myanmar er inne i en kritisk fase, både med tanke på styresett, økonomisk utvikling og menneskerettigheter. En rekke sivilsamfunnsorganisasjoner, norske bedrifter og staten har økt innsats og tilstedeværelse i Myanmar. Den norske Burmakomiteé har spilt en viktig rolle i å bygge opp kunnskap om utviklingen i landet.

Gitt denne situasjonen, hva er bakgrunnen for at utenriksministeren har valgt å kutte dramatisk i bevilgningene til Burmakomiteen?»

Utenriksminister Børge Brende [12:02:11]: Regjeringen i Myanmar står overfor store utfordringer. Ikke minst er det mange etniske grupperinger der, ikke bare burmesere, men også andre etniske grupperinger, slik som rohingya i Myanmar.

Til tross for en positiv utvikling på mange områder opplever landet problemer knyttet til økonomisk utvikling, fredsprosess og menneskerettigheter, spesielt når det gjelder den uakseptable situasjonen for rohingyaene, noe som også ble diskutert da jeg var i Bangladesh i forgårs. Et økende antall internflyktninger utgjør en humanitær utfordring. Det har ennå ikke gått et år siden den første demokratiske valgte regjeringen på over 50 år kom til makten.

Under Aung San Suu Kyis ledelse viser myndighetene vilje til å gripe fatt i egne utfordringer, samtidig som de er åpne for å be om hjelp fra det internasjonale samfunnet.

Norge opprettholder sin støtte til reformprosessen i Myanmar. Dette gjør vi gjennom støtte til regjeringen og samarbeid med frivillige organisasjoner og med FN-systemet.

Et grunnleggende prinsipp i vår utviklingspolitikk er at innsats for demokratibyggning og støtte til sivil samfunn skal gå til aktører som er til stede i det aktuelle landet, og som mest mulig effektivt kan være med på å bygge en kultur for påvirkning nedefra. Under diktaturet var ikke dette mulig i Myanmar. Derfor måtte vår støtte til demokratiprosessen kanaliseres via organisasjoner som opererte utenfor landets grenser. Blant disse var Burmakomiteen, som i en årrekke har gjort et viktig arbeid.

I dag er en rekke sivilsamfunnsorganisasjoner til stede i Myanmar, og de er basert der og drevet av folk i Myanmar.

For å oppnå mest mulig effekt av vår demokratistøtte til beste for befolkningen og sivilsamfunnet i det unge demokratiet har det derfor vært slik at det klare faglige rådet til meg har vært å dreie vår bistand i retning av organisasjoner og aktører inne i Myanmar.

Det demokratiske gjennombruddet har altså gjort det mulig å yte vår støtte til sivilsamfunnet i tråd med prinsippene som ligger til grunn for slik innsats i vår utviklingspolitikk.

Selv om det ikke lenger er grunnlag for at Utenriksdepartementet fullfinansierer Burmakomiteens virksomhet med en direktepost fra Utenriksdepartementet, vil den i likhet med andre norske organisasjoner kunne søke om støtte til konkrete og gode prosjekter i tråd med de overordnede føringene for vår bistand til Myanmar. Gjennom den typen søknader vil det være en faglig vurdering fra Utenriksdepartementets side hvor man vurderer disse prosjektene som eventuelt Burmakomiteen vil drive inne i Myanmar, opp mot andre prosjekter, hvor man ser på utviklingseffekten av disse.

Ola Elvestuen (V) [12:05:16]: Jeg vil takke for svaret, men jeg tror nok den faglige vurderingen trenger en politisk vurdering i tillegg. Det er sant at en har et politisk gjennombrudd i Myanmar, men samtidig har en hatt et demokratisk valg – men oppå det som er en udemokratisk grunnlov. Det er jo fortsatt slik i Myanmar at de militære sitter på 25 pst. av plassene i parlamentet. De kontrollerer og blokkerer dermed en grunnlovsendring og sitter grunnlovsbestemt på de viktigste postene i regjeringen, nemlig forsvars-, grensekontroll- og innenriksposten.

Særlig innenfor de problemstillingene som også utenriksministeren tar opp, bl.a. med hensyn til rohingya, borgerkrigstilstander i nord, er det et spørsmål om hvem det egentlig er som kontrollerer hva som gjøres. Er det fortsatt de militære, eller er det den sivile regjeringen? Nettopp i en slik situasjon mener jeg det er viktig å støtte opp under organisasjoner som har et politisk nettverk i Myanmar, som utvilsomt Burmakomiteen har, og at det er for tidlig å gå over til bare en standard prosedyre, hvor det er de andre organisasjonene som håndterer dette.

Utenriksminister Børge Brende [12:06:28]: Bare for å presisere: Representanten har selvsagt rett i at det som er Utenriksdepartementets beslutning, er jeg ansvarlig for. Men jeg gjør oppmerksom på at det har vært klare faglige råd om at man nå konsentrerer innsatsen rundt prosjekter som også har bredt eierskap i Myanmar.

Det som er avgjørende viktig i en situasjon der man fortsatt opplever at hæren har for stor makt – ikke minst er det helt uakseptabelt at de på forhånd skal ha blitt tildelt 25 pst. av representantene i parlamentet – er å bygge et sterkt sivilsamfunn i Myanmar, som kan være en «ice breaker», på godt norsk, når det gjelder disse sterke kreftene. Men som sagt står Burmakomiteen fritt til å søke både Norad og UD når det gjelder gode prosjekter som vil bygge et sterkt sivilsamfunn i Myanmar.

Ola Elvestuen (V) [12:07:33]: Jeg vil nok gjenta min vurdering av at Myanmar fortsatt er i en spesiell situasjon

gjennom dette med en blanding av en politisk valgt regjering, men med en fortsatt sterk militær kontroll over de viktige postene. Og nettopp i den situasjonen hvor en av utfordringene er hvordan en skal endre det politiske styret, vil jeg mene at Burmakomiteen fortsatt kan spille en veldig viktig rolle gjennom de nettverkene de har i Myanmar, og også når det gjelder den informasjonen de gir til Norge.

Så mitt spørsmål blir om utenriksministeren vil revurdere den mer tilbaketente holdningen, som er å overlate vurderingene bare til sitt eget byråkrati, og igjen ta en politisk vurdering av hvilke prioriteringer en bør gjøre, også når det gjelder støtten inn mot Myanmar.

Utenriksminister Børge Brende [12:08:26]: For å presisere: Jeg har fått et forslag fra embetsverket i UD som går på at tiden nå er inne for å konsentrere innsatsen om å bygge et sterkt sivilsamfunn inne i Myanmar. Det var ikke mulig tidligere, under diktaturet. Det var ikke stort handlingsrom for dette sivilsamfunnet i Myanmar.

Sist jeg var i Myanmar, i Yangon og i Naypyidaw, møtte jeg mange sivilaktører, dyktige unge mennesker i Myanmar fra ulike etniske grupperinger, som nå bygger sine egne organisasjoner, og som kan være et bolverk også mot det som fortsatt er et altfor sterkt militær. Så til spørsmålet – når den faglige vurderingen er at Burmakomiteen nå bør søke på disse ordningene, og ikke i utgangspunktet få den type støtte, har jeg valgt å følge det faglige rådet.

Jeg tror vi som politikere skal være litt tilbakeholdne med å gå inn og bestemme oss for at den og den organisasjonen skal få støtte, så jeg holder fast ved det som vi har bestemt, og jeg synes ikke det er riktig av oss å gå inn og peke på – og blande oss inn i – detaljer som dette.

Spørsmål 6

Marit Nybakk (A) [12:09:43]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til utenriksministeren:

«Seksuelle og reproduktive rettigheter er avgjørende for kvinners helse og for å hindre barseldød og sikre barns oppvekst.

Hvorfor er ikke Norge med på det europeiske initiativet, tatt av blant annet Nederland, Belgia og Sverige?»

Utenriksminister Børge Brende [12:10:00]: Innsatsen for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, inkludert arbeidet for trygge aborter, er viktig for Norge. Det er også høyt prioritert i den handlingsplanen som jeg la fram før jul, Handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling i utenriks- og utviklingspolitikken 2016–2020. Globalt er Norge blant de største giverne til dette viktige arbeidet. Vi arbeider med og gjennom internasjonale frivillige organisasjoner, FN og andre globale finansieringsmekanismer som fokuserer på kvinner, barn og unges helse.

Regjeringen varsler allerede nå, som statsministeren har slått fast i helgen, at støtten innenfor bistandsbudsjettet økes med 85 mill. kr til aktører som rammes av den såkalte munnkurvregelen, som representanten også refererer til. Dette gjør vi sammen med en rekke andre land for å bidra til å sikre fortsatt tilstrekkelig finansiering av dette viktige området. En del av de økte midlene vil derfor gå til FNs

befolkningsfonds, UNFPA, arbeid med ofre for seksualisert vold i krise og konflikt generelt og til å styrke kvinners rett til seksuell og reproduktiv helse i Syria og nabolandene spesielt. Norad vil i tillegg invitere sentrale internasjonale frivillige organisasjoner til å søke om støtte. Kriterier for tildeling vil være resultatoppgåelse, effektivitet og finansielle behov.

Regjeringen er i dialog med våre partnere og andre land for å løfte kvinners seksuelle og reproduktive rettigheter. Norge støtter fullt ut initiativet «She Decides». Som en del av dette initiativet skal det arrangeres en internasjonal konferanse i Brussel 2. mars i år. Konferansen skal mobilisere til økt finansiering av FN og internasjonale frivillige organisasjoner som arbeider med seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Norge støtter denne konferansen fullt ut og vil delta på konferansen med barne- og likestillingsminister Solveig Horne. Jeg skulle gjerne vært der selv, men er med den nederlandske utenriksministeren i Colombia for å se på FARC og avvæpning av FARC akkurat den dagen, så det var ikke mulig for meg å omprioritere.

Vi vil, i likhet med andre land, annonsere vår økte støtte til feltet på den konferansen. Siden det er bred enighet om at det nye initiativet i første rekke retter seg mot nye og private givere, vil våre midler kanaliseres gjennom allerede eksisterende partnere og kanaler, deriblant ikke minst UNFPA. Lederen for FNs befolkningsfond kommer også til Norge på torsdag, og jeg vil ha et eget møte med ham for å diskutere hvordan vi kan målrette dette for ikke minst å demme opp mot det vi kan forvente blir mindre finansiering fra en viktig giver.

Marit Nybakk (A) [12:13:13]: Takk for svaret, som var relativt positivt. Det vakte virkelig oppsikt utover landets grenser at Norge ikke i utgangspunktet var med på det europeiske initiativet med Sverige og Nederland i spissen etter at Trump-administrasjonen kuttet bevilgninger til FNs arbeid for abortveiledning og seksuelle- og reproduktive rettigheter.

Initiativet innebærer, som utenriksministeren nevnte, denne giverkonferansen i Brussel den 2. mars. Nå forstår jeg at Norge skal delta, og jeg forstår også at Norge skal delta i Brussel på statsrådnivå. For meg var det viktig å få avklart at det ikke var med en statssekretær eller en politisk rådgiver, men at det faktisk er en statsråd som deltar på vegne av den norske regjeringen på denne giverkonferansen i Brussel.

Jeg vil også spørre ministeren om han har tenkt at Norge skal være med i fortsettelsen av dette initiativet, som jeg antar kommer til å fortsette, fordi det nå er veldig viktig etter Trump-administrasjonens avgjørelse.

Utenriksminister Børge Brende [12:14:18]: Til det siste kan jeg si ja. Jeg synes det var veldig bra at representanten Nybakk tok opp dette spørsmålet, for det ga meg også en anledning til å vise at det beror på en misforståelse hvis det har blitt oppfattet slik at Norge ikke har vært med på dette initiativet fra starten. Jeg varslet veldig tidlig at vi kommer til å trappe opp vår støtte til reproduktiv helse og trygge aborter – faktisk samme dag som de andre ministrene var ute med dette. Jeg ga flere intervjuer i den sammenheng, og det ble også referert til det i norsk presse.

Nå har vi innenfor bistandsbudsjettets ramme, som ble

vedtatt av Stortinget, sett på mulighetene for å øke satsingen med ytterligere 85 mill. kr. Som sagt er vi allerede en av de største giverne her, og vi vil fortsette dette arbeidet fremover.

Marit Nybakk (A) [12:15:25]: Jeg vil gjerne understreke at det at kvinner har kontroll over egen kropp, er en veldig viktig del av likestillingsarbeidet i utviklingsland. At de har tilgang til prevensjon, at de har trygge fødsler, at de har rett til trygge aborter, må være en prioritert oppgave også innen norsk bistand. Faktisk er det slik at de to farligste dagene i en kvinnes liv, er den dagen hun blir født, og den dagen hun setter liv til verden. Det må vi gjøre noe med, og derfor er det viktig at dette feltet prioriteres.

Det er bra at regjeringen styrker denne satsingen nå. Jeg vil spørre utenriksministeren: Vil utenriksministeren gjøre dette til et satsingsområde også i den utviklingsmeldingen som kommer rundt påsketider, så lenge det også ligger mye om dette i den handlingsplanen som han selv nevnte?

Utenriksminister Børge Brende [12:16:27]: Svaret på det er ja. Jeg leste akkurat igjennom den delen av utkastet til stortingsmelding i går kveld, og det er gitt en bred omtale, og vi varsler også en ytterligere opptrapping innenfor dette området.

Jeg er helt enig i det representanten sier om kvinners rett til seksuell og reproduktiv helse og trygge aborter. Når vi ser at det kommer til å bli en nedgang i finansieringen fra en stor giver, har vi også når dette har skjedd tidligere, vist at vi kan trappe opp. Det at vi allerede gjennom statsministeren varsler en økt satsing på 85 mill. kr, er godt mottatt. Og for at det ikke skal være noen misforståelser: Nederlands utviklingsminister Lilianne Ploumen, som opprinnelig tok initiativet til «She Decides», har skrevet til meg og takket for norsk støtte og engasjement i dette. Så de har i alle fall opplevd at vi støtter opp om dette.

Spørsmål 7

Åsmund Aukrust (A) [12:17:42]: Vi fortsetter innenfor samme tematikk: «USA har stanset all bistand til organisasjoner som tilbyr eller gir informasjon om abort. Av den grunn har en del europeiske land nå tatt initiativ til en giverkonferanse i Brussel for reproduktiv helse. I Norge har vi tidligere denne perioden sett kutt til bl.a. UNFPA og kvinneretta bistand.

Hvorfor er ikke Norge blant initiativtakerne til giverkonferansen, og vil utenriksministeren raskt foreslå økninger i bevilgninger til arbeidet med abort og reproduktiv helse?»

Utenriksminister Børge Brende [12:18:12]: Jeg kunne vel tatt kortversjonen og sagt ja, men jeg antar at representanten ønsker at jeg gjentar noen av de samme tingene som jeg sa til representanten Nybakk. De to spørsmålene er litt overlappende, så det må jo være konsistens i de to svarene også.

Jeg kan igjen understreke at regjeringen varsler allerede nå, som også statsministeren gjorde klart i helgen, at støtten innenfor bistandsbudsjettet økes med 85 mill. kr til ak-

tører som rammes av den såkalte munnkurvregelen. Norge er allerede en av de største giverne globalt når det gjelder spørsmål om reproduktiv helse, kvinner og likestilling. Vi har iallfall over én milliard av vårt bistandsbudsjett som går til disse formålene.

Som jeg også sa til representanten Nybakk, vil vi i forbindelse med stortingsmeldingen om utviklingspolitikk og det å oppnå de nye bærekraftsmålene, varsle en ytterligere satsing på dette fremover. Det er dessverre nødvendig på grunn av at dette er en så viktig problemstilling, men vi opplever også nå, grunnet beslutninger hos en stor giver, at det kan oppstå et gap her. Dette gjør vi sammen med en rekke andre land for å bidra til fortsatt tilstrekkelig finansiering av et så viktig område. En del av de økte midlene vil gå til FNs befolkningsfond, UNFPA, sitt arbeid, som også er viktig. Som jeg også nevnte til representanten Nybakk, vil Norad invitere sentrale organisasjoner til å søke om støtte basert på det gapet som nå oppstår når vi ser sviktende finansiering fra USAs side. Der vil kriteriene være faglige knyttet til resultatoppnåelse, effektivitet og finansielle behov og blir avgjort av Norad.

Regjeringen er i dialog med våre partnere og andre land for å løfte kvinners seksuelle og reproduktive rettigheter. Initiativet som Lillianne Ploumen tok til «She Decides», har vår fulle støtte. Som jeg også understreket, har jeg vært positiv til denne konferansen i Brussel 2. mars i år hele veien, og vi vil være representert på regjeringsnivå der. Vi vil også der annonsere vår økte støtte til feltet og vise til det vi planlegger i forbindelse med stortingsmeldingen om utviklingspolitikk. Norge fortsetter som en pådriver for å styrke kvinners tilgang til seksuell og reproduktiv helse og trygge aborter.

Åsmund Aukrust (A) [12:21:15]: Takk til utenriksministeren for det jeg synes var et positivt svar. Jeg mistenkte litt at noe av bakgrunnen for at Norge ikke står som initiativtager sånn i utgangspunktet, er at Norge ikke har en egen utviklingsminister, som stort sett er de som står som arrangører fra de andre landene. Vi mener at dette illustrerer viktigheten av at vi har en egen utviklingsminister i Norge. Jeg synes allikevel det er veldig positivt at vi deltar på ministernivå på denne viktige konferansen i Brussel, og jeg synes det er positivt at statsministeren har varslet en økning. Det er en god start, men det bør være en start, og det bør være en opptrapping som helst bør komme allerede i revidert.

Mitt neste spørsmål handler om at vi ikke vet nøyaktig hvordan denne amerikanske politikken vil komme til uttrykk. Budsjettet til den nye administrasjonen legges fram i april. FNs befolkningsprogram fikk i fjor 100 millioner dollar av USA. Så mitt spørsmål er: Hvordan vil Norge og utenriksministeren jobbe for å påvirke den nye amerikanske administrasjonen for at den nye politikken skal bli så lite dramatisk som mulig?

Utenriksminister Børge Brende [12:22:22]: Jeg skal til USA i neste uke og møte viktige representanter fra administrasjonen. Et spørsmål er hvordan vi nå skal jobbe strategisk når det gjelder kvinners reproduktive helse og spørsmål om jenters rettigheter, også jenters rett til utdanning, som vi har hatt et godt samarbeid med USA rundt, ikke minst siden den utdanningskonferansen vi hadde i Oslo. Hvis USA velger å kutte disse 100 millionene til

FNs befolkningsfond, altså rundt 700–800 mill. kr, vil de nærmere 100 millionene som vi nå kommer til å varsle i økt støtte i første runde, hjelpe godt. De vil dekke en syvendedel av det deltaet. Vi vet også at andre land, både Sverige og Nederland, planlegger betydelig økning i støtte, så man vil iallfall på kort sikt kunne dekke opp dette. Det er synd at vi ikke kan trappe opp, men at det i første runde rett og slett blir å forsøke å dekke opp dette deltaet.

Åsmund Aukrust (A) [12:23:31]: Takk for svaret. Det er klart at det som nå skjer i USA, er dramatisk dersom dette skal bli gjeldende i hvert fall i fire år. Det er spesielt dramatisk når vi vet at det i Europa er mange land som har dårlig økonomi, og vi har sett bistandskutt også i Europa. Jeg synes derfor det var veldig bra at Stortinget før jul gjorde et vedtak om at Norge i framtiden skal ha bistandsbudsjett på 1 pst. av vår BNI.

Mitt spørsmål er om utviklingsmeldingen. Kan utenriksministeren si noe om de vurderingene som han gjør om det som nå skjer, hvor vi ser at en del spørsmål blir for kontroversielle? Kommer det til å endre norsk bistandspolitikk? Bør Norge i større grad prioritere områder hvor vi vet at ikke andre land kan være med, som f.eks. rettighetene til abort, som jo vil være kontroversielt for mange land? Bør Norge bør ta en større del av ansvaret på sanne felt?

Utenriksminister Børge Brende [12:24:36]: Jeg er enig i at det er bra at vi i Norge nå de fire siste årene har greid å komme med budsjetter hvor vi som et av få land i verden har levert at 1 pst. av BNI har gått til utvikling, gjennom et godt samarbeid med våre samarbeidspartier Venstre og Kristelig Folkeparti. Det er vel kanskje verdt å merke seg at vi faktisk har hatt situasjoner hvor vi har hatt utviklingsministre tidligere, og Norge ikke har hatt 1 pst. av BNI til utviklingspolitikk, men de fire siste årene, med en utenriksminister, har vi hatt 1 pst. av BNI. Det er som sagt ikke minst grunnet det gode samarbeidet vi har hatt med Venstre og Kristelig Folkeparti. Det er viktig at man også anerkjenner det.

Når det gjelder dette området fremover, har jeg varslet at vi i forbindelse med stortingsmeldingen vil varsle en ytterligere opptrapping. Det er ikke nytt, under Bush-administrasjonens åtte år hadde man også den samme politikken, så vi har håndtert dette tidligere, og det skal vi også greie nå.

Spørsmål 8

Audun Otterstad (A) [12:25:57]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til næringsministeren:

«Aftenposten hadde 15. februar overskriften «Gutteklubben styrer i luften». Av 38 toppstillinger i næringslivet er det 31 menn. Arbeiderpartiet mener det er et problem at den kjønnsmessige balansen blant toppledere i næringslivet er så dårlig. Statsråden svarer at hun blir oppgitt over disse siste tallene, og hun sier at departementet nå jobber med en ny utredning. Etter snart 4 år mangler statsråden åpenbart fortsatt verktøy for å få gjort noe.

Har statsråden tro på at hun kommer til å få gjort noe for å sikre likestilling i næringslivet?»

Statsråd Monica Mæland [12:26:39]: Jeg er alltid glad for å få spørsmål knyttet til likestilling. Og så er jeg også glad for at Arbeiderpartiet også nå er opptatt av likestillingsspørsmål. Dette var jo ikke noe som sto på dagsordenen da de satt i regjering i åtte år.

Det er slik at CORE tidligere denne måneden la fram et topplederbarometer som viser at i de 200 største norske selskapene er 92,5 pst. i stillingen som administrerende direktør menn. Det betyr at problemstillingen slett ikke er unik for flyselskaper, som er utgangspunktet for representanten. Jeg mener det er tall vi ikke skal si oss fornøyd med.

Vi må ha et mål – og regjeringen har et mål – om å få flere kvinner inn i ledende posisjoner i næringslivet, fordi næringslivets organisasjoner og bedrifter har en veldig viktig rolle og et ansvar for å arbeide bevisst med likestillingsspørsmål, målrettet å rekruttere og bruke virkemidler for å beholde dyktige kvinner. Så anerkjenner jeg også at denne jobben må skje i næringslivet og i regi av næringslivet. Det betyr også at de kontrollerer de viktigste virkemidlene i den anledning.

Derfor er jeg overfor næringslivet veldig tydelig på at dette er en situasjon som næringslivet ikke er tjent med. Man går glipp av veldig mye god kompetanse når man velger bare fra halvparten av befolkningen, gitt at vettet er ganske jevnt fordelt i hele befolkningen.

Vi har fra regjeringens side forsterket våre forventninger til dette arbeidet der hvor jeg har det viktigste og største ansvaret, nemlig statlige selskaper. Staten i Norge er en stor eier – vi eier de største og viktigste selskapene i Norge. Det betyr også at den jobben vi gjør, er viktig, og forhåpentligvis har det en smitteeffekt overfor resten av næringslivet. Vi har forsterket våre forventninger til hvordan styrene jobber med dette. Vi følger det opp i eierdialogen, og jeg har også møter med styrelederne i de statlige selskapene rett og slett for å få utvekslet informasjon om hvordan det jobbes med det, slik at man kan gi hverandre gode innspill. Jeg ser også en stor endring bare gjennom de to siste årene i hvordan flere og flere selskaper jobber målrettet med dette.

Vi har lagt fram en likestillingsmelding hvor vi også lanserer en rekke tiltak. Det handler ikke minst om hvordan vi får flere kvinnelige gründere som leder egne bedrifter.

Så er det riktig at jeg har bedt om at vi innhenter en rapport. Hva er det som gjør at man greier å bli bedre på likestilling i akademia, i politikk, i organisasjonsliv, men ikke i næringslivet? Jeg tror vi trenger kunnskap, og jeg mener at den kunnskapen kan danne grunnlaget for politikk.

Så har jeg lyst til å si til slutt at politikk virker. Andelen kvinnelige styreledere i selskaper hvor staten er på eiersiden, var i det siste året de rød-grønne styrte, 2012, 27 pst. I september 2016 var andelen økt til 46 pst. Så det nytter å gjøre en jobb.

Audun Otterstad (A) [12:29:47]: Jeg er helt enig med statsråden i at politikk virker, og det kunne ha vært fristende å la den spydige kommentaren om likestillingspolitikk vandre forbi. Men vi kan jo legge fakta og statistikk til grunn og se på om andelen som tok pappaperm f.eks., gikk opp eller ned da Arbeiderpartiet satt i regjering, og statistikken nå som Høyre sitter i regjering.

17. mai 2015 var det en stor sak i Dagens Næringsliv, der det var meldt at Statoil, Yara og Telenor hadde fått nye toppledere, og alle var menn. Næringsministeren var ikke

fornøyd med situasjonen, og hun sa:

Jeg vil kvitte meg med styremedlemmer som ikke jobber aktivt for å innfri eierskapsmeldingens kvinnekraav i selskaper med staten på eiersiden.

Så spørsmålet mitt til næringsministeren er da: Hvilke styremedlemmer har næringsministeren kvittet seg med i løpet av disse to siste årene, for å bruke hennes betegnelse, for å oppnå flere kvinnelige toppledere?

Statsråd Monica Mæland [12:30:48]: Jeg husker ikke at oppslaget var 17. mai 2015, men det er mulig at spørteren har rett i det. Det jeg husker, er at det var stor bestyrtelse hos enkelte fordi jeg sa at vi skal måle styremedlemmer også på den jobben de gjør når det gjelder forventninger til samfunnsansvar, og dette er en del av de forventningene. Jeg kan forsikre representanten om at vi måler styrene på den jobben de gjør, både jobben de gjør rent forretningsmessig, og jobben de gjør knyttet til å jobbe mot korrupsjon, jobbe for mangfold og likestilling – i det hele tatt innfri våre forventninger på dette området. Og så skjer det utskiftninger. Det er nok for representanten å gå inn og se i de eierberetningene som blir lagt fram hvert år. Da vil man se de endringene som har skjedd i de ulike styrene fra år til år.

Audun Otterstad (A) [12:31:37]: Da kan man jo velge å tolke næringsministeren dit hen at ifølge henne er det å kvitte seg med styremedlemmer blitt gjennomført på denne bakgrunn.

Tidligere næringsminister Ansgar Gabrielsen beskrev det som, da man innførte kvoteringsloven for styrene, at det var som å legge hånden foran øynene, og valgkomiteen leter i blinde. Hvis man nå skal legge til grunn at statsråden har kvittet seg med styremedlemmer, slik hun beskrev det, som ikke bidro til å rekruttere flere kvinnelige toppledere, hvilke andre tiltak er det hun ser for seg, siden hun også legger til grunn at politikk virker?

Statsråd Monica Mæland [12:32:22]: Nå sa jeg i mitt første svar hvordan jeg har jobbet med dette fra jeg overtok. De viktigste virkemidlene i privat næringsliv er det næringslivet selv som har. Det vi må gjøre, er å gjøre dem oppmerksom på virkemidlene og ikke minst på viktigheten av at man velger fra hele befolkningen.

Så vil man se en utvikling i de statlig eide selskapene hvor andelen kvinnelige styremedlemmer har gått opp, andelen kvinnelige styreledere har gått opp. Det handler om den jobben man gjør fra dag til dag når man sitter i regjering, og jeg mener det er viktig.

Når det gjelder endringer i styrene, kommer jeg ikke til å kommentere det. Det ville være helt uvanlig å gjøre. Men det er klart det skjer utskiftninger basert på våre forventninger og de resultatene som styrene framviser på ulike områder, også dette.

Spørsmål 9

Kirsti Bergstø (SV) [12:33:29]: «Regjeringens forskriftsendringer for registrering av passasjerskip setter minst 700 norske arbeidsplasser i fare for utflugging. Arbeiderne blir erstattet av utenlandske ansatte på dårligere

lønns- og arbeidsvilkår. Begrunnelsen til endringen er at dagens ordning strider mot EØS-avtalen.

Betyr det at statsråden ikke fører en politikk hun selv ønsker, men gjør det på grunn av krav fra Brussel, eller er politikken i tråd med regjeringens vilje, men at regjeringen skyver EØS-avtalen foran dere?»

Statsråd Monica Mæland [12:34:13]: For å svare på det enkle først: Selvfølgelig fører regjeringen den politikken vi selv ønsker. Vår politikk framgikk av den maritime strategien som ble lagt fram i mai 2015. Den bygde på anbefalingene fra et partssammensatt utvalg. Alle deler av de anbefalingene var ikke like enkle å ta stilling til, men jeg har vært opptatt av at denne næringen trenger forutsigbarhet og langsiktige rammebetingelser. Vi trenger å sikre norsk maritim kompetanse.

Så er det klart at vi også må forholde oss til EØS-samarbeidet. Det innebærer at vi ikke bare kan forholde oss til de delene av EØS-avtalen som vi synes skal gjelde, og plukke bort dem vi ikke synes skal gjelde. Slik er det ikke.

Så tror jeg representanten har misforstått. Det er ikke slik at vårt forslag om å endre fartsområde-reglene for utenriksferger i NIS er begrunnet i EØS-avtalen. Det er begrunnet i det partssammensatte utvalgets anbefalinger til regjeringen, hvor det selskapet det her gjelder, Color Line, var veldig tydelig overfor utvalget, og overfor oss senere, på at de ikke så at det var kommersielle rammebetingelser som ga nødvendig konkurransekraft i markedet, og at deres alternativ var å flytte hele selskapet til dansk internasjonalt skipsregister. Det betyr at vi ville tapt 2 500 arbeidsplasser. Vi foreslo da å endre disse reglene, for å beholde så mange arbeidsplasser som mulig, og avværge at vi mistet 2 500. Vi framla et forslag og sendte det på høring høsten 2015, i tråd med det fartsområdeutvalget hadde foreslått, men det har altså ikke latt seg gjennomføre på grunn av EØS-rettslige problemstillinger. Dette har sammenheng med at utvalget også anbefalte å innføre en særskilt støtteordning for utenriksferger i NIS. EFTAs overvåkinsorgan, ESA, som godkjenner norske statsstøttetiltak, har gitt uttrykk for at de ikke vil godkjenne en slik støtteordning før det er avklart om fartsområdebegrensningene for de aktuelle skipene er i samsvar med EUs indre markedsbestemmelser. ESA kan altså ikke gi tilslutning til en støtteordning som tilgodeser et tiltak så lenge det er tvil om markedsbestemmelsene er overholdt. I den forbindelse har ESA særlig pekt på at det er problematisk å forskjellsbehandle ulike geografiske områder innenfor EUs indre marked.

Formålet med det forslaget som nå er ute på høring, er fra regjeringens side utelukkende å innrette fartsområdebegrensningene på en mer nøytral måte. Virkningene av forslaget vil, etter det vi kan se, ikke få noen andre konsekvenser enn det utvalget foreslo. En utsettelse av disse endringene har vi fått klar tilbakemelding på kan medføre at vi mister flere hundre arbeidsplasser, og det kan vi ikke innestå for.

Kirsti Bergstø (SV) [12:37:36]: Det er ikke lett å være partssammensatt utvalg når det gjøres arbeid parallelt. Nå har jeg nylig vært ute og deltatt på markeringen utenfor, hørt på appeller og holdt appell. Der er flere hundre sjøfolk samlet, også i et nordisk fellesskap. Markeringsen har paroler om at man er imot endringsforskriften, og man mobiliserer til kamp mot sosial dumping. En av pa-

rolene er at sjøfolk ikke skal gå fra hav til Nav. Da lurer jeg på – når jeg hører statsrådets forklaring – om det er de flere hundre sjøfolkene der ute som har misforstått budskapet til statsråden, eller om det ikke er noen grunn til bekymring.

Statsråd Monica Mæland [12:38:25]: Denne forskriften er nå på høring, og en del av vårt demokrati er heldigvis slik at man kan være enig eller uenig, og man kan demonstrere hvis man er uenig. Jeg anerkjenner fullt ut organisasjonenes rett til å peke på at de er uenig i denne endringen. Men jeg må bare gjenta: Vårt alternativ var ikke å redde 700 arbeidsplasser, vårt alternativ var å miste 2 500 arbeidsplasser. Det var den realiteten vi sto i, og det var den realiteten som gjorde at vi nå har forsøkt å innrette disse reglene slik at man oppnår det som var formålet med reglene, nemlig å beholde viktig maritim kompetanse i Norge.

Kirsti Bergstø (SV) [12:39:09]: For å finne gode løsninger må man også gjerne sitte på samme informasjon og faktisk jobbe i lag i de utvalgene som er satt ned, og flere har fremmet kritikk om at her har det ikke vært ryddig nok. Men statsråden nevnte flere eksempler på politikk som ikke lar seg gjennomføre på grunn av EØS, og er det noe vi vet, er det at norske interesser ikke løfter seg selv inn mot EU-systemet. Da er jeg veldig interessert i å høre en litt nærmere beskrivelse av på hvilken måte statsråden og regjeringen har fremmet norske interesser og norske sjøfolks interesser opp mot EU-systemet. Det er ikke noe som har preget norsk offentlighet.

Statsråd Monica Mæland [12:40:09]: Her var det veldig mange påstander. Jeg har ikke fått en eneste tilbakemelding om at utvalgets arbeid var uryddig. Jeg må bare si at jeg har møtt utvalget, vi var veldig opptatt av å sette sammen et bredt sammensatt utvalg, og alle fikk delta i viktige debatter. Så det å si at prosessen der har vært uryddig, det forstår jeg rett og slett ikke. Det kom en rapport, den siste i januar 2015. Der er det anbefalinger, og de anbefalingene har vi altså forsøkt å følge opp. Så var ikke alle enig i alt, og det har vært vanskelige avveininger. Det har det også vært for regjeringen, men vi har forsøkt lojalt å følge opp så godt vi har kunnet, for å sikre. Hele formålet med utvalget var å sikre maritim kompetanse, sikre flere sjøfolk og ikke minst sikre flere norske skip med norsk flagg. Det var hele hovedhensikten med dette arbeidet.

Så kan jeg også forsikre representanten om at jeg har personlig hatt flere møter med ESA for å forsøke å forklare at vi mener de ordningene vi har, er i tråd med EØS-retten.

Spørsmål 10

Dag Terje Andersen (A) [12:41:31]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til næringsministeren:

«I forslag til endringer i forskrift om fartsområde for passasjerskip registrert i Norsk internasjonalt skipsregister (NIS) legger regjeringen opp til at også ruter Oslo–København og Stavanger/Bergen–Hirtshals med små grep kan flagges til NIS. Dette åpner igjen for at nordisk mannskap kan erstattes av mannskap på lavere lønn og dårligere arbeidsvilkår.

Hvorfor ønsker statsråden denne endringen som kan ramme nordiske arbeidstakere?»

Statsråd Monica Mæland [12:42:06]: Regjeringen satte i 2014 ned et fartsområdeutvalg for å legge til rette for at Norge også i fremtiden skal være en betydelig sjøfartsnasjon med en stor norsk flåte. Antall NIS-registrerte skip hadde falt kontinuerlig siden tidlig på 1990-tallet – med om lag 100 skip bare under den forrige regjeringen. Fra begynnelsen av 2015 snudde denne utviklingen, og i 2016 økte antall NIS-skip med 44. Antall skip i handelsflåten i NOR har siden vi tiltrådte, holdt seg stabilt.

Så er det en veldig utfordrende situasjon knyttet til offshoremekedet. Vi vet at veldig mange skip ligger i opplag, og at altfor mange sjøfolk har mistet jobben. Det er veldig alvorlig. Men da er det jo ekstra viktig at regjeringen allerede i mai 2015 la fram en maritim strategi. Vi har styrket nettolønnsordningen, det ligger nå et forslag om å lovfeste nettolønnsordningen. Dette gjør vi rett og slett for å sikre norsk sjømannskompetanse. Den er viktig på sjøen, men vi vet også at den er veldig viktig på land når vi designer, utstyret og bygger skip. Vi vet at etter at fartsområdebegrensningene og styrkingen av tilskuddsordningen for sjøfolk ble satt i verk, er ordningen økt med rundt 1 000 personer – 400 i NOR kystfart og 600 om bord på NIS-konstruksjonsskip.

Vi har vært opptatt av å styrke ordninger som omfatter alle ansatte om bord i NOR-passasjerskip. I tillegg har vi fjernet begrensningen for maksimal utbetaling per sysselsatt. Det er så langt vi kan gå innenfor rammene av statsstøtteregulverket.

Fartsområdeutvalget foreslår også en oppmykning av fartsområdebegrensningene for NIS-passasjerskip i utenriksfart. Der har jeg tidligere svart at alternativet her ikke var å redde de 700 Color Line har varslet skal miste jobben. Alternativet var å miste 2 500 arbeidsplasser. Det er ikke med lett hjerte vi fremmer disse endringene, men alternativet er enda vanskeligere.

Regjeringen kan ikke bestemme hvilke rederier som skal flagge hvor, det er frihet til å flagge til de statene man vil, men vi har gjort vårt for å styrke tilskuddsordningen for norske sjøfolk.

Dag Terje Andersen (A) [12:44:41]: I utgangspunktet var det jo snakk om Oslo–Kiel, og med de endringene som nå er gjort, som henviser til 175 nautiske mil, er det altså mulig for ruter fra Norge til Danmark som kommer innenfor muligheten, å flagge til NIS.

Det er altså 700 i Norge som mister jobben på grunn av regjeringas vedtak, men det påvirker også arbeidsmarkedet i Norden. Jeg forutsetter at statsråden har diskutert det med sine nordiske kollegaer, og da er spørsmålet mitt: Hva synes hennes nordiske kollegaer om at Norge nå blir et foregangsland med hensyn til å gjøre det enklere å få lave lønner til folk som jobber på fergene?

Statsråd Monica Mæland [12:45:31]: Jeg er helt uenig i premissen for spørsmålet. Det er ikke slik at det i dag går ruter – med unntak av Oslo–København – som vil kunne flagge til NIS og gjøre de endringene som representanten beskriver. Fjord Line kan det f.eks. ikke med det rutenettet de har i dag.

Så er det altså slik at disse forskriftene er på høring.

Hele poenget med en høring er å få innspill til å dra en konklusjon. Høringsfristen er 3. mars. Jeg har tenkt å gå grundig gjennom de høringssvarene som kommer, og se på de konsekvensene disse endringene har. Men jeg har lyst til å minne representanten om at man har et stort ansvar for å sikre norske sjøfolk, og alternativet er – slik vi har det akkurat nå – veldig, veldig mye vanskeligere.

Dag Terje Andersen (A) [12:46:18]: Jeg er utmerket klar over vårt ansvar for å sikre norske sjøfolk. Blant annet har jeg stått i en strid for nettolønnsordningen, mot Høyre, i mange år. Statsråden kan dra til Vestlandet når som helst og nevne Stø kurs og få beskjed om at da var det forutsigbarhet og stabilitet i sjøfarten. Veldig mange av de endringene som har skjedd knyttet til nettolønnsordningen i ettertid, nå når Høyre har snudd, er vi veldig for. Vi har et positivt engasjement for sjøfarten sammen. Men det vi er uenig i, er det grepet som nå blir gjort med hensyn til et rederi – det er i all hovedsak snakk om ett rederi – som har veldig gunstige vilkår i norsk sammenheng, men som altså nå ønsker å unngå norske ansatte på deler av sin fart. Det er bakgrunnen for at vi stiller spørsmålet.

Så er jeg glad for at statsråden sier at hun skal ta høringen på alvor, for det var i hvert fall sånn noenlunde det som ble sagt. Nå er det jo sånn at noen av dem som satt i utvalget, faktisk har skiftet standpunkt etter det nye forslaget til løsning som statsråden nå kommer med. Betyr det at det kan være mulig at statsråden tar hensyn til det som kommer inn i høringen og ikke gjennomfører det forslaget som det nå er en stor demonstrasjon mot på Eidsvolls plass.

Statsråd Monica Mæland [12:47:32]: Historiebeskrivelsen til representanten er selvfølgelig fascinerende, og jeg er naturlig nok veldig uenig i den. Jeg vet ikke at Arbeiderpartiet i åtte år i regjering styrket nettolønnsordningen. Jeg vet ikke at Arbeiderpartiet i regjering lovfestet ordningen. Jeg vet at man etter at man forlot regjering er blitt veldig for disse endringene, men jeg overtok altså ikke et kontor hvor man hadde satt i gang noe arbeid på maritim næring i det hele tatt. Det er situasjonen. Det arbeidet ble igangsatt da vi overtok, da vi satte ned et fartsområdeutvalg som ga oss noen anbefalinger. De forsøker vi å følge opp.

Så kan jeg bekrefte at vi tar høringer på alvor. Jeg kommer til å lese innspillene nøye. Vi kommer til å gjøre grundige vurderinger.

Men jeg må bare gjenta: Alternativet vårt er ikke å sikre 700 ansatte. Alternativet er å miste 2 500. Og hvis representanten ikke tror meg, får han jo snakke med det rederiet vi her snakker om, som har sagt at de vil flytte til DIS – Dansk Internasjonalt Skipsregister – slik Fjord Line har gjort. Det er situasjonen.

Spørsmål 11

Else-May Botten (A) [12:48:47]: «I forbindelse med lovfesting av nettolønnsordningen har statsråden uttalt: «Vi konkurrerer med andre nasjoner som har andre lønnsvilkår. Derfor er denne tilskuddsordningen helt avgjørende hvis vi skal beholde norsk kompetanse. Det

handler om å ha konkurransedyktige rammebetingelser.» Samtidig fremmer hun et forslag om endringen av fartsområdebegrensningene for NIS som setter 700 norske arbeidsplasser i fare.

Mener statsråden at rammebetingelsene for NOR ikke er konkurransedyktige?»

Statsråd Monica Mæland [12:49:21]: Jeg kan godt gjenta at regjeringen nettopp for å møte en situasjon hvor det ble stadig færre skip i NIS, og hvor vi så at vilkårene for norske sjøfolk ikke var gode nok, satte ned et fartsområdeutvalg som vi fikk en rapport og en anbefaling fra som vi har forsøkt å følge opp. Det skjedde altså at 100 skip forlot NIS da Arbeiderpartiet satt i regjering.

Så har vi fått en veldig utfordrende situasjon knyttet til offshoremarkedet med skip i opplag og med altfor mange sjøfolk som har mistet jobben som følge av en global situasjon og overkapasitet i offshoremarkedet. Derfor mener jeg også at det har vært veldig viktig at regjeringen allerede i mai 2015 la fram en strategi, at vi har styrket nettolønnsordningen, og at vi følger opp de anbefalingene vi får. Vi ser nå at på tross av den veldig vanskelige situasjonen som deler av næringen er i, har antallet økt med 1 000 – rundt 400 i NOR kystfart og 600 om bord på NIS konstruksjonsskip. Vi er opptatt av ordninger som sikrer tilskudd til alle ansatte om bord i NOR passasjerskip, og vi har fjernet grensen for maksimal utbetaling per sysselsatt. Det er så langt vi kan gå, som jeg også har sagt før, innenfor rammen av statsstøtteregulverket.

Så har også fartsområdeutvalget anbefalt oppmyking i NIS passasjerskip utenriksfart. Der er vi i en situasjon hvor vi kan la være å gjøre noe – da mister vi 2 500 ansatte, det har Color Line vært veldig tydelig på overfor utvalget og overfor meg – eller vi kan forsøke å skape et regelverk som er tilpasset det handlingsrommet vi har innenfor EØS-retten. Det forslaget er nå på høring. Jeg har sagt det før, og jeg gjentar det gjerne, at det er en høring hvor høringsfristen går ut den 3. mars, og jeg har tenkt å lese høringsinnspillene nøye. Jeg ser ikke at det vi nå foreslår, vil endre den faktiske situasjonen og innholdet i det fartsområdeutvalget foreslo, rent bortsett fra at dette kan vi notisere i ESA.

Else-May Botten (A) [12:51:42]: Jeg takker for svaret.

Jeg må bare starte med å si at det svaret som statsråden ga Dag Terje Andersen i stad, var totalt historieløst med tanke på nettolønnsordningen slik den har vært i Norge. Det er beklagelig at statsråden ikke har satt seg bedre inn i historien.

I 2015 ble taket hevet for utenriksferger og nettolønnsordningen gjeldende fra første sjømann. Dette sikret NORs konkurransekraft overfor Danmark. Color Line selv uttalte da at nå blir NOR langt på vei konkurransedyktig overfor DIS, altså det danske skipsregisteret. På tross av dette vil regjeringen tillate Color Line å flagge om til NIS for ytterligere å kutte kostnader gjennom å erstatte opp til 700 norske arbeidstakere med arbeidstakere som er villig til å jobbe under helt andre lønns- og arbeidsvilkår.

Jeg må bare spørre statsråden igjen – og det er egentlig et veldig enkelt spørsmål, et spørsmål man kan svare ja eller nei på: Mener statsråden at nettolønnsordningen er konkurransedyktig i dag, eller er den ikke konkurranse-

dyktig i dag?

Statsråd Monica Mæland [12:52:46]: Hvis representanten mener at Arbeiderpartiet jobbet for å lovfeste nettolønnsordningen, eller å styrke den eller utvide den, er det rett og slett feil. Det er ikke riktig. Det ble gjort av denne regjeringen.

Jeg kan enten forholde meg til de opplysningene jeg får, eller jeg kan la det være. Det kan også representanten. Og selv om det er valgkamp, mener jeg at vi må være noenlunde anstendige i det vi gjør. Color Line kan flagge dit de vil. Hvis representanten vil innstå for en politikk som medfører at 2 500 ansatte i maritim sektor mister jobben, er hun selvfølgelig fri til det. Jeg ønsker ikke det. Jeg ønsker å finne andre løsninger, som gjør at vi beholder vår konkurranse og vår kompetanse innenfor maritim næring. Derfor fremmer vi dette forslaget.

Jeg gjentar gjerne: Det er ikke med lett hjerte, men alternativet er veldig mye verre.

Else-May Botten (A) [12:53:42]: Det er fortsatt historieløst når vi hører den beskrivelsen statsråden har av nettolønnsordningen.

Det var viktig å få forutsigbarhet for nettolønnsordningen. Det fikk man med Dag Terje Andersen som næringsminister i 2007, innført i 2008, for det var veldig usikkert mens Høyre satt i regjering. Så kom man med lovfesting i programforslaget. Fremskrittspartiet sa i den tiden vi styrte landet, at man måtte få lovfestet dette. Det gikk tre og et halvt år før det kom tre ark til Stortinget fra statsråden om at nå skal vi få en lovfestet nettolønnsordning.

Når det gjelder fartsområdebegrensningen og utvalget, hevdet Color Line at konkurranseulempen deres var på om lag 160 mill. kr. Så har man løftet nettolønnsordningen. Da er det interessant å høre: Hvilke tall har Color Line lagt fram for statsråden, og på hvilket grunnlag er det statsråden nå kategorisk kan hevde at alternativet til fartsområdeoppmykningen er flagging til Danmark for Color Line?

Statsråd Monica Mæland [12:54:45]: Jeg skal gjøre dette veldig enkelt. Jeg er kjent med at Arbeiderpartiet på sitt landsmøte i 2013 gikk inn for en lovfesting – inn i valgkampen i 2013. Det fantes ikke dokumenter som tydet på at man hadde brukt det halvåret til å gjennomføre en slik lovendring. Når det kommer fra denne regjeringen nå, er det fordi vi først har fått på plass nye regler knyttet til en nettolønnsordning. Før man vet hvordan det ser ut, kan man faktisk ikke foreslå å lovfeste den.

Så må jeg bare gjenta: Color Line kan flagge dit de vil. De sier de vil flytte til DIS hvis forslaget fra fartsområdeutvalget ikke blir vedtatt. Jeg kan forholde meg til det eller ikke. Jeg forsøker å forholde meg til det, rett og slett fordi alternativet er mye verre.

Spørsmål 12

Odd Omland (A) [12:55:46]: «14. mai 2014 sendte ESA et brev hvor de tok opp fartsområdebegrensningene for passasjerskip i NIS med norske myndigheter. Dette var samtidig som partene i Fartsområdeutvalget forhand-

let om løsninger knyttet til nettopp denne problemstillingen.

Hvorfor informerte ikke statsråden utvalget om dette, og mener statsråden at det er godt trepartssamarbeid å holde tilbake slik sentral informasjon?»

Statsråd Monica Mæland [12:56:15]: Det er riktig at ESA skrev et brev 14. mai 2014 og stilte spørsmål om gjennomføringen av EU-forordning 4055/86 i norsk rett. Forordningen, som er tatt inn i EØS-avtalen, gir EU- og EØS-borgere rettigheter til å yte skipsfartstjenester mellom medlemslandene. Norge ble bedt om å klargjøre gjennomføringen av forordningen med hensyn til fartsområdebegrensningen som gjelder for passasjerskip registrert i NIS.

Nærings- og fiskeridepartementet svarte i brev av 15. juni 2014 at forordningen fullt ut var gjennomført ved lov om fri utveksling av tjenesteytelser innen sjøtransport av 4. desember 1992. Det ble vist til at EU- og EØS-borgere har rett til å yte de aktuelle skipsfartstjenestene til og fra Norge med skip under både norsk og utenlandsk flagg.

På det tidspunktet var det alt annet enn klart at dette kunne være sentral informasjon for utvalgets arbeid. Det er ikke uvanlig at ESA sender brev til norske myndigheter og ber om informasjon om gjennomføring av EØS-regler i norsk rett. Først i prosessen med å notifisere tilskuddsordningen høsten 2015/våren 2016 ble vi kjent med at ESAs vurdering av saken betydde at de ikke ville godkjenne en støtteordning for de aktuelle skipene.

Det å endre fartsområde uten samtidig å innføre en tilskuddsordning ville klart svekket konkurransekräften til og sysselsettingen av norske sjøfolk på de aktuelle skipene. Vi har derfor gått i dialog med ESA, med det utfall at vi nå foreslår en begrensning av fartsområde som vi vurderer at det ikke kan være tvil om at er i tråd med EØS-avtalen. Det betyr at støtteordningen kan bli godkjent. Samtidig endrer det ikke vår tidligere vurdering av at forordningen fullt ut er gjennomført i norsk rett.

Odd Omland (A) [12:58:21]: Iallfall opplever ikke arbeidstakersiden at dette har vært en god prosess og et godt samarbeid. Statsråden har ved gjentatte anledninger, også i dag, trukket fram at Fartsområdeutvalget har stilt seg bak løsningen. Det hun ikke nevner, er at både LO og Sjømannsforbundet var imot, og at løsningen ble funnet under et sett av forutsetninger som nå er endret. Utvalget ble bedt om å holde seg innenfor rammen av nettolønnsordningen, og det er nå flere hundre millioner mer på bordet. Color Line får nå refusjon for hele besetningen, uten et tak, en betydelig forbedring for rederiet, og utvalget fikk ikke beskjed om at ESA hadde tatt tak i saken. Summen av disse endringene gjør at det ikke bare er LO og Sjømannsforbundet som står samlet bak kritikken, men en hel arbeidstakerside. Hvordan kan statsråden da hevde at disse endringene er ønsket av partene i Fartsområdeutvalget?

Statsråd Monica Mæland [12:59:33]: Igjen kommer det antydninger om at det ikke har vært en god prosess. Jeg stusser over det. Jeg mener at Fartsområdeutvalget gjorde en viktig jobb. Jeg mener vi lojalt har forsøkt å følge opp de anbefalingene vi fikk, vel vitende om at alle ikke var for alt. Det har jeg sagt i alle sammenhenger.

Jeg innkalte partene da jeg ble klar over at ESA ikke ville notifisere støtteordningen. Det er altså ikke fartsområdeendringene, men støtteordningen som er det vi ønsker å innføre for å beholde norsk maritim kompetanse. Jeg innkalte dem til et møte nettopp for å diskutere hva vi nå skal gjøre for å prøve å imøtekomme dette. Det var bakgrunnen for den forskriften som nå er på høring. Høringsfristen går ut 3. mars, og vi skal selvfølgelig gjennomgå innspillene veldig nøye.

Odd Omland (A) [13:00:22]: Først vil jeg si at jeg synes statsråden er temmelig historieløs når hun beskriver Arbeiderpartiets innsats i forbindelse med nettolønnsordningen. Det er slik at i vår tid økte den med 60 pst., og Høyre stemte faktisk imot. Dette er jo ikke den eneste saken som handler om utfordringer for gode lønns- og arbeidsvilkår i norske farvann. Regjeringen deler Arbeiderpartiets ambisjon om en stor satsing på havområder, men det er en avgjørende forskjell. For vår del innebærer det at det skapes trygge arbeidsplasser med anstendige lønns- og arbeidsvilkår, mens regjeringen ser ut til bare å ville la markedet råde.

Før jul ba vi om en utredning om mulighetene for samme lønns- og arbeidsvilkår på norsk sokkel, mens Høyre og Fremskrittspartiet stemte imot. Hvorfor vil ikke statsråden søke mer kunnskap på det området?

Statsråd Monica Mæland [13:01:22]: Spørsmålet om allmenngjøring, som Arbeiderpartiet nå har kastet seg på, var ikke noe man innførte da man satt i regjering. Det var heller ikke noe man utredet da man satt i regjering. Det var det antakeligvis ganske gode grunner for. Allmenngjøring er ikke noe nytt. Det var også diskutert av utvalget, og utvalget sier når de redegjør for problemstillingen:

«Det er imidlertid betydelig usikkerhet knyttet til om slike krav vil være forenlige med EØS- og folkeretten.»

Det sier i grunnen ganske mye om de juridiske problemene dette kan skape, og også om det vil være brudd på den tradisjonen norske myndigheter har hatt for skipsfarten. Den er global. Vi jobber for å bygge ned grensene nasjonalt, ikke bygge opp nye. Det er bakgrunnen for at dette ikke er blitt foreslått av regjeringen. Dette var diskutert av utvalget. Det fikk ikke flertall fordi det hefter betydelig usikkerhet ved det, ved siden av at det politisk er krevende.

Spørsmål 13

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Geir Pollestad, vil bli tatt opp av representanten Sofie Margrethe Selvikvåg.

Sofie Margrethe Selvikvåg (Sp) [13:02:41]: Mitt spørsmål går til næringsministeren og lyder som følger:

«Har statsråden et mål om at det skal bli flere norske sjøfolk i framtida?»

Statsråd Monica Mæland [13:02:53]: Dette svaret kunne jeg gjort ekstra kort ved å svare ja. Men jeg skal gjerne tilføye at hele bakgrunnen for å sette ned et

fartsområdeutvalg i 2013 nettopp var ønsket om å sikre norske sjøfolk. Det var et ønske om å få opp antallet norske sjøfolk, og det var et ønske om å få flere skip flagget hjem. Det er fordi norsk maritim kompetanse er viktig på sjøen, men det er også viktig på land.

Som oppfølging av utvalgets arbeid har vi styrket tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk betraktelig. Vi har opphevet taket for maksimale utbetalinger per sysselsatt om bord på NOR-skip i kystfart, NOR-skip passasjerskip i utenriksfart og NOR-skip som betjener strekningen Bergen–Kirkenes. Vi har også økt taket for maksimale utbetalinger per sysselsatt om bord på NOR-skip i petroleumsvirksomhet, vi har åpnet for tilskudd fra første sjømann om bord på NIS-skip, og vi har etablert egne tilskuddsordninger for NIS-konstruksjonsskip og seilskip i NOR. Vi bevilger nå 2,1 mrd. kr over statsbudsjettet til sysselsetting av norske sjøfolk, og vi ser også at det fungerer. På tross av en veldig, veldig vanskelig situasjon i offshoreflåten er antallet sjøfolk økt med nesten 1 000 – det til tross for den vanskelige situasjonen vi er i – og det mener jeg viser at regjeringen har både vilje og evne til å satse på norsk maritim kompetanse.

Sofie Margrethe Selvikvåg (Sp) [13:04:34]: Jeg takker for svaret.

Da de rød-grønne tok over Nærings- og handelsdepartementet i 2005, var det 9 430 sjøfolk i nettolønnsordningen i gjennomsnitt. Åtte år senere var dette antallet i snitt økt til 12 100 sjøfolk. I andre termin 2016 var antallet sunket til 11 566 sjøfolk i ordningen. Jeg hører at statsråden likevel er fornøyd med tingenes tilstand. Litt av problemet med ikke å erkjenne utfordringene innenfor et område er ofte at da gjør en heller ikke noe med det. Vil statsråden ta ansvar for at ikke ytterligere 700 arbeidsplasser nå forsvinner, eller vil ministeren la næringen seile sin egen sjø?

Statsråd Monica Mæland [13:05:19]: Næringen skal slett ikke seile sin egen sjø. Jeg er opptatt av at vi følger opp den politikken vi la fram i 2015. Vi har 69 oppfølgingsvedtak som vi jobber med i ulike departementer.

Jeg er heller ikke fornøyd med at vi globalt har fått en veldig vanskelig situasjon knyttet til vår største næring, altså petroleumsnæringen. Det er bakgrunnen for den situasjonen vi har på offshore siden av maritim næring. Dette er altså verken en konsekvens av eller noe som kan møtes med endringer i tilskuddsordningen. Den har vi endret – rett og slett fordi vi har ønsket å styrke norsk maritim kompetanse. Men vi har mistet mange dyktige sjøfolk, fordi det er en overkapasitet, og fordi det skjer en omstilling og omstrukturering i flåten. Det kan ikke en tilskuddsordning ordne opp i.

Sofie Margrethe Selvikvåg (Sp) [13:06:15]: I havstrategien som regjeringen la fram i går, skrives det bl.a.:

«En betydelig del av veksten i maritim næring i årene fremover antas å komme innenfor tradisjonell skipsfart og i tilknytning til andre havnæringer, som havbruk og vindkraft til havs.»

Videre skrives det:

«Et av våre fremste konkurransefortrinn er våre kunnskapsrike oljeingeniører, prosessoperatører, sjøfolk, fiskere og oppdrettere med høy operativ kompetanse på å utnytte havet.»

Hvordan kan statsråden reise tilbake og legge fram en havstrategi uten samtidig å ville søke kunnskap om hvordan arbeidsmarkedet der ute bør og kan organiseres?

Statsråd Monica Mæland [13:06:56]: Jeg er ikke sikker på om jeg skjønner spørsmålet. Jeg har nå redegjort for hvordan regjeringen, siden den tiltrådte, har styrket maritim kompetanse, har styrket tilskuddsordningen for å sikre norske sjøfolk. Det faktum at vi har fått enorme fall i oljeprisene, at vi har fått kostnadskutt, at vi har fått nedbemanning, er ikke noe som verken er indisiert i eller en konsekvens av norsk politikk. Dette er en global næring som opptreer globalt. Men vi har over 250 000 mennesker som går på jobb i havnæringene hver dag, og det representanten siterte, synes jeg var ganske godt skrevet. Vi skal sørge for å styrke oss med tanke på disse næringene. Da trenger vi kompetanse, vi trenger sjøfolk, vi trenger ingeniører, vi trenger forskere, og vi trenger et samspill mellom de ulike aktørene for å finne nye næringer og for å skape nye arbeidsplasser.

Spørsmål 14

Rasmus Hansson (MDG) [13:08:03]: «Tilrådingen for verneplanen for Tyrifjorden har vært klar siden høsten 2012. Miljøminister Tine Sundtoft sa 4. november 2015 at «planen ikke ligger i skuffen, men at det jobbes med å få sluttbehandlet verneplanen», og at slutføring av verneplanen er viktig i en løsning som ivaretar viktige naturverdier ved bygging av ny E16 og ny Ringeriksbane fra Kroksund til Hønefoss.

Er det på tross av dette nå slik at traseen gjennom de sårbare våtmarksområdene bestemmes uten at verneplanen er slutført?»

Statsråd Vidar Helgesen [13:08:46]: Regjeringen har allerede besluttet trasé for strekningen med utbygging av ny Ringeriksbane fra Kroksund til Hønefoss.

Den 29. april 2016 offentliggjorde Samferdselsdepartementet at de etter drøftinger i regjeringen og i samråd med Kommunal- og moderniseringsdepartementet hadde besluttet at alternativ 4f, den såkalte Helgelandsmolinja, skal legges til grunn for den videre planleggingen av Ringeriksbanen og E16 på strekningen Bymoen–Styggedalen.

Samtidig ble det bestemt at det i planarbeidet skal legges vekt på å finne relevante avbøtende og kompensierende tiltak, med særlig vekt på naturmangfold, flomsikring, jordvern og jordbruk.

En arbeidsgruppe har kartlagt mulige arealer som kan settes av til kompensasjon for de naturområdene som går tapt ved utbyggingen. Hvor mye areal det blir aktuelt å kompensere, avhenger av detaljplanleggingen og hvilke løsninger som velges for bro og fylling gjennom våtmarksområdet.

Departementet jobber med å slutføre verneplanen for Tyrifjorden. Det er for tidlig å si når denne saken blir ferdigbehandlet, men jeg antar at den vil kunne bli avgjort i løpet av 2017.

Rasmus Hansson (MDG) [13:09:51]: Da må jeg konstatere at det tidligere klima- og miljøminister Tine Sund-

toft sa 4. november 2015, nemlig at en skal ivareta viktige naturverdier ved bygging av ny E16, var feil, ettersom verneplanen ikke foreligger, mens klima- og miljøminister Helgesen nå bekrefter at regjeringen har fastlagt traseen – og ferdig med det.

Norge ratifiserte Ramsar-konvensjonen i 1974, og i 1996 ble Nordre Tyrifjorden inkludert. Norge har dermed forpliktet seg til å forvalte dette området i henhold til internasjonale forpliktelser.

Hvordan vil statsråden forklare sammenhengen mellom de forpliktelsene og det faktum at regjeringen har fastlagt traseen der hvor han nå bekrefter at den er fastlagt?

Statsråd Vidar Helgesen [13:10:48]: Jeg vil understreke at regjeringen legger stor vekt på å ta vare på viktige naturverdier, også viktig våtmarksnatur, og at vi i den sammenhengen lytter til råd fra Ramsar-sekretariatet. Ramsar-sekretariatet var på befaring, og vi har tatt deres råd med i vurderingen. Men det er viktig i denne saken at det er andre hensyn å ta også. Det er hensynet til nasjonalt viktige kulturminner, som har vært ett hensyn å ta. Man har også måttet ta hensyn til kulturmiljø og landbruksverdier. Det har selvsagt også vært et hensyn å ta til kostnader i det valget som ble tatt.

Jeg vil også vise til at Stortinget har drøftet spørsmålet om valg av løsning for ny jernbanelinje inngående, og det var et flertall som besluttet å fristille regjeringen fra beslutningen fra 2001 om å bygge etter Åsalinja. Derfor har vi nå konkludert med Helgelandsmolinja.

Rasmus Hansson (MDG) [13:11:48]: Da får jeg konstaterer at statsrådets vektlegging av internasjonale forpliktelser og Ramsar-konvensjonens syn står i direkte motstrid, ved at Ramsar-konvensjonens rapport går klart imot kryssing, både ved Busund og ved Helgelandsmoen. Når Ramsar-sekretariatet påpeker dette og påpeker at helheten i våtmarksområdet ødelegges for all tid ved dette veitrasé- og jernbanetrasévalget, blir spørsmålet:

Hva har klima- og miljøministeren og miljømyndighetene i det hele tatt gjort for å redusere de direkte og de indirekte skadene på dette våtmarksområdet siden traséendringen ble signalisert og vedtatt i Stortinget i 2015?

Statsråd Vidar Helgesen [13:12:44]: For det første vil jeg si at i planleggingen er det ennå ikke klart hvor mye areal som vil bli tatt, og hvor mye areal det blir aktuelt å kompensere. Det avhenger av detaljplanleggingen – hvilke løsninger som velges for bro og fylling gjennom området. Men det er et pågående arbeid, med en arbeidsgruppe som vurderer og gjennomfører økologisk kompensasjon for det mulige tapet knyttet til naturmangfold i denne saken, bl.a. knyttet til den eksisterende synderen «naturreservat».

Det er den videre planleggingen som vil vise om slik kompensasjon blir nødvendig, og i hvilket omfang det vil være nødvendig. Jeg vil understreke at det overordnede målet er å unngå inngrep i vernede naturområder, og at slik økologisk kompensasjon er siste utvei. Men i dette tilfellet er det altså der vi er. Det var andre viktige hensyn å ta også, og vi har et pågående arbeid for å vurdere kompensasjon.

Spørsmål 15

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Kjersti Toppe til barne- og likestillingsministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren som rette vedkommende.

Kjersti Toppe (Sp) [13:13:58]: «Annakvar veke kjem det ein ny baby til Noreg etter surrogati i USA. Internasjonale surrogatifirma etablerer seg, blant anna har eit israelsk firma oppretta eit nordisk kontor i Stockholm, med norsk nettside og informasjonsseminar i Oslo. Ifølgje bioteknologilova er det straffbart for klinikkar og helsepersonell i Noreg å tilby behandling i strid med bioteknologilova.

Kva vil regjeringa gjere for å hindre at nordmenn nyttar surrogati i utlandet, og er praksisen til surrogatifirma i Noreg lovleg?»

Statsråd Bent Høie [13:14:36]: Regjeringen skal som kjent legge fram en stortingsmelding om evaluering av bioteknologiloven denne våren. Surrogati vil være ett av temaene i denne meldingen.

Bioteknologiloven omhandler ikke surrogati direkte. Forbudet mot eggdonasjon innebærer imidlertid at surrogatmoderskap med bruk av egg fra en annen enn den som skal bære barnet fram, ikke lovlig kan gjennomføres i Norge. Videre innebærer kravet at assistert befruktning skal gis til par som er gift eller samboere, og at surrogati ikke er tillatt i Norge.

Når det gjelder lovligheten av internasjonal surrogativirksomhet i Norge, er hovedregelen at den som overtrer bioteknologilovens bestemmelser, kan straffes med bøter eller fengsel i inntil tre måneder. Dette gjelder også for medvirkning.

Bioteknologilovens straffebestemmelse rammer bare handlinger som finner sted i Norge. Handlinger som etter en konkret vurdering kan rammes av forbudet mot medvirkning, vil bl.a. være at det knyttes kontakt og skrives kontrakt med en konkret klinikk i utlandet.

Hovedhensikten med straffebestemmelsen har vært å forhindre at helsepersonell eller andre yrkesutøvere utøver virksomhet som er i strid med loven. Det er derfor gjort unntak fra straffansvaret for privatpersoner som benytter tilbud som er i strid med bioteknologiloven. Unntaket fra straff gjelder også andre enn dem som direkte mottar behandling eller helsehjelp, f.eks. par som benytter seg av surrogati. Også familiemedlemmer eller andre nærstående som yter praktisk bistand til den som direkte mottar behandling eller helsehjelp, er unntatt fra straffansvar.

Unntaket fra straffansvar gjelder ikke andre privatpersoner, virksomheter, organisasjoner eller foreninger som i Norge formidler eller tilbyr tjenester som ikke er tillatt etter loven. Dette er presisert i forarbeidene til straffebestemmelsen. Slike tjenester vil f.eks. kunne være formidling av surrogatitjenester. Dette kan etter en konkret vurdering være straffbar medvirkning etter bioteknologiloven.

Kjersti Toppe (Sp) [13:16:40]: Da seier statsråden at det firmaet som tilbyr den tenesta som eg nemnde i spørsmålet, med informasjonsseminar i Noreg, kan koma seg

unna straffeføresegna i bioteknologilova. Eg vil gjerne at statsråden gjentar det.

Det andre spørsmålet eg hadde, er kva regjeringa gjer for å hindra at nordmenn nyttar surrogati i utlandet. Kan statsråden svara på det spørsmålet òg?

Statsråd Bent Høie [13:17:31]: Når det gjelder om det konkrete eksemplet er straffbart eller ei, vet representanten Toppe at det av mange grunner – også konstitusjonelt – ville være feil av en statsråd å ta stilling til det. Det skal rettssystemet ta stilling til. Jeg redegjorde i mitt svar for hva som var lovens forståelse, og at f.eks. formidling av surrogatitjenester i Norge vil kunne være straffbar medvirkning etter bioteknologiloven, etter en konkret vurdering.

Når det gjelder det å hindre at personer fra Norge benytter seg av surrogati, gjør en ikke noe med det. Det er ikke straffbart. Den rød-grønne regjeringen, som Senterpartiet var med i, presiserte dette i bioteknologiloven og fikk bred tilslutning til det i Stortinget.

Kjersti Toppe (Sp) [13:18:33]: I 2013 innførte India nye surrogatireglar som sette ein bråstopp for moglegheitene for norske par til å gjennomføra lovleg surrogati i landet. Da vi behandla straffefritaket i Stortinget, uttalte daværende helseminister Jonas Gahr Støre følgjande:

«Norske myndigheter fraråder norske borgere å inngå avtaler om surrogati i utlandet. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og flere utenriksstasjoner har lagt ut informasjon om dette og om risikoen ved å benytte surrogatmor i utlandet.»

Da synest eg det er ganske oppsiktsvekkjande at den nye regjeringa og statsråd Høie har ei anna linje, der dei ikkje rår ifrå og ikkje gjer nokon ting, slik eg oppfattar svaret frå statsråden. Stemmer det?

Statsråd Bent Høie [13:19:30]: Nei, det stemmer ikke, og det kom heller ikke fram av svaret. Så da må representanten Toppe ha lyttet på en spesiell måte, for det var ikke det som var spørsmålet. Det er helt klart at en ikke anbefaler par å gjøre dette. En gir informasjon om den betydelige risikoen som det innebærer, på samme måte som under forrige regjering. Men spørsmålet fra representanten var hva en gjør for å forhindre, og da oppfatter jeg at en etterspør om en skal gjøre noe med lovverket for å forhindre dette. Det er det ikke planer om. Jeg viser til at dette ble klargjort av nettopp den regjeringen som Senterpartiet selv var en del av, og det var en klargjøring som fikk bred tilslutning i Stortinget. Det er straffbart å bidra til surrogati i Norge, men etter min oppfatning er det feil å gjøre det å få barn straffbart.

Spørsmål 16

Anna Ljunggren (A) [13:20:43]: «Kvinner i Norge har generelt god helse. De regionale helseforetakene rapporterer om økt behov for fødsels- og svangerskapsomsorg i samarbeid med primærhelsetjenesten. Likevel har jeg registrert at mange opplever mangel på blant annet gynekologer.

Hvorfor er det slik at mange kvinner i dag har svært

lang ventetid og lang reisevei for å bli undersøkt av spesialist, og hva vil statsråden gjøre for å gi kvinner over hele landet et godt tilbud i fødsels- og svangerskapsomsorgen, samt oppfølging etter fødselsskader?»

Statsråd Bent Høie [13:20:43]: God fødsels- og barselomsorg er viktig for å ivareta kvinners og barns helse. Jeg er derfor opptatt av at fødetilbudet skal være trygt og forutsigbart, og at de fødende skal ha en god fødselsopplevelse.

Oppfølgingen av kvalitetskravene i St.meld. nr. 12 for 2008–2009, om fødselsomsorgen, og i Helsedirektoratets veileder «Et trygt fødetilbud – Kvalitetskrav til fødselsomsorgen», fra 2010, har flere ganger vært til behandling i Stortinget.

Det er helseforetakene som har ansvar for at fødetilbudet er forsvarlig, og at tilbudet tilfredsstiller de nasjonale kvalitetskravene. Disse kravene har vært sentrale i min dialog med helseregionene og sykehusene. Et viktig spørsmål har vært sikker transport av fødende kvinner til fødeavdelingen og kompetanse og bemanning ved fødeavdelingene. Mitt klare inntrykk er at kravene er godt kjent, og at sykehusene arbeider aktivt for å nå målene.

Tilbudet i barseltiden skal ivaretas både av sykehuset og av kommunens helsetjenester. Lengden på sykehusoppholdet og hvilke tilbud som skal gis av sykehusene og kommunen, må være individuelt tilpasset og i tråd med Helsedirektoratets nasjonale faglige retningslinjer for barselomsorgen. En mer desentralisert barselomsorg er under utvikling, med en mer tilpasset oppfølging i hjemmet og på hjemstedet. Den type tilbud må imidlertid utvikles over tid og tilpasses de lokale forhold.

Representanten Ljunggren tar opp lang ventetid og lang reisevei til spesialist i gynekologi og nevner spesielt behandling etter fødselsskade. Den vanligste skaden hos fødende er endetarmsrifter, som kan være svært alvorlig for den det gjelder. Heldigvis er rifter kraftig redusert de siste årene ved hjelp av endret prosedyre, men de kvinnene som får denne type alvorlige fødselsrifter, skal tilbys behandling hos gynekolog og fysioterapeut. Gynekologer arbeider på sykehus og som praktiserende spesialister, ofte i byene. Gravide med svangerskapskomplikasjoner blir prioritert, ifølge tilbakemeldinger fra helseregionene, og det er i praksis ingen ventetid for undersøkelse og behandling. Ved fødselsskade gjøres det avtale om oppfølging når kvinnen skrives ut.

På bakgrunn av slike rapporteringer har jeg ikke inntrykk av at det er problemer med økende ventetid for kvinner som skal ha oppfølging hos spesialist i svangerskapet, eller behandling for fødselsskade og annen oppfølging etter fødsel. Spredt bosetting og lange avstander kan gi lang reisevei til spesialist for noen kvinner som trenger spesiell oppfølging i svangerskapet eller etter fødselen.

Anna Ljunggren (A) [13:23:51]: Takk for svaret.

Der jeg kommer fra, Narvik, som er en by på ca. 18 000 innbyggere, er det ikke privatpraktiserende gynekolog eller gynekolog med avtale. Det er opptil et halvt års ventetid med henvisning til spesialist, som er på sykehuset.

Jeg har hørt om kvinner som sliter med å bli trodd når de oppsøker hjelp etter fødselsskader, og da er det ikke fødselsskader som helseministeren viser til, rifter, men andre typer fødselsskader, som kanskje blir oppdaget en tid

etterpå, og om kvinner som heller reiser til nabobyen for å få time hos privatpraktiserende gynekolog, og må betale for det.

Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil ha flere hjemler for avtalespesialister. Det har også statsrådets parti i programmet for innværende periode, men lite har skjedd. Hva vil statsråden gjøre for å sørge for flere hjemler for avtalespesialister?

Statsråd Bent Høie [13:24:41]: Det er ikke riktig at lite har skjedd. Tvert imot har vi gjennomført gode forhandlinger med Legeforeningen og Psykologforeningen for å få på plass et nytt rammeverk for utvikling av flere avtalespesialister.

Det var en viktig forutsetning for det som nå har skjedd, nemlig at jeg i oppdragsdokumentet for 2017 har gitt alle helseregionene i oppdrag å øke antallet avtalespesialister vesentlig i forhold til i 2016. Det er et oppdrag som jeg regner med at helseregionene følger opp, for nå har vi fått et godt rammeverk på plass og kan dermed sikre oss at vi får flere avtalespesialister, og også sikre oss at de samarbeider bedre med den ordinære helsetjenesten, slik at vi også får et godt, sammenhengende tilbud for pasienten.

Anna Ljunggren (A) [13:25:39]: Diffuse kroniske sykdommer rammer i større grad kvinner enn menn. Disse sykdommene har dessverre lavere status i medisinsk-faglige miljøer. Konsekvensene av dette kan være mangel på kunnskap, dårligere diagnostikk og sviktende behandling. Helse Nord har avtale med sju private gynekologer, altså spesialister innenfor fødselshjelp og kvinnesykdommer. De sju sitter fordelt i Bodø, Alta, Finnsnes og Tromsø – altså sju gynekologer fordelt på, roughly, 200 000 kvinner. Er det akseptabelt?

Statsråd Bent Høie [13:26:19]: Jeg mener at det bør være flere avtalespesialister, og gynekologi er et åpenbart område å ha flere avtalespesialister på. Nå har en fått det i oppdrag. Så jobber en også med en utviklingsplan for sykehuset i Narvik, som representanten er godt kjent med. Det er også viktig at en sikrer god rekruttering av gynekologer til de offentlige sykehusene for å kunne være en del av det samlede tilbudet der, som det også er viktig å ha. Dette er forhold som den enkelte helseregion er best egnet til å avveie – mellom behovet for flere avtalespesialister og behovet for å sikre rekruttering av nok spesialister til de offentlige sykehusene.

Spørsmål 17

Ingvild Kjerkol (A) [13:27:20]: «Universitetssykehuset Nord-Norge søkte i 2013 om å få ta i bruk den såkalte NIPT-testen for å stille mer presis diagnose til kvinner som får tilbud om fosterdiagnostikk. Med den vil færre trenge å få utført mørkake- og fostervannsprøver som kan føre til skader og spontanabort.

Vil statsråden følge de faglige anbefalingene fra Helsedirektoratet og Bioteknologirådet om å innføre NIPT, eller overholde samarbeidsavtalen med Kristelig Folkeparti og Venstre som slår fast at regjeringen i denne perioden fortsatt skal forby NIPT-prøve?»

Statsråd Bent Høie [13:27:58]: Jeg har nylig fått anbefalingen fra Helsedirektoratet på mitt bord. Denne saken omfatter både medisinsk-faglige, etiske og politiske spørsmål, noe som gjør at jeg har besluttet at det er jeg som helse- og omsorgsminister og Helse- og omsorgsdepartementet som tar beslutningen i denne saken.

I regjeringens politiske plattform står det at regjeringen vil «ikke innføre et offentlig tilbud om tidlig ultralyd eller et tilbud om NIPD-blodprøve for alle gravide, jf. samarbeidsavtalen». Dette står selvfølgelig fast.

Testene NIPT eller NIPD – Non-Invasive Prenatal Test/Diagnosis – er nye tester som kan brukes til fosterdiagnostikk.

Fosterdiagnostikk er ulike typer undersøkelser av en gravid kvinne, fosteret eller fosterets celler for å få informasjon om fosterets genetiske egenskaper eller for å påvise eller utelukke sykdom eller utviklingsavvik hos fosteret. Fosterdiagnostikk er i hovedsak forbeholdt gravide som har økt risiko for å få barn med alvorlig arvelig sykdom eller utviklingsavvik, bl.a. gravide som vil være 38 år eller eldre ved termin.

Helse- og omsorgsdepartementet vil nå vurdere om NIPT skal tas i bruk som undersøkelsesmetode for påvisning av trisomi 13, 18 og 21 innenfor de gjeldende vilkårene for fosterdiagnostikk.

Vi vil vurdere de anbefalingene som er kommet fra Helsedirektoratet og Bioteknologirådet. Som kjent fikk vi direktoratets anbefaling 23. januar, og jeg vil innen kort tid komme med en konklusjon i saken.

Ingvild Kjerkol (A) [13:29:45]: I dag tilbys om lag 4 000 gravide en såkalt KUB-test, og av disse får ca. 600 tilbud om fostervannsprøve, noe som innebærer en liten risiko for spontanabort. For de kvinnene det gjelder, vil månedene det tar før regjeringen ganske sikkert lander på det samme som fagmiljøet – eller det er jo opp til statsråden, som han selv har presisert – bety enormt mye. Det står om liv og helse og om ekstra trygghet som vi kan tilby kvinner i en sårbar situasjon. Slik jeg forstår statsråden i hans svar, oppfatter han ikke samarbeidsavtalen med støttepartiene som begrensende for de kvinnene som i dag allerede har dette tilbudet gjennom en såkalt KUB-test. Har jeg forstått statsråden riktig?

Statsråd Bent Høie [13:30:46]: De spørsmålene vil representanten få svar på når jeg har konkludert. De forholdene som representanten trekker fram, og som også Helsedirektoratet har lagt vekt på i sin anbefaling, er helt klart forhold som taler for å tillate denne testen i de tilfellene. Jeg er glad for at Helsedirektoratet har landet på en annen konklusjon enn Bioteknologirådet, som jeg mener hadde en konklusjon som var altfor vidtrekkende, og som jeg er helt klar på i hvert fall ville vært i strid med samarbeidsavtalen.

Ingvild Kjerkol (A) [13:31:24]: Det høres ikke ut for meg som om jeg er veldig uenig med statsråden. Men det er klart at de kvinnene som dette gjelder, venter på en slik avgjørelse. Jeg mener det er relevant om dette er et politisk spørsmål, nemlig at det går langs akse til det regjeringenspartiene har blitt enige med Kristelig Folkeparti og Venstre om, eller om det er en faglig vurdering som helseministeren tar som øverste ansvarlige for helsetje-

nesten. Det mener jeg er en legitim avgrensning. Hvis det er slik at man føler seg bundet av samarbeidsavtalen i dette spørsmålet, synes jeg det er noe som norske kvinner har rett til å vite.

Statsråd Bent Høie [13:32:06]: Hadde dette bare vært et faglig spørsmål, hadde jeg ikke hatt behov for å trekke tilbake Helsedirektoratets fullmakt til å ta beslutninger i den typen spørsmål. Jeg mener dette er både et faglig spørsmål og et medisinsk-etisk og dermed også et politisk spørsmål. Det er grunnen til at jeg har bestemt at det er en beslutning som skal tas av Helse- og omsorgsdepartementet.

Så er det slik at prosessen både i Bioteknologirådet og i Helsedirektoratet har tatt noe tid. Jeg fikk som sagt anbefalingen 23. januar. Jeg skal snart komme med en konklusjon, men jeg håper å få forståelse for at når både Bioteknologirådet og direktoratet brukte noe tid på å komme fram til en konklusjon i denne saken, er det naturlig at også jeg og Helse- og omsorgsdepartementet får noen uker på å komme fram til en konklusjon.

Spørsmål 18

Martin Henriksen (A) [13:33:13]: «En trygg opplevelse av barseltiden har stor betydning for helse, relasjonen mor-barn og hele familiesituasjonen. Mestringsevnen påvirkes av helse, arbeidssituasjon, nettverk, økonomi, utdanning og levemåte. Vi får tilbakemelding på at det går tregt med å få på plass en god barselomsorg basert på de faglige retningslinjene til Helsedirektoratet.

Hvorfor gjør ikke regjeringen mer for å følge opp dette arbeidet?»

Statsråd Bent Høie [13:33:43]: Jeg er enig med representanten i at en god og trygg start på familielivet er av stor betydning. Å utvikle en familievennlig barselomsorg er et av innsatsområdene i St.meld. nr. 12 for 2008–2009 Om en sammenhengende svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg.

Med tidligere utskrivning fra fødeinstitusjonene er det behov for å utvikle nye løsninger for å følge opp mor og barn de første dagene etter fødselen. Det er et mål at mer av denne oppfølgingen skal skje lokalt der familien bor. Nasjonal faglig retningslinje for barselomsorgen, som kom i 2014, er et nyttig og viktig verktøy i dette arbeidet.

Barselomsorg er både helseforetakenes og kommunenes ansvar. Tidligere hadde sykehusene oppfølgingsansvar de første 14 dagene etter fødselen, før kommunen og helsestasjonen tok over. Fremdeles foregår mye av oppfølgingen i spesialisthelsetjenesten, f.eks. ved amme- og barselpoliklinikker, lokale fødestuer eller ved tidlig hjemmebesøk av jordmor.

Jeg mener at regjeringen har gjort mye for å legge til rette for at kommunene kan styrke helsestasjonstjenesten, der det meste av barseloppfølgingen foregår. For 2014–2017 er det avsatt 734,4 mill. kr gjennom kommunerammen til å styrke helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Gjennom budsjettforlikene for 2016 og 2017 er det avsatt 250 mill. kr til et øremerket tilskudd som kommunene kan søke på. Regjeringen har, sammen med Kristelig Folke-

parti og Venstre, vært opptatt av å utvikle søknadskriterier som treffer godt, og jeg vil oppfordre kommunene om å søke på disse midlene innen fristen som er satt til 19. mars.

Kommuner og regionale helseforetak må samarbeide om å bygge opp kompetanse og kapasitet i barselomsorgen utenfor sykehus. Partene er forpliktet til å inngå samarbeidsavtaler, bl.a. når det gjelder forebygging og jordmørtjenester.

Som del av oppfølgingen av St.meld. nr. 12 er det utviklet regionale planer for svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg. For eksempel rapporterer Helse Midt-Norge at endringer i liggetid i fødeinstitusjonen skal skje i nær dialog med kommunene og ikke gjennomføres før den aktuelle kommunen er forberedt på å overta barseloppfølgingen.

Utvikling av et fullverdig barseltilbud i alle kommuner må skje over tid og tilpasses lokale forhold. Økonomiske tilskudd og faglige retningslinjer er viktige virkemidler, og kommunene er godt i gang med å styrke kapasiteten i denne viktige tjenesten, bl.a. basert på den offensive satsingen som regjeringen og samarbeidspartiene har stått for på dette området.

Martin Henriksen (A) [13:36:23]: Jeg takker for svaret. Når man er ute av sykehuset og kommer hjem med barnet, opplever mange at det kan være vanskelig å få hverdagen til å fungere, og trenger litt starthjelp.

Ifølge et innlegg som Ammehjelpen skrev i fjor høst, opplever de nå en eksplosiv økning i antall henvendelser og flere kompliserte saker. De undersøkte og fant ut at bare 11 pst. av kvinnene i Norge bor i en kommune som tilbyr hjemmebesøk av jordmor, i tråd med retningslinjene. Det betyr at altfor mange ikke får den hjelpen som de burde fått, til tross for at det står i regjeringserklæringen fra 2013 at jordmortilbudet i kommunene skal bygges ut, og til tross for at helseministerens egne partifeller i merknadsform i fjor sa at jordmordekningen i kommunene er for lav. Noe av årsaken er nok at dette ikke er prioritert høyt nok, og vi hører at arbeidet går for tregt. Hvilke ytterligere grep vil statsråden ta for å sørge for at dette kommer raskere på plass, slik at de kvinnene og de familier som i dag opplever problemer, skal slippe å gjøre det?

Statsråd Bent Høie [13:37:31]: Hadde jeg vært strålende fornøyd med situasjonen på dette området i kommunene, hadde jeg heller ikke arbeidet for å få prioriterte midler til nettopp dette. Men det har jeg gjort, sammen med Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Vi ser at disse midlene nå gir resultater. Kommunene har fått midler til å ansette flere. Det å prioritere et område med nærmere 1 mrd. kr i løpet av en fireårsperiode for å styrke skolehelsetjenesten og helsestasjonene, slik at kommunene lokalt kan vurdere hvor de har det største behovet, mener jeg er en ganske offensiv satsing på å bidra til at nettopp dette tilbudet bygges ut, for utfordringen er jordmorkapasiteten i kommunene når det gjelder det å kunne gi et godt nok tilbud, og der er vi nødt til å sette inn innsatsen.

Martin Henriksen (A) [13:38:26]: Jeg tror helseministeren var inne på en av utfordringene her: jordmorkapasiteten i kommunene. I sitt første svar peker han på behovet for nye løsninger lokalt. En utfordring med oppføl-

gingen er at antallet jordmødre ikke har økt. Det er mangel på jordmødre, det utdannes for få, for få jobber som jordmødre både på sykehus og i kommunehelsetjenesten og for få jordmødre har heltidsstilling. Dette kunne man forbedret ved å tenke litt utenfor boksen, f.eks. ved at jordmødre ble ansatt i 100 pst.-stillinger i en kombinasjon mellom sykehus og kommune, slik at jordmødre får helhet i sin dag, og at de fødende får bedre oppfølging og oftere av den samme jordmoren, både under og etter fødselen. Det krever imidlertid samarbeid mellom foretak og sykehus på den ene siden og kommunen på den andre, fleksibilitet og gode budsjetter. Vil statsråden gjøre noe for å få til samarbeid mellom kommunene og sykehusene for å få flere jordmødre i hele stillinger?

Statsråd Bent Høie [13:39:36]: Ja, og det gjør vi. For det første setter vi kommunene i stand til å bidra inn i dette samarbeidet økonomisk, og for det andre har vi stilt klare krav til at det nettopp skal etableres samarbeid mellom kommunene og sykehusene. Dette skjer. For eksempel brukes denne modellen nå i Nordfjord: Nordfjordkommunene og Helse Førde har felles stillinger for jordmødre. Det betyr at de fødende i dette området opplever ofte å møte den samme jordmoren gjennom hele svangerskapet og i barseloppfølgingen etterpå. Det gir gode og trygge stillinger for jordmødrene, som får muligheten til å jobbe både i kommunehelsetjenesten og i spesialisthelsetjenesten. Jeg synes det er en god modell, som passer lokalt noen steder. Det er ikke nødvendigvis den modellen som skal brukes overalt, men det er en modell som jeg, på lik linje med representanten, er veldig positiv til.

Spørsmål 19

Jan Böhler (A) [13:40:57]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helse- og omsorgsministeren:

«I et spørretimespørsmål 25. mai i fjor spurte jeg helseministeren hvilke tiltak han vil sette inn for at vi med dagens CT-screening tidligst mulig kan oppdage og behandle lungekreft blant tidligere asbestarbeidere. Statsråden viste til et samarbeid med Arbeidstilsynet, LO og NHO Norsk Industri og at det skulle komme en sluttrapport innen utgangen av 2016. I denne risikograppa rammes 200–400 av lungekreft årlig, og det haster å komme med bedre tiltak.

Hva er status i arbeidet med å gi bedre oppfølging av asbesteksponerte?»

Statsråd Bent Høie [13:41:43]: I mitt svar til representanten Böhler i fjor viste jeg til et arbeid som pågår i regi av Statens arbeidsmiljøinstitutt. I samarbeid med Arbeidstilsynet, LO og NHO Norsk Industri søker man å oppnå enighet om framtidig bruk av bildediagnostikk ved arbeid som innebærer eksponering for bl.a. asbest.

Det var forventet en sluttrapport innen utgangen av 2016 som bl.a. skulle belyse fordeler og ulemper ved bildediagnostiske undersøkelser av asbesteksponerte arbeidstakere som ikke har symptomer.

Arbeidsgruppen som representanten Böhler viser til, er nå i avslutningsfasen av arbeidet. De har sett på det vitenskapelige grunnlaget for eventuelt å anbefale screening for

lungekreft blant asbesteksponerte og andre grupper med økt risiko for å utvikle lungekreft.

Gruppen har gjennomgått og vurdert alle vitenskapelige publikasjoner på området, og de har vurdert praksis i ulike land. Ifølge informasjon fra Arbeids- og sosialdepartementet er det så langt ikke tilstrekkelig støtte for å si at screeningprogrammer har så gode resultater at de overskygger de negative effektene av screening, som er godt dokumentert – både for den enkelte pasient og for samfunnet.

Det pågår en stor studie i Nederland og Belgia som undersøker om screening kan redusere dødeligheten av lungekreft i den studerte gruppen. Resultatene skal være i ferd med å bli offentliggjort. Denne studien vurderes av arbeidsgruppen som så relevant at gruppen ønsker å avvente resultatene før de konkluderer. Arbeidsgruppen vil derfor komme tilbake med endelige anbefalinger når resultatene av studien fra Nederland og Belgia foreligger.

Jeg vil avvente den endelige rapporten fra arbeidsgruppen som vurderer bruk av bildediagnostiske undersøkelser av symptomfrie asbesteksponerte arbeidstakere, før det kan tas nærmere stilling til eventuell økt bruk av CT-screening i denne risikogruppen.

Jan Böhler (A) [13:43:51]: Jeg takker for svaret. Dette er en gruppe som har viet livet til å bygge landet. Det er arbeidstakere som har vært bygningsarbeidere, rørleggere, snekkere, murere, vaktmestere osv. og nå er godt opp i årene, de aller fleste i pensjonsalder. Det er ikke kravstore mennesker, derfor bør vi desto mer føle ansvar for å støtte eller pushe saken deres – få en framdrift. Jeg må si at det er få saker som er så livsviktige og haster så mye. Som statsråden svarte meg forrige gang, er det opptil 350 dødsfall i Norge som er relatert til asbesteksponering.

Det kom en italiensk rapport, presentert i oktober 2016, som viste at det var 80 pst. reduksjon av lungekreft blant asbesteksponerte ved tidlig CT-screening av den gruppen. Synes statsråden at disse utsettelsene er faglig godt nok begrunnet?

Statsråd Bent Høie [13:44:58]: Denne arbeidsgruppen har gått gjennom de eksisterende internasjonale studiene, og som jeg sa i mitt opprinnelige svar, gir ikke disse grunnlag for å si at en screening har så positive effekter at den oppveier den negative effekten av screening både på enkeltpersoner og for samfunnet. Nå pågår det som sagt en stor studie i Nederland og Belgia, som arbeidsgruppen, som er partssammensatt, vil mene er så viktig at de ønsker å avvente resultatene fra denne før de kommer med sine endelige anbefalinger. Det tror jeg er en klok tilnærming. Alternativet var at de nå hadde kommet med en konklusjon basert på studiene de allerede har tilgang til, men det kan – ut fra den informasjonen jeg har fått – tyde på at det ville vært en konklusjon som ikke var i samsvar med representantens ønsker.

Jan Böhler (A) [13:46:01]: Takk også for oppfølgingssvaret.

Denne gruppen har jo rettigheter i henhold til arbeidsmiljøloven og asbestforskriften – og også EUs asbestforskrift. Det stiller seg annerledes enn generell screening av andre mulige risikogrupper i samfunnet. De har rettigheter og er en høyrisikogruppe når det gjelder lungekreft. Når de

har rett til undersøkelse med den best tilgjengelige teknologi – statsråden var også inne på det i svaret 25. mai i fjor – har jeg problem med å forstå at det kan være en reell faglig diskusjon om CT-screening er en bedre teknologi enn røntgen, og også om det ikke for en slik høyrisikogruppe – med så mange som rammes av lungekreft – er store fordelene ved å gjøre undersøkelsene, framfor de negative konsekvensene som statsråden er inne på. Dette har vært en faglig diskusjon i helsemiljøene i alle år. Jeg vil spørre om statsråden deler min utålmodighet.

Statsråd Bent Høie [13:47:08]: Jeg både forstår og deler utålmodigheten. Nå er det sånn at verken representanten eller jeg er medisinerer, det betyr at vi flere ganger opplever at det er ting vi blir presentert for, som virker veldig logisk. Men når det blir vurdert faglig, kommer man fram til andre konklusjoner, rett og slett fordi denne typen tilbud bør basere seg på vitenskapelig dokumenterte sammenhenger mellom tiltak og effekt. Det er ingen tvil om at det å utsette mennesker som er friske, for CT-undersøkelser også har en negativ helseeffekt. Vi må være sikre på at vi ikke setter i gang program som er basert på at vi tror at dette er klokt – og så tilfører vi denne gruppen i sum større skade. Det må vi unngå nettopp gjennom den typen vurderinger av vitenskapelig dokumentasjon som arbeidsgruppen nå er i gang med.

Spørsmål 20

Truls Wickholm (A) [13:48:21]: «Regjeringspartiet Høyre lytter hverken til eget kvinneforum, folket eller Bioteknologirådet i saken om å tillate eggdonasjon. Som så ofte før bremser Høyre for likestilling og for teknologiutviklingen. Redusert pappaperm, reservasjonsrett og nå eggdonasjon. Rekken av saker som begrenser kvinners rettigheter og privatiserer spørsmålet om likestilling begynner å bli lang.

Hvorfor vil ikke statsråden åpne for å tillate eggdonasjon, og slik sørge for at kvinner og menn har like rettigheter?»

Statsråd Bent Høie [13:49:11]: Som varslet i regjeringsplattformen vil denne regjeringen evaluere bioteknologiloven. Vi har som plan å legge fram en stortingsmelding om dette i løpet av våren, og da vil dette bli et tema.

Til representantens framstilling av partiet Høyre i denne type saker: Jeg tror det er få partier som har en så levende og kontinuerlig diskusjon om bioteknologispørsmål som partiet Høyre. Men jeg vil si at det å gjøre spørsmålet om eggdonasjon ensidig til et likestillingsspørsmål gjør at en overser helt vesentlige spørsmål. Eggdonasjon og sæddonasjon er ikke det samme, verken medisinsk eller etisk. Medisinsk innebærer eggdonasjon at en utsetter en person som ikke har behov for medisinsk behandling, for medisinsk behandling, med den risiko og belastning som det innebærer. For å kunne være eggdonor må en gjennomgå hormonbehandling. Men dette er noe som en etisk ikke tar lett på på andre områder i helsetjenesten, nemlig å utsette friske mennesker for behandling som de selv ikke har behov for.

For det andre innebærer eggdonasjon at barnet som blir

født, har en biologisk tilknytning ikke bare til den kvinnen som føder barnet, men selvfølgelig også til den kvinnen som har donert egget. Det lager en helt ny situasjon for barnet. Dette er forhold som ikke er til stede når det gjelder sæddonasjon. Hvis en går inn i denne diskusjonen – som det virker som om Arbeiderpartiet gjør – med å forenkle den ved å si at dette kun handler om likestilling, mener jeg at en overser viktige både medisinske og etiske forskjeller mellom eggdonasjon og sæddonasjon.

Truls Wickholm (A) [13:51:19]: Veldig mange land som vi kunne like å sammenligne oss med, og som har samme type etiske og moralske grunnforankring som Norge, tillater i dag eggdonasjon. Så riktig så vanskelig som statsråden her skal gjøre det til, kan jeg ikke være enig i at det er. Jeg ser ikke det store etiske dilemmaet i dette.

Men så er jeg i stuss, for jeg har lest at statsråden har sagt før at det skapes en ny dimensjon ved at én kvinne stiller egg til disposisjon, en annen kvinne føder barnet. I dag har man kvinner som adopterer barn. Da har de en biologisk mor til sitt barn. Her har vi en situasjon med en kvinne som får et barn som har en annen biologisk/genetisk mor, og som hun i tillegg har født selv. Hvorfor skulle dette skape en vanskeligere situasjon? Eller skaper det en lettere situasjon? Statsråden sier bare at det skaper en situasjon. Jeg er litt interessert i å komme til bunns i dette: Hvordan mener han egentlig at denne situasjonen er? Er den bra, er den dårlig?

Statsråd Bent Høie [13:52:27]: For det første: Hvis en nærmer seg denne type spørsmål med det samme utgangspunkt som representanten gjør, nemlig at fordi andre land har tillatt dette, bør det bli tillatt i Norge, kan vi avlyse det å ha en norsk bioteknologilovgivning. Da kan en overlate denne type spørsmål til medisinerne og la dem styre utviklingen.

Det er en utvikling som jeg vil advare veldig sterkt imot. Dette er en type spørsmål som ikke bare berører den enkelte, det berører hele samfunnsutviklingen. Hvis en på dette området kun lar forskerne få lov til å definere hva som skal være lov og ikke lov, vil en veldig fort bevege seg inn i en situasjon der vi får et mindre mangfoldig samfunn, der aksepten for ulikheten blir mindre – og dermed skape et inntrykk av at vi kan skape mennesker ut fra menneskets eget bilde. Det er en utvikling som jeg vil advare mot.

Truls Wickholm (A) [13:53:36]: Dette er en harsk beskjed fra statsråden til mange av våre europeiske naboer, men la det ligge.

Jeg vil gjerne komme til bunns i påstanden fra statsråden om at det skapes en helt ny dimensjon, situasjon, ved at en kvinne får bruke egget, arvematerialet, til en annen kvinne. Så føder hun dette barnet, bringer det til verden. Statsråden sier at da har barnet en biologisk tilknytning til to mødre. Er det dårlig? Er det bedre? Er det eventuelt dårligere enn det at kvinner velger å adoptere et barn som de ikke har noen genetisk tilknytning til, men fullt ut er mor for? At en mor får lov til å bruke en annen kvinnes arvemateriale, men har en biologisk tilknytning til barnet – slik statsråden sier det – er det vanskeligere, eller er det dårligere? Jeg blir ikke helt klok på hva statsråden egentlig mener om det.

Statsråd Bent Høie [13:54:40]: Det er litt vanskelig for meg å oppfatte om representanten Wickholm oppfatter at det er en forskjell.

La meg understreke: Det er en forskjell. Det er noe nytt at et barn som fødes av en kvinne, ikke fullt ut biologisk er barnet til den kvinnen som føder det. Det er en helt ny situasjon. Barnet vil ha en biologisk tilknytning både til den kvinnen som har donert egget, og til den kvinnen som har båret det fram. Det er en ny situasjon også for barn, som det er vesentlig å legge vekt på i denne diskusjonen. Ikke minst er det også en vesentlig forskjell når det gjelder sæddonasjon. I avveiningen om man mener dette er en positiv ting, en nøytral ting eller en negativ ting, er dette nettopp den type spørsmål en må ta med seg inn i diskusjonen. Men å framstille dette som det samme som adopsjon eller det samme som sæddonasjon er direkte feil.

Presidenten: Vi går da til spørsmål 26.

Spørsmål 26

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Lise Wiik til justis- og beredskapsministeren, vil bli besvart av helse- og omsorgsministeren som rette vedkommende.

Lise Wiik (A) [13:56:02]: «Sivilombudsmannen og Likestillingsombudet har uttrykt bekymring for kvinners situasjon i fengsel. Forskning og undersøkelser viser at mange kvinner har store helseutfordringer. Alvorlige volds- og overgrepstraumer forekommer ofte, men kvinnene får ikke behandling for sine alvorlige traumer. Arbeiderpartiet har, i motsetning til regjeringen, prioritert midler til kvinners helse i våre budsjetter.

Hvorfor prioriterer ikke regjeringen helsetilbudet til kvinner i fengsel, selv om det vil kunne bidra til bedre rehabilitering?»

Statsråd Bent Høie [13:56:37]: Det er Helsedirektoratet som fordeler tilskudd innenfor helse- og omsorgstjenester og tannhelsetjenester for innsatte i fengsel. Midlene fordeles til vertskommuner og vertsfylkeskommuner for fengsler, basert på antall soningsplasser av ulik kategori. Det er ikke rapportert om behov for å fordele midlene basert på kjønn.

Spesialisthelsetjenester til innsatte i fengsel finansieres over rammetilskuddet til helseregionen. I budsjettbehandlingen for 2017 vedtok Stortinget å øke tilskuddet til fengselshelsetjenesten med 10 mill. kr for å bedre tilbudet til innsatte med rusproblemer og psykiske problemer.

Jeg er kjent med rapporten fra Sivilombudsmannen, der det bl.a. framkommer at kvinnelige innsatte samlet sett har et dårligere soningstilbud enn menn. Dette ligger under justis- og beredskapsministerens ansvarsområde. Rapporten sier også at kvinnelige innsatte har andre typer helseplager enn menn.

Så vet vi også at forekomsten av psykiske lidelser blant innsatte i norske fengsler er langt høyere enn blant befolkningen generelt. Det viser Cramer-rapporten fra Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri Helseregion Sør-Øst ved Oslo universitetssykehus. I stort var andelen kvinner med psykiske lidelser om lag like høy

som for menn. Kvinner hadde litt høyere forekomst av enkelte lidelser enn menn, mens andre lidelser var noe høyere for menn enn for kvinner.

Kriminalomsorgsdirektoratet og Helsedirektoratet har utarbeidet 16 forslag til tiltak for en bedre organisering av og innhold i behandlingstilbudet for innsatte med psykiske lidelser og/eller rusmiddelproblemer. Tiltakene gjelder både helsetjenesten og kriminalomsorgen. Ingen av forslagene til tiltak var kjønnsspesifikke, men de vil selvsagt også gjelde for kvinner. De to departementene har nå tiltakene til vurdering, og etter planen skal et forslag til oppfølging være klart før sommerferien.

Avslutningsvis vil jeg nevne at jeg i oppdragsdokumentet til helseregionene for 2016 stilte krav om å etablere flere tilbud innen psykisk helsevern i norske fengsler. I dette ligger at slike tilbud også vil gjelde kvinner. Dette kravet vil helseregionene rapportere om i løpet av mars, og jeg vil følge med på om kravet er innfridd.

Lise Wiik (A) [13:59:02]: Jeg takker statsråden for svaret, og jeg hører at statsråden er opptatt av problematikken. Det gleder meg. Det er også slik at soningsforholdene for kvinner i fengsel skaper og utløser helseplager, fordi de har vanskeligere soningsforhold enn menn, som statsråden riktig peker på. Rapporten fra Sivilombudsmannen, som statsråden også viste til, gir alarmerende informasjon. Jeg vil bare sitere noen av funnene der:

- «Flere kvinnefengsler er lokalisert i gamle og uegnede bygninger.
- Mange kvinner har et betraktelig dårligere tilbud enn menn når det gjelder uteområder og tilbud om fysisk aktivitet.
- Kvinner har gjennomgående dårligere tilgang til reell arbeidstrening enn det menn har.
- (...)
- Kvinner i fengsel har dårligere tilbud om rusmestring sammenlignet med menn.»

Dette betyr at kvinner utvikler ekstraplager når de er i soning.

Da blir mitt spørsmål til statsråden: I lys av denne kunnskapen, ser statsråden det nødvendig med strukturelle endringer for å ivareta kvinners helse under soning på en bedre måte i dag? Jeg er klar over, president, at dette kanskje hører til et annet departement, men det er samme regjering.

Statsråd Bent Høie [14:00:22]: Jeg synes det er viktig det representanten sier, at noen av de helseutfordringene som vi ser blant innsatte, hos kvinner, handler om soningsforholdene. Da er det viktig at vi ikke bare jobber for å styrke helsetilbudet, men også griper fatt i årsaken til at helseproblemene forsterkes eller oppstår, nemlig forholdene. Det er justis- og beredskapsministerens ansvarsområde – det er det ingen tvil om – men det er heller ikke tvil om at nettopp Justis- og beredskapsdepartementet nå har jobbet med en rekke tiltak som også bedrer soningsforholdene, bl.a. gjennom at det er blitt gjort oppgraderinger, og det er planlegging av nye fengsler. Soningstilbudet i Nederland frigjør soningsplasser, som også gjør det mulig å bedre soningsforholdene for kvinner. Dette er et spørsmål som jeg har svart på tidligere på vegne av justisministeren. Jeg husker ikke alle detaljene i hodet, men svaret gikk langs disse linjene.

Lise Wiik (A) [14:01:23]: Jeg takker statsråden for svaret. Jeg vil trekke fram et problemområde til fra den samme rapporten.

Kvinner som sitter i blandede fengsler, har økt risiko for uønsket oppmerksomhet eller seksuell trakassering fra mannlige innsatte. Dette er en kjent problemstilling. Da er mitt korte spørsmål: Ser statsråden behovet for å etablere egne fengsler tilpasset kvinner i tillegg til de få vi har i dag?

Statsråd Bent Høie [14:01:54]: Igjen utfordrer representanten min hukommelse, for dette er et spørsmål som jeg har svart på tidligere på vegne av justisministeren, en gang han ikke hadde mulighet til å møte i spørretimen. Så vidt jeg husker, er det nettopp det som nå skjer, at det blir flere fengselsplasser som er spesielt tilpasset kvinner, gjennom det arbeidet som Justis- og beredskapsdepartementet gjør. Men der har også representanten mulighet til å gå tilbake og se på referatet fra en tidligere spørretime, så vil hun få et mer nøyaktig svar på det.

Presidenten: Vi går da tilbake til spørsmål 21.

Spørsmål 21

Kåre Simensen (A) [14:02:47]: «I kriteriene for blant annet å få Krigsmedaljen er det et krav om innsats langt utover det man kan forvente. Det er stilt strenge krav til dokumentasjon for å få Krigsmedaljen. På Alta gård har vi et minnesmerke med navn på de soldater som ga sitt liv for å forsvare Norges frihet. Tilsvarende minnesmerker finner vi over det ganske land.

Hvorfor er ikke det å gi sitt liv i kampen for landets frihet en god nok dokumentasjon på en innsats som burde vurderes som langt over det en kan forvente?»

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [14:03:23]: Et stort antall kvinner og menn deltok i aktiv motstand i de fem mørke krigsårene. Mange av dem var under kontinuerlig trussel om dødsstraff. Over 44 000 nordmenn ble arrestert og satt i fangenskap, og mellom 10 000 og 11 000 mennesker mistet livet som følge av krigshandlinger.

Alle som kjempet for frihet den gang, fortjener vår anerkjennelse, respekt og takknemlighet, uavhengig av om de deltok på militær eller sivil side. Ofte var det vanlige menneskers modige handlinger som var forutsetningen for at militær innsats kunne finne sted. Likevel var det veldig mange former for motstandsarbeid som falt utenfor kriteriene for å få en krigsdekorasjon. Det var ikke nok å ha gitt sitt liv i kampen for landets frihet. Det å kjempe og om nødvendig falle var – og er – noe landet krevde av alle vernepliktige kvinner og menn.

I fredsdagene våren 1945 ble statuttene for Krigsmedaljen endret, sånn at den kunne tildeles post mortem til nordmenn og utlendinger som hadde kjempet i de norske styrkene og handelsflåten og falt for Norges sak. Den som skulle dekoreres post mortem, måtte ha utført en handling eller handlinger som alene ville ført til dekorering før vedkommende døde – for å dekorere post mortem betyr jo bare at dekorasjonen tildeles etter dødstidspunktet. Sånn som statuttene ble praktisert, måtte den enkelte kandidat i

tillegg oppfylle en rekke kriterier. Det måtte f.eks. være direkte årsakssammenheng mellom militær innsats og død, den falne måtte ha pårørende i live, og de pårørende måtte oppfylle et verdighetskriterium som ble satt den gangen.

Det er anslått at ca. 4 500 er tildelt Krigsmedaljen post mortem for å kjempe og falle for Norges sak. Det totale antall nordmenn som døde, var som sagt mellom 10 000 og 11 000. Det betyr at myndighetene den gangen var relativtause i sine tildelinger, selv om langt fra alle fikk dekorasjon. Dekorasjonspraksisen den gangen er jo historie. Den kan analyseres, den kan beskrives, og den kan til og med kritiseres, men det er vanskelig å endre den.

En krigsdekorasjon er et av veldig mange uttrykk for anerkjennelse for innsats under krigen. Regjeringa har ønsket å hedre og gi anerkjennelse bredere også. Vi innførte i 2015 regjeringas minnemedalje for sivil og militær innsats under annen verdenskrig. Det er nå snart 1 100 personer som har fått denne minnemedaljen, og den videreføres vi. En av de foreløpige siste som fikk den, var Rasmus Utsi i Porsanger, som fikk den 7. februar. Så er også frigjørings- og veterandagen 8. mai en av de viktigste arenaene samfunnet har for å markere nettopp den anerkjennelsen og takknemligheten vi som nasjon føler, og det gjelder overfor både eldre og yngre veteraner. I tillegg støtter regjeringa, som representanten er godt kjent med, både forskningsprogrammer, minnesmerker, minnedager, utstillinger og en lang rekke andre uttrykk for anerkjennelse av krigens ofre, og det er en praksis vi kommer til å fortsette med.

Kåre Simensen (A) [14:06:16]: Svaret er nok som forventet. Det er nærliggende å tro at de 1 300 personene som er spilt inn, bl.a. på oppfordring fra statsråden, som ga livet for Norges frihet, hadde fortjent en krigsmedalje – noe utover bare å få gode ord.

Ifølge statsrådets svar er det nærliggende å forstå det slik at byråkratiske hensyn vektlegges som viktigere enn forventningen fra tusener av etterlatte og andre om at den uretten som er gjort overfor deres innsats under annen verdenskrig, endelig skulle rettes opp. Men den gang ei – den innsatsen ble ikke vurdert som god nok. I mitt spørsmål har jeg nevnt de falne i Alta bataljon. Jeg kunne ha nevnt Trønderbataljonen, de som falt på Hopseidet, partisanene i Øst-Finnmark, Osvald-gruppen her i Oslo – alle de fortjener og hadde fortjent mer enn ord.

Hvorfor statsråden velger å gjøre det hun gjør, er uforståelig. Argumentasjonen som brukes i det offentlige rom, er for mange ikke troverdig. At mange velger å karakterisere statsrådets beslutning som pinlig, flau og skammelig, forstår jeg godt. Tar statsråden denne kritikken til seg?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [14:07:31]: Det var jo voldsomt. For det første har det aldri vært noen garanti for at man kom til å dekorere det som ble sendt inn av navn, og det er heller ikke gitt at det var begått en urett. Det var jo nettopp det historikerprosjektet, som ble satt ned under Arbeiderpartiets regjeringstid, skulle se på. De har gjennom den boka som jeg nettopp nå ga representanten, også pekt tydelig på at dekorasjonspraksisen ikke gir grunnlag for å si at det var systematiske forskjeller.

Det er ikke byråkratiske hensyn som ligger til grunn, det er vurderinger av hva som var praksis den gangen. At man eventuelt i dag skulle gå inn og endre på praksis

som hadde sin begrunnelse i forhold i samtida, mener jeg historiefaglig sett er etisk tvilsomt. Det er jo derfor vi har gjort denne grundige vurderingen.

Så til Alta bataljon: De falne soldatene som kjempet ved Narvik, ble tildelt Krigsmedaljen post mortem for å kjempe og falle for Norges sak, hvis de oppfylte kriteriene. De falne fra Alta bataljon ble tildelt Krigsmedaljen post mortem for å kjempe og falle for Norges sak, på lik linje med andre falne.

Kåre Simensen (A) [14:08:37]: Jeg hører hva statsråden sier. Men det som mange føler har skjedd i denne saken, er at fra å vurdere deres innsats har dette etter hvert blitt et bokprosjekt, der man ser at det ikke bare er den ene boken som skal skrives, men at også en ny bok skal komme ut etter hvert – med andre ord synes jeg at dette har gått fra å vurdere innsats til å bli et kommersielt prosjekt. Det er mange som reagerer på denne måten – at noen få historikere har fått en eksklusiv tilgang til all informasjon om bl.a. det 1 300 mennesker har vært med på å bringe inn. Og for at de skal få tilgang til den informasjonen, må de vær så god stille seg opp i en kø på en bokhandel og kjøpe boken. Det er mange som føler at dette er en dreining og en endring av et mandat, som er gitt fra bl.a. nevnte prosjekt da det startet opp, som en synes det er vanskelig å forstå. Jeg lurer på om statsråden forstår at det er ganske mange som føler en harme når man ser dreiningen i prosjektet.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [14:09:41]: Dette syns jeg var en helt urimelig kritikk. For det første ble historikerprosjektet ikke nødvendigvis nedsatt for å se på individuelle dekorasjoner, men for å se på om det var skjevheter i den systematiske tildelingen av dekorasjoner. Så ba historikerprosjektet og jeg om å få inn ytterligere navn dersom det var informasjon som historikerprosjektet ikke satt på, som kunne danne grunnlag, men det var allikevel ikke noen garanti for at det kunne danne grunnlag for dekorasjoner med de tre høyeste medaljene.

Så mener jeg at det ville være veldig rart hvis alt det arbeidet historikerprosjektet har gjort gjennom fem år, ikke skulle samles mellom to permer og gjøres tilgjengelig for offentligheten. I disse dager sitter jeg og signerer flere hundre brev til alle dem som har sendt inn navn på personer som de mener hadde fortjent en dekorasjon. De får boka. Det kommer også til å bli gitt ut en bok hvor vi nettopp løfter fram historiene til alle de personene som det har blitt sendt inn navn på, men som ikke nødvendigvis kvalifiserte til dekorasjoner med de tre høyest hengende valørene. Det mener jeg er en god måte å bidra til å bringe historien videre på.

Spørsmål 22

Liv Signe Navarsete (Sp) [14:10:59]: Eg vil stille følgende spørsmål til forsvarsministeren:

«Andøyposten skriv 28. januar 2017 at Avinor, på oppdrag frå regjeringa, har utgreidd kostnadane ved bygginga av ein ny flyplass i Bodø. Avinor konkluderer med at Bodø kan få ny lufthamn, inkludert banesystem, navigasjonsanlegg, terminalbygg og naudsynte fasilitetar til 4–5 mrd. kroner.

Kan statsråden stadfeste desse berekningane frå Avinor, og korleis er det mogleg for Forsvarsdepartementet å hevde at ei forlenging av tverrvindbana med 1 000 meter på Andøya vil koste nær 3 mrd. kroner?»

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [14:11:34]: Engasjementet rundt Andøya er stort, og det er forståelig. Det er klart det har konsekvenser for befolkningen på Andøya at flybasen skal legges ned.

Imidlertid har engasjementet også gitt et unyansert og uriktig bilde i mange sammenhenger og ofte i så høyt tempo at det har vært vanskelig å korrigere alt samtidig. Jeg tror derfor det er nødvendig å minne om følgende først: Spørsmålet om tverrvindbanen på Andøya er bare relevant dersom det skulle vært kampfly på Andøya. Kampfly er sårbare for vind fra sida, særlig når de tar av og lander med våpenlast. Vindproblematikk og kostnadene ved å bygge ut tverrvindbanen på Andøya var en av årsakene til at en beredskapsbase for QRA-operasjoner ble lagt til Evenes, men det valget ble tatt i forbindelse med behandlingen av den forrige langtidsplanen for forsvarssektoren. Den ble lagt fram da Navarsete selv satt i regjering. En grundig gjennomgang av alle forhold, både operative, tekniske og økonomiske, som vi har gjort i forbindelse med den nye langtidsplanen, bekrefter at Evenes var det riktige valget for QRA-beredskap. Oppdaterte beregninger som også ivaretar erfaringer fra utbyggingen på Ørland, viser at det ville blitt enda dyrere enn først antatt å bygge ut Andøya til dette formålet. Dette spørsmålet om kostnadene for en tverrvindbane på Andøya er derfor ikke relevant for den valgte løsningen som ligger i langtidsplanen. Jeg anbefaler for så vidt representanten Navarsete ikke å legge opp til omkamp om sin egen regjerings beslutning fra 2011.

Så konkret til spørsmålet: Samferdselsministeren har opplyst at en flytting av Bodø lufthavn, inkludert bane-system, navigasjonsanlegg, terminalbygg og nødvendige driftsfasiliteter fra Avinors virksomhet, i en rapport fra Avinor til departementet i desember 2016 er anslått til å koste mellom 4,5 og 5 mrd. kr, ikke medregnet bygge-lånsrente. Men i kostnadene inngår ikke opprydding av miljøforurensning, kostnader til fjerning av Forsvarets infrastruktur og bebyggelse. Veier og teknisk infrastruktur utenfor lufthavnens område er heller ikke inkludert. Slike tiltak vil eventuelt komme i tillegg. Det finansieres av andre, og det er årsaken, av f.eks. flyselskaper, oljeselskaper, veimyndigheter osv. Rapporten til Avinor benytter derfor litt andre forutsetninger enn det man kan legge inn for bygging av en flybase sammenliknet med en sivil base. Hadde man valgt Andøya som QRA-base i 2011, ville tverrvindbanen måtte forlenges med omtrent 1 000 meter for å tilfredsstille NATO-kravene. Det er ikke noen grunn til å så tvil om de kostnadstallene som kom fram i Avinors rapport, men jeg vil likevel poengtere det jeg nettopp sa, at det er vanskelig å sammenlikne utregning av disse tallene for en sivil flyplass med tallene for en militær flyplass, og det rapporten selv sier, som er vanlig på et så tidlig tidspunkt i prosessen, er at tallene er beheftet med betydelig usikkerhet, og at et endelig kostnadsoverslag for bygging av en ny lufthavn i Bodø vil først foreligge etter fullført forprosjekt, anslagsvis 2019/2020.

Liv Signe Navarsete (Sp) [14:14:43]: Eg takkar for svaret.

Eg vil gjerne vise til Andøyposten, som 17. februar viser til ein rapport frå Rambøll laga i 2012, der konklusjonen var at Evenes må forlengje rullebanen med 1 000 meter for å få gode glidebanar. På direkte spørsmål til statssekretæren om regjeringa planlegg for dette, svarte statssekretær Bø at da «er du på et detaljnivå jeg ikke har forutsetninger for å svare på». Med omsyn til at regjeringa har estimert store kostnader til forlenging av rullebanen på Andøya, det står på side 77 i regjeringa sin langtidsplan, er det særst oppsiktsekkjande at statssekretæren kan omtale eit slikt spørsmål som ein detalj. Kan statsråden avklare om det er behov for forlengd rullebane på Evenes, og meiner statsråden det er betryggjande at statssekretæren ikkje kan svare på eit så grunnleggjande spørsmål i ei så stor og viktig sak?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [14:15:35]: Her har nok Andøyposten ikke tatt med hele konteksten i det statssekretæren sa. Det er ikke aktuelt å forlenge rullebanen på Evenes. Den er allerede blant Norges lengste, på 2 800 meter, og det er ikke noe behov for å forlenge den rullebanen. Det har statssekretæren oppklart i et innlegg i Andøyposten nettopp fordi dette ble tatt ut av kontekst, og det har aldri vært aktuelt – og det ligger heller ikke inne i beregningene – å gjøre forlengelser av rullebanen på Evenes.

Liv Signe Navarsete (Sp) [14:16:02]: Eg takkar igjen for svaret.

Uroa er stor mellom tilsette i Forsvaret og folk i Nord-Noreg. Ikkje minst er det mange som er opptekne av at Forsvarets ressursar vert nytta på best mogleg vis. Eg har sjølv vore på Andøya fleire gonger siste året, og eg opplever til liks med innbyggjarane at lista over spørsmål utan avklaring veks raskare enn dei avklaringane me får frå regjeringa. Under handsaminga av langtidsplanen slo ein samla komité fast:

«Dersom det fremkommer vesentlige endringer i beslutningsgrunnlaget, legger komiteen til grunn at regjeringen kommer tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett våren 2017 med en oppdatering.»

Kan statsråden gjere greie for kva ho meiner er ei vesentleg endring i avgjerdsgrunnlaget?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [14:16:43]: Det komiteen sier, er at dersom det framkommer vesentlige endringer i beslutningsgrunnlaget, kommer regjeringa tilbake til Stortinget med en oppdatering. Det er en enstemmig komitémerknad, og det skulle også bare mangle. Det gjør en regjering alltid. Det står vidare at regjeringa selvfølgelig i forbindelse med Prop. 1 S til høsten vil orientere om den vidare framdriften og utviklingen av arbeidet med vedtakene i innstillinga.

Vi har ingen indikasjoner på at det skulle være endringer av en slik karakter i det beslutningsgrunnlaget som nå foreligger. Vi holder nå på å gjennomføre en konseptvalgutredning på Evenes som skal pågå dette året, for å detaljere ting som f.eks. hvor ulike bygg og fasiliteter skal ligge, for å kunne utnytte den eksisterende infrastrukturen best mulig. Jeg besøkte nylig Evenes for å se på anlegget igjen og for å se på alle de gjenbruksmulighetene som er der. Jeg er helt trygg på at vi får en god base for

både maritime patruljefly og kampfly når basen står ferdig.

Spørsmål 23

Christian Tynning Bjørnø (A) [14:18:07]: «Det er en stor utfordring å skaffe nok lærere av flere kjønn til den norske skolen. Særlig er det svært få mannlige søkere til grunnskolelærerutdanningene for 1.-7. trinn, og i 2015 var under 1 av 5 av de søkerne som møtte opp på landsbasis, menn. Derfor er det også klasser på lærerutdanningen i dag som kan bestå av bare kvinner.

Hva mener statsråden om dette, og hva er regjeringens løsninger for å sikre en bedre balansert lærerutdanning som i større grad speiler samfunnet vårt?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:18:47]: Jeg er selvfølgelig enig i at vi trenger flere menn i grunnskoleutdanningen også på 1.–7. trinn, ja kanskje særlig på 1.–7. trinn. Ikke minst trenger vi at flere menn arbeider som lærere i skolen, altså at vi får flere søkere, flere studenter og flere lærere inn i skolen som er menn.

Tall fra Samordna opptak viser at det i 2016 var vel 1 200 nye studenter som møtte til denne utdanningen, og at vel 20,5 pst. av disse, dvs. 247, var menn. I skolen som sådan har andelen menn på barne- og mellomtrinnet vært nedadgående og var nede i 25 pst. i 2015. Det er den dårlige nyheten. Den positive siden er at det har vært en positiv utvikling i rekrutteringen av menn til grunnskolelærerutdanningen 1–7 de siste årene, fra 17,1 pst. i 2010 til 20,5 pst. i 2016. Men jeg er selvfølgelig ikke fornøyd med dette. Jeg tror at det er bra for gutter å møte mannlige rollemodeller de første skoleårene. Jeg tror dessuten at mangfold er en styrke i skolen, som på alle andre områder.

På spørsmål fra representanten Trond Giske i oktober 2016 understreket jeg i en annen sammenheng at regjeringen ikke alene kan endre tradisjonelle utdanningsvalg. Norge er et av verdens mest likestilte land. Likevel har vi et veldig kjønnsdelt arbeidsmarked, noe som også gjenspeiles i utdanningsvalgene. Det er en samfunnsutfordring som flere enn bare regjeringen må gripe fatt i og arbeide med.

Heldigvis er det bedre kjønnsbalanse i de lærerutdanningene som sikter seg inn mot de høyere trinnene i grunnskolen. I 2016 var vel 40 pst. av dem som møtte til grunnskoleutdanning 5–10 og ca. 43 pst. av dem som møtte til lektorutdanning, menn. Andelen menn i høyere utdanning totalt er på ca. 40 pst. I skolen er for øvrig andelen menn på ungdomstrinnet 38 pst.

Jeg mener skoler og skoleeiere må ta et større ansvar. Jeg mener også at vi må lære mer av dem som får dette til, f.eks. Høgskolen i Oslo og Akershus, som i årevis har fokusert på å rekruttere nettopp menn, men også personer med innvandrerbakgrunn, til lærerutdanningene, bl.a. gjennom informasjonsmateriale, en stipendordning og ulike typer fadder- og mentorordninger.

Jeg kommer til å følge opp, bl.a. ved å bringe dette opp i styringsdialogen med universiteter og høyskoler. Jeg kommer også til å henvende meg til Nasjonalt råd for lærerutdanning for å ha en dialog om hvordan lærerutdanningen ytterligere kan bidra med hensyn til rekruttering. Kan f.eks. tiltakene fra Høgskolen i Oslo og Akershus

overføres til andre institusjoner? Hva kan i så fall myndighetenes bidrag være? Jeg er også åpen for forslag som kan bidra til å bedre kjønnsbalansen til grunnskolelærerutdanningen for 1.–7. trinn.

Jeg vil samtidig benytte anledningen til å vise til et brev fra barne- og likestillingsministeren, datert 21. februar, der det fremgår at positiv særbehandling som hovedregel bare er lovlig dersom det er egnet til å fremme lovens formål, og såfremt det er et rimelig forhold mellom det som ønskes oppnådd, og hvor inngripende forskjellsbehandlingen vil være for den eller de som stilles dårligere.

(Presidenten klubber.)

President, jeg ber om å få lese ferdig dette, for det er en viktig informasjon til Stortinget.

Presidenten: Bare det ikke er for langt.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:21:58]: Ny felles likestillings- og diskrimineringslov vil ikke avklare endelig hvilke former for positiv særbehandling som er tillatt, f.eks. om det er adgang til å gi tilleggspoeng eller innføre kvoter for det underrepresenterte kjønn ved opptak til utdanning. Dette må utredes ytterligere, og jeg vil komme tilbake på egnet måte så snart jeg har fått klarhet i saken og hvordan det påvirker vårt felt.

Christian Tynning Bjørnø (A) [14:22:20]: Statsråden var inne på det: Kun 25 pst. av alle lærere som jobber i grunnskolen, er menn – altså hver fjerde lærer. Vi må sørge for at disse har lyst til å bli i skolen. Lærerne som begynte på lærerutdanningen i år, skal forhåpentligvis jobbe i skolen i mange, mange år framover. Det vil si at kjønnsbalansen kommer til å være skjev også i ganske mange år fram i tid hvis det ikke settes inn sterkere tiltak enn det statsråden var inne på.

Har statsråden noen tanker om hva som skal til for å holde på de mennene som allerede jobber i skolen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:22:58]: Takk for oppfølgingsspørsmålet.

For det første tror jeg det aller viktigste er at skolen generelt er en god arbeidsplass. Jeg mener også at det aller viktigste generelle tiltaket for å få bedre rekruttering også av menn til lærerstudiet, er å vise at et masterstudium i lærerprofesjonen er krevende, givende, interessant, men også vanskelig.

Når det gjelder hvordan man skal få flere menn til å ønske å være i skolen, har vi ikke noen konkrete tiltak rettet inn mot menn i skolen annet enn det man da kan gjøre lokalt, f.eks. ha egne nettverk hvis man skulle ønske det. Men vi har nå sagt at vi skal se på, sammen med partene, hvordan vi kan lage nasjonale rammer for veiledningsordningen i skolen. Det å ha en god veiledningsordning, hvor man f.eks. også tar opp om det er konkrete problemstillinger knyttet til lærere av forskjellige kjønn, kan være et viktig bidrag.

Christian Tynning Bjørnø (A) [14:23:57]: Jeg har lyst til å bevege meg fra de mannlige lærerne til guttene som er elever i skolen. Og la meg skynde meg å si at det trenger ikke å være noen sammenheng her, men i forrige uke var det en debatt om at norsk skole ikke er laget for

gutter. Debatten ble reist på bakgrunn av at dobbelt så mange gutter som jenter mottar spesialundervisning.

Kunnskapsministeren sa i et intervju at vi har et gutteproblem i norsk skole, og at det er noe som burde bekymre oss veldig. Det jeg lurer på, er: Hva har statsråden tenkt å gjøre – bortsett fra å bekymre seg veldig?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:24:37]: La meg bare først presisere hva jeg mener med at vi har et gutteproblem. Det er rett og slett ikke at det går dårlig med gutter flest, men på de negative statistikkene vi har, alt fra andelen som får spesialundervisning, til andelen elever som ligger under kritisk grense på nasjonale prøver, andelen svake lesere i PISA og på «drop out»-statistikken, er guttene overrepresentert. Det er det jeg mener med at vi har et gutteproblem. Og det er ikke bare i skolen, det sprer seg i hele samfunnet.

Jeg mener den aller viktigste vaksinen mot dette er en sterk kunnskapskole, som setter inn innsatsen tidlig. Vi vet at det spiller en stor rolle hvor tidlig man setter inn innsatsen, f.eks. for om man knekker lese- og skrivekoden, f.eks. om man lærer seg å regne skikkelig. Når vi samtidig vet at et av de største strykfagene og en av de største fallårsakene i videregående skole er matematikkfaget, vil den type tiltak, selv om det gjelder for alle, være ekstra viktig nettopp for gutter i skolen.

Spørsmål 24

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Karianne O. Tung til arbeids- og sosialministeren, vil bli besvart av kulturministeren på vegne av arbeids- og sosialministeren, som er bortreist.

Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Ferhat Güven, da representanten Karianne O. Tung er blitt syk.

Ferhat Güven (A) [14:25:56]: «Undersøkelser fra STAMI viser at den mest betydningsfulle risikofaktoren for et høyt legemeldt sykefraværnivå blant kvinner i helse- og sosialsektoren, var vold og trusler om vold på jobb. De har om lag 70 pst. høyere risiko for et høyt sykefraværnivå sammenliknet med dem som ikke utsettes for dette. Mange på høyresiden vil ha karensdager og kutt i sykelønnen.

Mener statsråden det er riktig at disse kvinnene også skal få kutt i lønna, og hvis ikke, hva kan gjøres for å forhindre det dersom kuttene innføres?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:26:32]: Takk for spørsmålet.

Jeg har merket meg STAMIs forskning, som viser høyere risiko for sykefravær i helse- og sosialyrker som en følge av at de ansatte oftere utsettes for vold og trusler om vold.

I noen yrker er ansatte mer utsatt for situasjoner med trusler om vold og faktisk påført vold. I slike yrker har arbeidsgiverne et spesielt ansvar for å organisere og tilrettelegge arbeidet slik at de ansatte kan oppleve møtet med brukerne sine som trygt og forutsigbart. STAMI peker også på at dette er et område som bør prioriteres i det forebyggende arbeidsmiljøarbeidet.

Dette er en viktig del av bakgrunnen for at det fra 1. januar i år er kommet på plass en ny forskrift om vold og trusler i arbeidslivet. Forskriften regulerer arbeidsgivers ansvar for kartlegging av forhold på arbeidsplassen som kan føre til vold og trusler, opplæring og øvelse i å forebygge og håndtere volds- og trusselsituasjoner og at ansatte gis nødvendig informasjon om risikofaktorer på arbeidsplassen knyttet til vold og trusler. Forskriften regulerer også arbeidsgivers plikt til å iverksette nødvendige tiltak på bakgrunn av helse- og sikkerhetsrisikoer som avdekkes, og oppfølging av arbeidstakere i slike situasjoner.

Dagens sykelønnsordning skiller ikke mellom ulike arbeidsmiljøfaktorer som årsak til sykdom eller skade som medfører arbeidsuførhet. Jeg ser det også som lite aktuelt å foreslå et system hvor ulike årsaksfaktorer for redusert arbeidsevne skal ha betydning for kompensasjonen i sykelønnsordningen.

I stedet må arbeidsgiver sammen med ansattes organisasjoner arbeide aktivt for å tilrettelegge og forebygge og organisere arbeidet slik at trusler om vold og faktisk vold reduseres så mye som mulig. Ved inngåelse av dagens IA-avtale var det for øvrig enighet om økt fokus på det forebyggende arbeidsmiljøarbeidet, og det ble gjennomført endringer i regelverk og virkemidler for å understøtte dette arbeidet. Underveisvurderingen av avtalen i fjor høst viser at det fortsatt er rom for å jobbe bedre og komme lenger med denne målsettingen. I dette arbeidet kan ulike organisasjoner og næringer lære av hverandre, herunder benytte seg av kunnskap fra STAMI og andre relevante kompetansesmiljøer.

Ferhat Güven (A) [14:29:08]: Jeg takker for svaret.

Jeg har et oppfølgingsspørsmål. Hvert år blir også tusenvis av kvinner utsatt for vold i hjemmet, en dessverre enda mer skjult grunn til sykefravær enn for dem som blir utsatt for vold på jobben. Er statsråden enig i at innføring av karensdager og kutt i sykelønnsordningen, som mange på høyresiden ønsker, vil ramme denne gruppen ekstra hardt? Og hva mener hun kan være mulige tiltak for å bøte på dette dersom slike kutt innføres?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:29:37]:

Jeg er enig med representanten i at vold mot kvinner, både i hjemmet og på arbeidsplassen, er et veldig alvorlig problem, og derfor er jeg også veldig glad for at det gjøres mye godt arbeid rundt omkring for å forebygge og å sørge for tiltak som sikrer i så stor grad det er mulig, at ansattes sikkerhet ivaretas.

Så er det slik at dagens sykelønnsordning ligger fast. Det er vi tydelige på i regjeringens politiske plattform. Derfor kan jeg ikke spekulere i hva som eventuelt vil skje hvis det foregår endringer. Gjennom IA-avtalen har regjeringen og myndighetene også forpliktet seg til ikke å foreslå endringer i sykelønnsordningen i avtaleperioden. Derfor er det ikke grunnlag for å spekulere i noe annet.

Ferhat Güven (A) [14:30:39]: Kan vi dermed fastslå at statsråden er enig med undertegnede i at kutt i sykelønnsen særlig rammer kvinner som er utsatt for vold, hardt, og at det vil være umulig å iverksette fullgode tiltak for å bøte på dette?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:30:50]:

Jeg er glad for at dagens sykelønnsordning ligger fast, og at regjeringen er veldig tydelig på det i sin plattform.

Jeg er også glad for at det gjøres mye godt arbeid rundt omkring nettopp for å forebygge og for å forhindre at dette skjer. Det er veldig mye å hente på å jobbe systematisk med dette. Det er det mange kommuner som gjør, det er det mange offentlige instanser som gjør – og jobber veldig godt med det. Der hvor det er høyt sykefravær, er det også mest å hente på å sette inn tiltak. Derfor er jeg glad for den presiseringen som har kommet på plass med forskriften.

Jeg mener for øvrig at spørsmål om karensdag og kutt i sykelønnsordningen som sagt er hypotetisk. Det er ingen aktuell problemstilling nå. Denne regjeringen forholder seg til det som står i plattformen.

Spørsmål 25

Ruth Grung (A) [14:31:56]: «Norsk filmbransje har snakket om likestilling i årevis. I filmforliket påla Stortinget regjeringen å iverksette tiltak for å bedre kjønnsbalansen, samt opprettholde målet om at det skal være minst 40 pst. av hvert kjønn i nøkkelposisjoner. I et intervju i Tromsø i januar, uttalte statsråden at «en sånn målsetting ikke må gå på akkord med den kunstneriske friheten».

Mener statsråden at det ville blitt dårligere filmer dersom hun hadde stilt krav om at målet skal nås, for eksempel ved aktiv bruk av støtteordningene?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:32:29]:

Jeg forholder meg selvsagt til filmforliket slik det ble vedtatt i Stortinget, og jeg arbeider med å følge opp Stortingets vedtak – det er også godt i gang.

I tildelingsbrevet for 2016 ble Norsk filminstitutt bedt om å iverksette tiltak innenfor sine ordninger som kan bidra til en jevnere kjønnsbalanse. Filminstituttet har gjennomgått sitt eksisterende virkemiddelapparat og vurdert nye tiltak for å få en bedre kjønnsbalanse i norsk film. I juni 2016 la NFI frem en handlingsplan for kjønnsbalanse i norsk film, utarbeidet etter innspill fra filmbransjen selv.

Representanten Grung nevner aktiv bruk av støtteordningene som tiltak for å nå målet om minst 40 pst. av hvert kjønn i nøkkelposisjoner. Her vil jeg påpeke at vi allerede i dag bruker støtteordningene aktivt for å stimulere til bedre kjønnsbalanse på dette feltet. Norsk filminstitutt er i tildelingsbrevet for 2017 bedt om å videreføre dagens praksis med moderat kjønnskvoltering i sine tilskuddsordninger. Norsk filminstitutt må også vurdere ytterligere tiltak innenfor sine ordninger som kan bidra til en jevnere kjønnsbalanse, på bakgrunn av den nevnte handlingsplan for kjønnsbalanse.

Et av hovedmålene regjeringen har satt for filmområdet, er å legge til rette for et bredt og variert tilbud av høy kvalitet. Ved å stimulere til at flere kvinner kommer inn i nøkkelroller i film, kan vi bidra til det og til et større mangfold i de kunstneriske uttrykkene. Det er allerede mange dyktige kvinner som arbeider innenfor nøkkelposisjoner i norsk film, så NFIs praksis med moderat kjønnskvoltering i sine ordninger kan bidra til en synliggjøring av den kompetansen, kunnskapen og erfaringen disse kvinnene sitter på.

For å oppnå en god kjønnsbalanse er det nødvendig med en helhetlig tilnærming hvor flere virkemidler tas i bruk. Det er viktig med tiltak rettet mot ulike deler av film-skaperes livsløp for å sikre langsiktige og vedvarende endringer så vel som en umiddelbar effekt. Filminstituttet har derfor vurdert tiltak innenfor tre overordnede områder: 1) talentutvikling, 2) tilskuddsordninger og 3) kommunikasjon og kunnskap. Det planlegges nå en større evaluering av handlingsplanen i 2020. Vi håper den vil vise gode resultater.

Vi vil også se på om det er eventuelle strukturelle hindringer som staten kan gjøre noe med for å bedre kjønnsbalansen. Det er viktig å understreke at bransjen selv har et ansvar for å sørge for å bedre kjønnsbalansen i norsk film, samtidig som også vi som politikere skal være opptatt av å legge til rette for et godt mangfold og en god kjønnsbalanse.

Ruth Grung (A) [14:35:31]: Spørsmålet gjelder akkurat det siste statsråden nevner – hvilke signaler gir statsråden? I intervjuet i Tromsø sier hun at kvotering vil være en innskrenkning av den kunstneriske frihet. Er det slik at statsråden formulerer ett budskap utad – at hun er imot kvotering, at hun ikke mener at likestilling er et mål for norsk filmpolitikk – og innad jobber for det hun nettopp har ramset opp av tiltak, som egentlig er en bestilling fra Stortinget for å nå målet om minst 40 pst.? Vi har et stykke å gå for å få likestilling i norsk filmpolitikk.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:36:08]: Jeg er helt enig med representanten i at vi har en vei å gå, og derfor er jeg glad for det som Stortinget fikk vedtatt, at man også må stille krav – ikke minst til bransjen. Bransjen må også selv se at den går glipp av halvparten av ressursene som befolkningen sitter på, nettopp ved at man ikke sikrer seg så mange kvinner foran og bak kamera, til å skrive manus og til være med i hele forløpet i en filmproduksjon.

Jeg er veldig glad for at bransjen selv har vært aktiv, og jeg opplever også at bransjen er veldig opptatt av å iverksette tiltak på egenhånd. Den har kommet med mange gode bidrag til denne handlingsplanen, og jeg har absolutt tro på at den skal virke.

Ruth Grung (A) [14:37:02]: Film er faktisk et av de kulturtilbudene som når ut til flest. 71 pst. var i fjor på kino minst én gang. Det er et veldig sterkt medium også gjennom tv og digitale plattformer, og det er kanskje også et av de sterkeste kulturelle virkemidlene for å speile norsk virkelighet. Det er litt spesielt, i hvert fall når man bruker fellesskapets penger, at de ikke går mer målrettet inn for å speile også den virkeligheten som kvinner har, både ved bruk av hovedroller, slik Aftenposten var inne på, for det er ganske stereotype roller kvinner får, enten som koner eller som kjærestere, og også, som statsråden var inne på, ved å utvikle manus som gjenspeiler norsk virkelighet. Skuespillerforbundet har fremmet forslag om at hovedroller bør inkluderes som et prioriteringskriterium når støtte fordeles. Er det et synspunkt og et forslag som statsråden støtter?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [14:37:58]: Jeg er veldig glad for at dette spørsmålet kommer opp, for jeg tror det er viktig at vi også fra politisk hold er veldig

tydelig på å uttale at nettopp det som representanten er inne på, er noe vi følger med på. De kunstneriske uttrykkene, det som formidles også gjennom kunsten, enten det er på en teaterscene eller film, skal også gjenspeile det samfunnet vi lever i. Der er vi opptatt av god kjønnsbalanse og likestilling. Vi hører historier, særlig fra kvinnelige skuespillere, som forteller at når de kommer opp i en viss alder, er de ikke like attraktive for de store hovedrollene, som trekker det store publikummet, som derimot menn er. Det er en problemstilling de er opptatt av. Derfor vil jeg vurdere det innspillet som Skuespillerforbundet har kommet med, før jeg konkluderer nærmere.

Presidenten: Spørsmål 26 er behandlet tidligere, så vi går til spørsmål 27.

Spørsmål 27

Hadia Tajik (A) [14:39:18]: «Det er eit år sidan Nasim Karim, leiar i utvalet for likestilling og mangfald i PF, uttalte at kvinner vert diskriminerte i politiet, og at seksuell trakassering er eit problem. Ho sa også: «Rammene i politiet er skapt av mann for menn. Det er ikke lagt til rette for at kvinner skal få de samme mulighetene. Det er en illusjon at det er likestilling.» Skildringa viste eit behov for å intensivere arbeidet med kultur, leiing og likestilling i politiet.

Kva har regjeringa gjort for å betre situasjonen?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:39:55]: Likestilling er en viktig del av politi- og lensmannsetatens personalpolitikk. Enhver form for trakassering eller forskjellsbehandling på grunn av kjønn er helt uakseptabel.

Jeg styrer politietaten gjennom tildelingsbrev og styringsdialogen med Politidirektoratet. I tildelingsbrevet til Politidirektoratet for 2017 ber jeg om at direktoratet redegjør for status, for hvilke tiltak som er iverksatt for å øke andelen kvinnelige ledere dersom den er under 40 pst. Politidirektoratet skal også utarbeide en tilstandsrapport for likestilling.

Andelen kvinnelige ledere med personalansvar i politiet var 30 pst. i 2016. Særlig er andelen ledere i politistillinger lav. Det er derfor et mål at 40 pst. av alle nyansatte i lederstillinger skal være kvinner. Regjeringen utnevnte i 2015 ti nye politimestere, derav fire kvinner, og i 2016 tolv nye visepolitimestere, derav fem kvinner.

Politilederne skal arbeide for å oppnå 40 pst. kvinnelige ledere i sitt distrikt og i sin enhet, som er det samme måltallet som i staten ellers. Dette er nedfelt i politimesternes lederkontrakt og et av flere punkter de vil bli målt på. Politidirektoratet vil følge opp arbeidet med å innfri målene i underliggende enheter.

Politidirektoratet utarbeidet i 2016 en overordnet plan for kjønnsbalanse i lederstillinger, hvor målet er at det innen 2022 skal være 30 pst. av hvert kjønn i politilederstillinger og 40 pst. i lederstillinger totalt.

Kvinneandelen ved Politihøgskolen har i de siste årene ligget rundt 40 pst. Kjønnsbalanse blant studentene er helt nødvendig for å øke kvinneandelen i politistillinger og lederstillinger i politiet på lengre sikt.

Politidirektoratet har satt i verk ulike tiltak som kan øke

antallet kvinnelige ledere i politiet, bl.a. talentprogram, workshop, mentoringsprogram. Politidirektoratet har også utarbeidet en ny rekrutteringsveileder som skal legge til rette for ryddige prosesser og ansettelse av godt kvalifiserte medarbeidere.

Det gjøres mye for å fremme likestilling på alle nivå i norsk politi, og dette er et arbeid som må ha vedvarende fokus og vedvarende oppfølging på alle ledernivå for å lykkes. Jeg vil også følge dette opp overfor Politidirektoratet.

Hadia Tajik (A) [14:42:53]: Eg takkar for svaret.

Eg forstår bl.a. at 40 pst. av dei nyttilsette skal vera kvinner, og at det er eit mål. Spørsmålet mitt er då: Korleis skal politileiarane nå dette målet?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:43:08]: Det er gjennom det daglige arbeidet de gjør, i sin rekruttering. Jeg forventer at man følger det opp. Politiet har noen forpliktelser der, som alle andre plasser i staten, med å oppnå kjønnsbalanse. Det er altså en forventning til at det skjer.

Jeg mener at det er viktig at POD legger til rette for å rekruttere flere kvinnelige ledere. Jeg mener at det er viktig for å sikre at det er gode, reelle rekrutteringsprosesser i alle ansettelser, og at det fremmer gode holdninger, god kultur, god ledelse. Politidirektoratet skal være en arbeidsplass hvor regelverket for rekruttering etterleves.

Hadia Tajik (A) [14:43:58]: I Meld. St. 10 for 2016–2017, som nå er til behandling på Stortinget, står det:

«Holdninger, kultur og ledelse i offentlig sektor kan påvirkes gjennom forvaltning og politikk.»

Det står vidare i same dokument:

«Et viktig arbeid for regjeringen er å utvikle egnede

rammebetingelser for forvaltningen for å sikre god ledelse og gjennomføringskraft.»

Spørsmålet mitt er då: Kan statsråden meina at det er «egne rammebetingelser»?

Statsråd Per-Willy Amundsen [14:44:32]: Jeg mener at rammebetingelsene, i den forstand at vi har tydelige forventninger og tydelige krav til kjønnsbalanse, i høyeste grad er til stede. Som jeg var inne på i mitt første svar, er vi ganske avhengig av at vi rekrutterer flere kvinner gjennom politiutdanningen, som også kan bli framtidige ledere.

Jeg tenker at vi i det videre også vil evaluere kultur og holdninger. Det har også Justis- og beredskapsdepartementet bedt Difi om å gjøre. I forbindelse med evalueringen av nærpelitireformen skal bl.a. politiets arbeid med holdninger, kultur og ledelse vurderes, og det framlegges i løpet av inneværende år. Den evalueringen skal sikre at nærpelitireformen i praksis også oppfyller de forventninger regjeringen og Stortinget har til politiet på dette området.

Presidenten: Dermed er den ordinære spørretimen omme.

Sak nr. 3 [14:45:37]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdig behandlet. Det ser ikke ut til at noen av de tilstedeværende ber om ordet. – Møtet er hevet.